

U d d r a g

af

Aarhus Byråds Forhandlinger

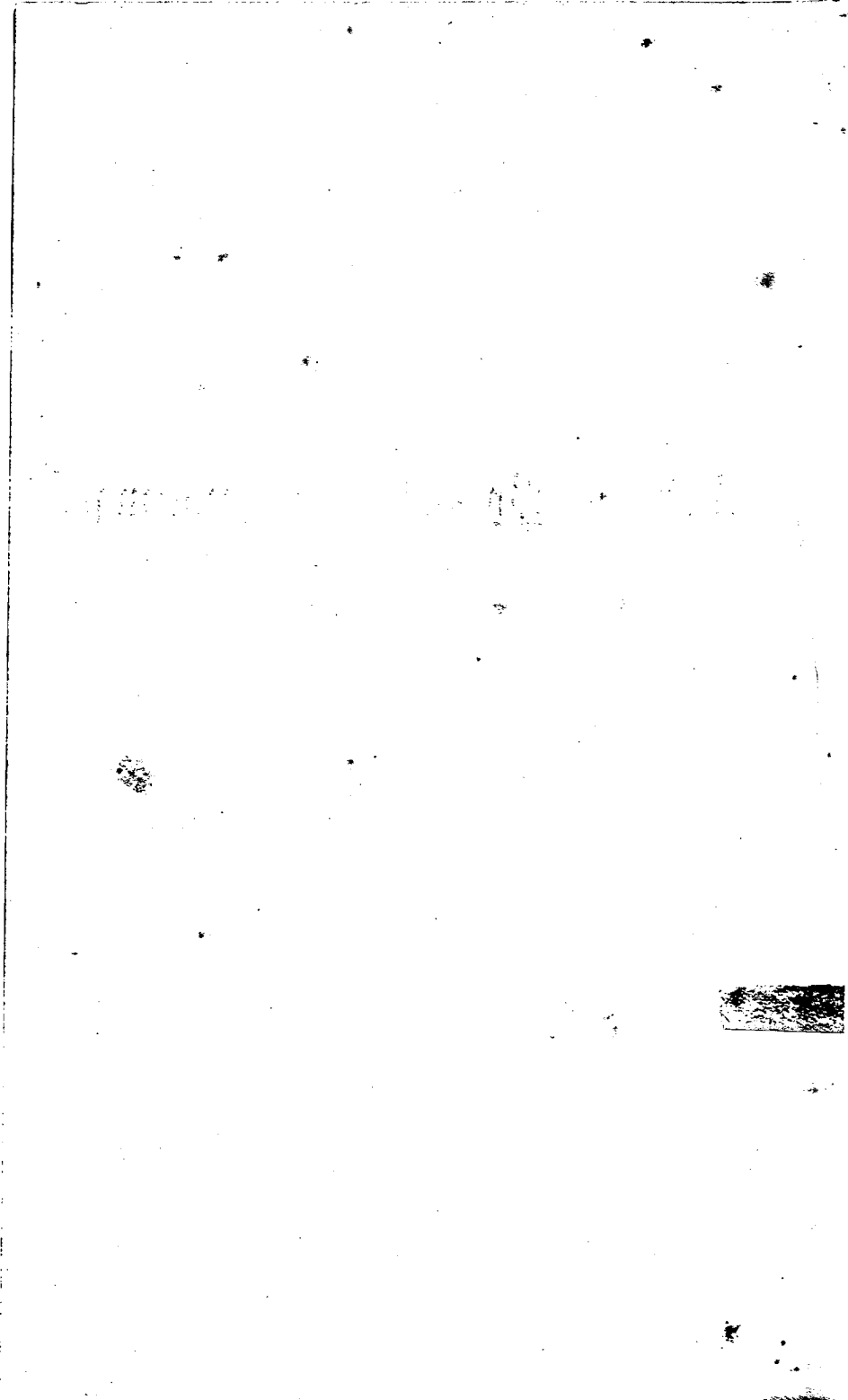
for

1 8 7 5.

Aarhus.

Frøbr. Bachhausens Bog- & Stentrolteri.

1876.

Indhold.

	Side.
A. Fortegnelse over Medlemmerne af Byraadet og de særlige kommunale Kommissioner og Udvalg samt Kommunens Bestillingsmænd	1—9.
B. Byraadets Forhandlinger	10—146.
C. Tillæg	Tillæg 1—102.
Overslag over Aarhus Kjøbstads Indtægter og Udgifter i Aaret 1876	Tillæg 3.
Regnskab over Aarhus Kjøbstads Indtægter og Udgifter i Aaret 1875	Tillæg 25.
Oversigt for Aaret 1875 over Indtægter, der hidrøre fra og Udgifter, der skulle afholdes af Aarhus Kommunes Laan af 1874, stort 1,200,000 Kr	Tillæg 44.
Oversigt over Indtægter og Udgifter i Aaret 1875 af Legatmidler under Aarhus Byraads Styrelse	Tillæg 46.
Opgjørelse over Aarhus Kjøbstadkommunes Formue og Gjæld den 31. Decbr. 1875	Tillæg 47.
Uddrag af Aarhus Havneregnskab for 1875	Tillæg 51.
Aarhus Havns Kapital-Status	Tillæg 53.
Aarhus Havns Budget for 1876	Tillæg 54.
Aarhus Befolkning ved Folketællingen d. 8. Juni 1875, ordnet gadevis	Tillæg 57.
Summarisk Fremstilling af Domfognets og Fruefogens civile Befolkning ifølge Listerne fra Folketællingen i Aarhus den 8de Juni 1875	Tillæg 59.
Oversigt over Folkemængdens Fordeling efter Næringsvei og Stilling i Aarhus den 8de Juni 1875	Tillæg 61.
Almindelige Betingelser for Udarbejdelsen af Konkurrenceplaner til en Broforbindelse mellem St. Clemens Torv og Søndergade i Aarhus	Tillæg 70.
Landsvæsenkommissionskjendelse vedkommende Laen fra Slusebroen til Frederiksbro	Tillæg 72.
Fabrikant J. C. Holms Deklaration angaaende Udbygning i Laen af hans Ejendom Matr. Nr. 532	Tillæg 76.

Byraadets staaende Udvalg.

Udvalget for Havnevæsenet:

Borgmesteren, Formand,	} valgte af Byraadets Midte,
Kjøbmand A. Schjødt, .	
— C. P. Spliid,	} valgte udenfor Byraadet.
Kommandør Købke,	
Kjøbmand D. Vech,	

Agent, Konsul P. Herskind, Sekretær og Regnskabsfører.

Udvalget for Kasse- og Regnskabsvæsenet:

Borgmesteren, Formand,
 Prokurator Knudsen,
 Kjøbmand Harald Skovby;
 Suppleanter:

Konsul Seiersen,
 Kammerraad Esmann.

Udvalget for Fattigvæsenet:

Kammerraad Esmann, Formand,
 Overlærer Kraiberg, D. M.,
 Fabrikant A. B. Holm,
 Kjøbmand A. Schjødt,
 Skæbdermester H. F. Baes.

Proprietær Nyland, Sekretær og Regnskabsfører.

Udvalget for Skolevæsenet:

Profesor Funch, Formand,
 Konsul J. P. Seiersen,
 Kjøbmand Harald Skovby.

Udvalget for Brolægningvæsenet:

Kaptajn Bartels, Formand,
 Murmester C. Lund,
 Arkitekt C. Lange.

Udvalget for Vejvæsenet:

Vejinspektør Müller, Formand,
 Raadmand Lissberg,
 Kaptajn Bartels.

Udvalget for Markvæsenet:

Kjøbmand Spliid, Formand,
Guldsmed Høegh.

Udvalget for den offentlige Belysning:

Guldsmed Høegh, Formand,
Arkitekt Lange,
Gjærtler Halb.

Udvalget for Sygehuset:

Overlærer Kraiberg, Formand,
Kjøbmand Seiersen,
Murmester Lund.

Udvalget for Bygninger og Inventariesager:

Borgmesteren, Formand,
Stræddermester Baesø,
Farver Kjær.

Udvalget for Legater:

Borgmesteren, Formand,
Prokurator Knudsen,
Redaktør Mørk.

Udvalget for Skovvæsenet:

Borgmesteren, Formand,
Farver Kjær,
Raadmand Liisberg.

Udvalget for Byens og dens Omgivelseres Forstjønneelse:

Farver Kjær, Formand,
Kjøbmand Skovby,
Guldsmed Høegh.

Udvalget for Vandværket:

Borgmesteren, Formand.
Fabrikant Holm,
Stræddermester Baesø.

Skatteligningskommissionen:

Den større Halvdel, valgt den 30. August 1873 for 3 Aar:

Exam. jur., Assurancebestyrer E. Jespersen,
 Fabrikant H. Rjær,
 Boghandler Th. Thruue,
 Snebtermester S. Petersen,
 Rjæbmand Chr. Rosenstand,
 — J. Berthelsen,
 Stræddermester J. P. Jacobsen,
 Stiftskasserer J. D. Brammer;

Den mindre Halvdel, valgt den 30. August 1875 for 3 Aar:

Kaptajn Baumann,
 Auktionsholder Mellemann,
 Maler Nielsen,
 Fabrikant Christiansen,
 Rjæbmand J. Jørgensen,
 Maler Adolph Lund,
 Overretssagsfører Høegh Guldberg.

Inspektionen for Aarhus Domkirke:

Stiftsprovst E. Boesen, R., Formand,
 Borgmesteren (af Magistraten),
 Raadmand Liisberg, valgt af Byraadet den 20. Jan. 1873 for 3 Aar,
 Profurator J. Winge, Kirkeværge.

Inspektionen for Frue Kirke:

Pastor E. Seidelin, Formand,
 Borgmesteren (af Magistraten),
 Gjærtler Hald, valgt af Byraadet den 20. Jan. 1873 for 3 Aar.
 Rjæbmand M. G. Bech, Kirkeværge.

Skolekommissionen:

Pastor Seidelin, Formand,
 Stiftsprovst Boesen,
 Professor Funch, } valgte af Byraadet den 20. Jan. 1873 for 3 Aar,
 Rjæbmand Skovby, }
 Glarmester Gamst, } valgte udenfor Byraadet af dette
 Rjæbmand D. Langballe, } den 20. Jan. 1873 for 3 Aar.

Bygningskommissionen :

Borgmesteren, Formand,
 Politimesteren,
 Brandkaptajn, Snedkermester C. Theilgaard,
 Bygningsinspektør, Agent P. Herskind,
 Murmester Lund, } valgte af Byraadet d. 20. Jan. 1873 for 3 Aar,
 Skræddermester Baesø, }
 Tømmermester A. E. Andersen, } valgte udenfor Byraadet af dette
 Murmester K. Nielsen, } den 20. Jan. 1873 for 3 Aar.

Markdirektionen:

Kjøbmand Spliid, Formand, } valgte af Byraadet,
 Guldsmed Høegh, }
 Kammerraad Gribsen, valgt af Jordejerne den 20. Febr. 1873 for 3 Aar.

Sundhedskommissionen :

Politimesteren, Formand,
 Stadslæge Dorph,
 Guldsmed Høegh, valgt blandt Byraadets Medlemmer den 20. Jan.
 1873 for 3 Aar,
 Apotheker A. Meyer,
 Skorstensfejer Schawo.

Indkvarteringskommissionen :

Borgmesteren, Formand,
 Fabrikant Holm, valgt blandt Byraadets Medlemmer den 20. Jan.
 1873 for 3 Aar,
 Agent Herskind, valgt udenfor Byraadet af dette,
 Intendant Dyholm, valgt af den Højsskommenderende.
 Kjøbmand Henriksen, Billeter, Sekretær og Regnskabsfører.

Brandkommissionen :

(Jvfr. Lov af 21. Marts 1873 § 3.)

Politimesteren, Formand,
 Brandkaptajnen,
 Skræddermester Baesø, } valgte af Byraadet den 20. Novb. 1873
 Farver Kjær, } for 3 Aar.
 Gjørtler Halb, }

Bestyrelsen for Malerisamlingen:

Justitsraad, Fysikus Dr. C. Weis, } valgte af Kunstforeningen,
 Apotheker A. Meyer, }
 Generalkrigskommissær Schmidten, } valgte af Byraadet.
 Redaktør, Konsul Mørt,

Kommunale Revisorer:

Overretssagfører J. Høegh-Guldberg, } valgte af den almind. Bælger-
 Proprietær Nyland, } klasse den $10/3$ 1870 for 6 Aar.

Kommunale Embeds- og Bestillingsmænd:

Sagsfører A. Weng, Sekretær ved Byraadet;
 Prokurator A. Langballe, Ræmner;
 Stadslæge P. Dorph, Hospitalslæge;
 Civilingeniør P. B. Dbel, Stads- og Havneingeniør;
 Agent, Konsul P. Herfind, Sekretær og Regnskabsfører ved Hav-
 nevæsenet, samt Bygningsinspektør;
 Proprietær Nyland, Sekretær og Regnskabsfører ved Fattigvæsenet;
 Fattigforstandere: Garver Flad jun.,

Kjøbmand M. G. Bech,
 — J. D. Rasmussen,
 — Ryhl,

Snedkermester Jisager jun.,
 Kjøbmand Chr. Petersen,
 Bogfabrikant Bonnez,
 Kjøbmand R. P. Nielsen,
 Gartner R. Malling, Frederiksbjerg;

Netsvidner: Skomagermester L. Larsen,
 Urmager Ballefen-Rohde,
 Musiker Schjørring og } Suppleanter;
 fhv. Klubvært Roose, }

Kjøbmand Henriksen, Billeitør, Sekretær og Regnskabsfører ved
 Indkvarteringskommissionen;

Overkanoner J. Hoppe, Havnefoged;

Havnelodser: A. Nicolaisen,
 A. Rasmussen,
 D. L. Berg,
 R. Offenberg,
 R. Bang;

P. J. Matthiesen, Opsynsmand ved Fattiggaarden;
 C. Madsen, Inspektør ved Sygehospitalet,
 Simonson, Økonom ved Sygehospitalet;
 Knudsen, Skovfoged;
 Rasmussen, Markbetjent;
 Fuldmægtig Jensen, Skatteopkræver.

Ved Skolevæsenet ere ansatte:

Overlærer ved 1ste Borgerdrengeskole: N. Kraiberg, D. M.,
 — - 2den — cand. theol. G. Nielsen,
 Overlærer ved Borgerpigeskolen: J. Nae, D. M.,
 — - Friskolen: J. Olsen;

Lærerne:

P. J. G. Launh, D. M.,
 B. Friis,
 J. D. Chronholm,
 C. Madsen,
 J. Michaelsen, D. M.,
 M. Sandest,
 E. Meyer,
 P. Jørgensen,
 F. Pape,
 A. L. E. C. Müller,
 G. E. Christensen,
 N. D. Sørensen,
 P. D. la Cour, cand. theol.;

Lærerinderne:

E. Johansen,
 E. Møller,
 E. Nors,
 J. E. Becher,

E. Hansen, Tilmlærerinde ved Borgerpigeskolen;

Lærerinderne i Haandgjerning:

J. Hansen,
 E. Ramløfs;

Medhjælperinderne i Haandgjerning:

J. Nielsen,
 P. Lunne,
 M. Svendsen,
 J. Jørgensen;

Bedellerne:

J. B. Spiller,
J. P. Hansen.

Bed Politiet ere ansatte:

Exam. jur. D. Jørgensen, Politiasistent;

Politibetjente (til Dagtjenesten):

H. Rasmussen,
P. Rasmussen,
H. Larsen,
C. R. Brüel,
H. Mortensen,
J. Skougaard,
D. Supli,
J. Petersen,
J. Koch;

Patrouillebetjente (til Natttjenesten):

H. J. Tøhyberg,
P. Hansen,
H. H. Hjort,
L. Andersen,
J. Jensen,
S. Mikkelsen,
H. Petersen,
Bendixen,
H. Høier,
J. Sørensen,
H. Larsen,
C. Hansen,
P. Mathiasen,
L. Mogensén,
H. Thomsen;

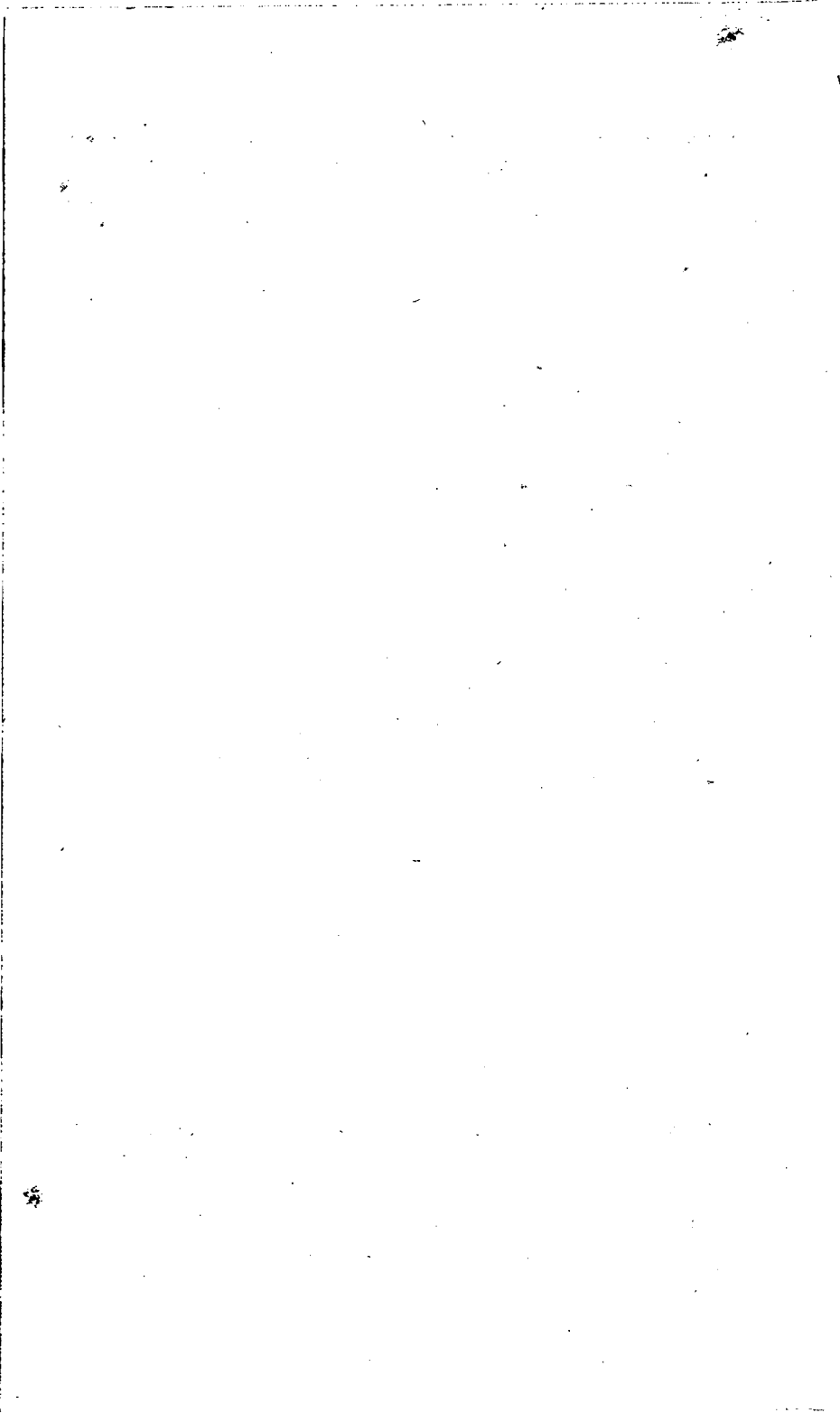
J. Rasmussen, Taarnvægter;
Stöckelbach, Arrestforvarer.

Af Byraadet valgte:

til Medlemmer af Aarhus Amts Skoleraad:

Redaktör Mørk,
Professor Funch,
Kjøbmand H. Skovby;

- til Medlem af Forligskommissionen for Aarhus Amts 1ste Forligskreds:
Auktionsholder Fr. Nellemann;
- til Voldgiftsmænd for Jagtasfæsning:
Adjunkt Høegh-Guldberg, D. M., R.,
Kjøbmand F. W. Høyer;
- til Medlem af Overformynderiets Laanebestyrelse for Aarhus Amt:
Kammerraad Esmann;
- til Hegnsynsmænd efter Lov af 6. Marts 1869 § 14, samt til Burderingsmænd efter Lov om Mark- og Vejfred af 25 Marts 1872 (valgte af Byraadet den 20 Maj 1875):
Kammerraad Esmann,
Kjøbmand J. S. Lottrup,
Bognmand Holm,
— Dyhr, Suppleant;
- til at afgive Botum til Kapitelstigten:
Kjøbmand N. Lassen;
- til Taxationismænd i Henhold til Lov af 19. Marts 1869:
Murmestrene K. Nielsen, C. Lund og J. Jensen,
Tømmermestrene Steinbrenner, S. Bang og A. C. Andersen,
Smedemestrene J. C. Petersen og H. P. Jensen,
Bognmændene N. Holm og Stjær,
Forpagter Faursthou, Højvang,
Jernstøber Frich;
- til Jordboniteringsmænd efter Lov af 4. Juli 1850:
Kammerraad Esmann, Formand,
Gartner Møllerup,
Bognmand C. Stjær;
- til Strandsynsmænd efter Lov af 23. Jan. 1862:
Kammerraad Esmann,
Kjøbmand H. Raae;
- til Bandsynsmænd for de mindre Bandleb efter Lov af 29. Juli 1846,
Lov af 16de Marts 1851 og 17de Jan. 1859:
Vejinspektør Müller,
Tømmermester Andersen,
Kjøbmand C. P. Spliid, Suppleant.
-

Moedet den 7. Januar.

^{4/73.} Byraadet vedtog at lade Sagen om den projekterede Bro over Aaen fra Dyrkarken til Havnepladsen hero, indtil Sagen om en Bro over Aaen fra Søndergade til St. Klemenstovr kan komme under Forhandling.

^{137/74.} Der meddeltes en Skrivelse fra Stiftamtet af 22. Decbr. 1874, indeholdende Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 16. f. M. saalydende:

„I det med Amtets behagelige Skrivelse af 3. f. M. hertil indkomne Andragende har Aarhus Byraad anholdt om Ministeriets Samtykke til:

1. at Stads- og Havneingeniørens Løn for Aarene 1875 og 1876 fastsættes til 1600 Rd. aarlig paa følgende nærmere Betingelser:
 - a. at Lønnen, som hidtil, udredes med Halvdelen af Ræmnerkassen, derunder hans nuværende Løn som Vandinspektør, og Halvdelen af Havnens Kasse, derunder fra 1. Januar 1875 Honorar for de Nybygninger, hvorfor der tidligere har været ham tilsagt særligt Honorar, og
 - b. at han ikke fremtidig paatager sig Arbejder for fremmede Kommuner, medmindre han dertil forinden har erhvervet Byraadets og Havneudvalgets Samtykke;
2. at Opfyndsmændene paa Fattiggaarden erholder en Lønningsforbedring af 50 Rd. aarlig fra 1. Januar 1874 til 1. Januar 1878, saaledes at hans aarlige Løn bliver 450 Rd., og
3. at Villettøren for samme Tidrum erholder en Lønningsforbedring af 50 Rd. aarlig, saaledes at hans aarlige Løn bliver 250 Rd.

Foranlediget heraf, skulde man til behagelig Efterretning og fornøden Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at det begjærte Samtykke herved meddeles.”

²⁴³/₇₄. Man bemyndigede Borgmesteren til at antage en Sagfører til at nedlægge Forbud m. v. mod Benyttelsen af nogle Laager ud til Knudrisbakke. (Jfr. Mødet 23. Decbr. 1874). (Se Mødet 15. April).

²⁴⁸/₇₄. Følge Forslag af Kraiberg vedtog Byraadet enstemmig en Gang for alle at bevilge Diafonisfestiftelsen et Bidrag af 200 Kr.

²⁷⁴/₇₃. Efter at have forhandlet med Politimesteren og Stads-lægen, som efter Indbydelse vare tilstede, om en Ordning af Prostitutionssvæsenet her i Byen, vedtog Byraadet efter Forslag af Mørk at indgaa til Justitsministeriet med en motiveret Anmodning om hurtigst muligt at fremkomme med det bebudede Regulativ om Tilsyn med Prostitutionen. Til at affatte Skrivelsen til Ministeriet, om muligt i Samarbejde med Politimesteren, uedsattes et Udvalg, bestaaende af Mørk, Skovby og Kraiberg. (Se Mødet 11. Marts).

Mødet den 14. Januar.

¹⁶⁴/₇₃. Efter Forslag af Kasernebygningsudvalget vedtog Byraadet at tilskrive 2den Generalkommando-Intendantur om Opførelsen af et nyt militært Sygehus saaledes:

„Til

2den Generalkommando-Intendantur.

Bed herved at tilstille Generalkommando-Intendanturen de nu fra Arkitektens Haand særdige Byggeplaner med tilhørende Overslag for det ny Garnisonsygehus, der agtes opført paa en Del af Matr.-Nr. 2 a udenfor Frederiksport, ligeoverfor de sidst opførte Arbejderboliger, skal Byraadet tillade sig at opfordre Int. til, som snarest at erhverve Krigsministeriets Approbation paa Tegningerne og Overslagssummen = 109,380 Kroner, for at Vicitation kan blive afholdt og Opførelsen paabegyndt saa tidligt som muligt i det forestaaende Foraar.

Iffun med Hensyn til Beliggenheden paa den valgte og af Krigsministeriet under d. 11. Juli f. A. betingelsesvis approberede Plads skal man, med Hensyn til hvad Genfom.-Int.s Skr. af 15. f. M. indeholder, bemærke, at Byraadet er villigt til at lade „den mod Sygehuset vendende Halvdel af det nordost for samme viste Kvarter“ ubebygget, saalænge dette Kvarter, saaledes som den under 18. f. M. fremsendte Plan over Rytteretablisementet udviser, anvendes til Ridebaner, og at man ogsaa er villig til at lade „den øvrige Del af det paa Planen viste Kvarter, i hvil-

ket Sygehuset faar sin Plads," ubebygget, forsaavidt der er Tale om en almindelig tæt Bebyggelse, men at man med Hensyn til fremtidig Anvendelse af den Lønde Land, hvorefter Talen her er, ikke kan renoncere paa at lade den bebygge med enkelte Villaaer eller Gartnerboliger. Det omhandlede Terræn skraaner saa stærkt ned mod den ældre Mølledam, at der ganske vist ikke let vil kunne blive Tale om der at lade opføre flere Bygninger, den ene op til den anden; men det er paa den anden Side saa vel skiftet til Gartnerbrug, at man efter Udløbet af den Tid, i hvilken det nu er udlejet, nemlig til Oktober 1880, ikke tør frastrive sig Ret til at give det en hensigtsmæssig Anvendelse ved ganske at udelukke det fra at blive bebygget uden Krigsbestyrelsens Samtykke, og man ser ikke, at Opførelsen af enkelt eller enkelte Bygninger paa dette Terræn paa nogen Maade kan skade Sygehuset, saaledes som det er foreslaaet opført."

¹⁶⁴/₇₃. Der meddeltes en Skrivelse fra 2. Generalkommando-Intendantur af 12. Jan., indeholdende Approbation paa Situationsplanen for Rytteretablisementet saalydende:

"Idet Generalkommando-Intendanturen herved tilbagesender den med Skrivelse af 18. f. M. fra Aarhus Byraad modtagne Situationsplan for det ny Rytteretablisement sammesteds, meddeles, at Krigsministeriet under 7. d. M. har stadfæstet det nævnte Etablisements Beliggenhed, som denne er angiven paa Planen, med den Indring, som fandtes betegnet med Blyant paa Planen og ifølge hvilken Kasernebygningen for Exercerstolen lægges saaledes, at dens Facade kommer i Flugt med Ridehusets nordre Gav. — Efter at Situationsplanen saaledes er vedtagen, bedes det ærede Byraad om at søge Udarbejdelsen og Indsendelsen hertil af Tegninger og Overslag til Byggeforetagendet fremmet saa meget som muligt.

En Kasse af den hoslagte Plan udbeder Generalkommando-Intendanturen sig under Henviisning til sin Skrivelse Nr. 1962 af 8. Oktbr. f. A. tilstillet. Nielsen." (Se Mødet 11. Febr.)

¹⁶⁴/₇₃. Byraadet vedtog at anmode Bejudvalget om, naar det gjøres fornødent, at anlægge de nye Beje, som paa Grund af Opførelsen af militære Bygninger paa den tidligere Borgmesterembedet, nu Byen tilhørende Jordlod udenfor Frederiksport ville blive nødvendige.

¹⁰⁰/₇₄. Fra Amtet var under 18. Decbr. 1874 til Erklæring modtaget en Skrivelse fra Møllejer Weis, hvori han anholder om

Amtsgaadets Medvirkning til en bedre Ordning af Vejforholdene forbi Vandmøllen.

Byraadet vedtog at søge nærmere Oplysning om Sagens retlige Stilling gennem et Udvalg, bestaaende af Vejudvalget i Forening med Borgmesteren, Esmann og Mors. (Se Mødet 11. Febr.)

²⁵⁸₇₄. Fra Stadsingeniør Obel fremlagdes en Skrivelse af 16. Decbr. 1874, hvori han under Henviisning til den store Betydning, som statistiske Efterretninger have til Oplysning om Samfundsforholdenes Udvikling, foreslaar: 1. fra 1. Januar 1875 at samle og klassevis ordne og bearbejde det Byens Nærings-, Handels- og Beskatningsforhold vedrørende Materiale, som nu findes spredt i forskellige Afdelinger af Byens Forvaltning, og 2. at lade den af Regeringen oprindelig til 1. Febr. 1875 bestemte, men senere til 1880 udsatte Folketælling foretage for Aarhus Bys Vedkommende, samt derefter klassevis at ordne og procentvis beregne Befolkningens Størrelse for de forskellige Næringsbrug i Forhold til det samlede Indbyggerantal.

Byraadet besluttede at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Arai-berg, Mørk og Bartels, til at træde i Forhandling med Stadsingeniøren og derefter at fremkomme med nærmere Forslag dels om de Oplysninger, der ønskes tilvejebragte, dels om den sandsynlige Udgift derved. (Se Mødet 29. April).

Mødet den 21. Januar.

¹³²₇₂. Fra Overretsfagsfører Høegh Guldberg var modtaget Udskrift af Overretsdommen i den af Gartner Nielsen mod Kommunen anlagte Sag, jfr. Mødet 8. Januar 1874, hvorefter Underretsdommen er bleven stadfæstet.

Byraadet besluttede at lade det bero ved Overretsdommen og at anwise Overretsfagsfører Høegh Guldbergs og Overretsprokurator Møllers Regninger med ialt 133 Kr. 41 Ø.

²⁴⁰₇₄. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Amtet af 4. Januar, hvorefter Komiteen for 13de almindelige Landmandsforsamling i Viborg fritages for Havneafgifter af Gjenstande til Landmandsforsamlingen, som passere Aarhus Havn.

⁷₇₅. Foranlediget ved en fra Bestyrelsen for Aarhus—Nyhøvn Jernbane fremkommen Plan til en Stationsbygning ved Aarhus og Forbindelse med Statsbanens Stationsbygning, besluttede Byraadet at approbere bemeldte Plan og strax at telegrafere til Folke-

tingets Jernbaneudvalg, som man vidste var forsamlet i Kjøbenhavn saaledes:

„Aarhus Byraad har i sit Møde i Eftermiddag for sit Vedkommende enstemmig approberet det af Bestyrelsen for Aarhus—Nyom Jernbane til Approbation forelagte, af Justitsraad Tegner under 8. d. M. udarbejdede Projekt til en Station for Banen nord for Aarhus og dennes Forbindelse med Statsbanen.“

Samme Meddelelse vedtog man at give Bestyrelsen for Jernbanen.

Modet den 28. Januar.

— Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 21. Januar, hvorefter Profurator Knudsen er valgt til Overligningskommisær og Kammerraad Esmann til Suppleant for 3 Aar, fra 15. Jan. 1875 at regne.

^{221/74}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Kultusministeriet til Skoledirektionen af 9. Jan., hvori bifaldes den i Byraadets Møde den 19. Novbr. 1874 vedtagne Fordeling af en ledigbleven Andel, 100 Rd., af en Lærerlønning.

^{236—38/74}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 20. Jan., hvori meddeles Approbation paa Overfsridelse af Havnens Budget for 1874 paa Konto 7 c, 8 a, 8 b og 9.

^{244/74}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 14. Jan., hvorefter Ministeriet bifalder, at Kommunens Erstatning af Statskassen for Benyttelse i 1874 af den store og den lille Excercerplads, henholdsvis 52 Tdr. og 8 Tdr. Land, bestemmes til 20 Rd. pr. Td. Land af den førstnævnte og 32 Rd. pr. Td. af den sidstnævnte Plads.

^{45/74}. Foranlediget ved en modtagen Kommunikation af en Skrivelse af 15. Jan. fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet, hvorefter Forslag til Revision af Vedtægten for den kommunale Beskatning for Aarhus vil være at indsende til Ministeriet inden 1. Juli 1875, vedtog man at henvise Sagen til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, hvilket Udvalg under Rors's Sygdom vil med Hensyn til denne Sag være at tiltræde af Mørf. (Se Mødet 11. Febr.)

^{46/74}. Fra Domkirkeinspektionen var modtaget en Skrivelse af 21. Januar saalydende:

„Under 20. Febr. f. A. har Inspektionen tilskrevet Byraadet angaaende Restavrationen af Domkirkes Ydre og de dermed

forbundne Udgifter, og den tillod sig at anmode Byraadet om paa bedste Vis at støtte Sagen og navnlig overtage Garantien for et Laan paa 50,000 Rd., som Inspektionen ønskede optaget i det nævnte Djemed. Under 28. Marts f. A. svarede Byraadet, at det havde vedtaget den foreløbige Erklæring, at det er villigt til at meddele Kommunens Garanti for Laanet, dog under visse Forudsætninger, hvoriblandt den, at Restavrationen paabegyndes, først efter at den hele Kapital, der udfordres til Restavrationen, er sikret; naar dette er sket, vilde endelig Erklæring angaaende Garantien blive vedtagen.

Foranlediget herved, har Inspektionen gennem Stiftsøvrigheden korresponderet med Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Men da Ministeriet ifølge vedlagte Skrivelse ikke for Tiden ser sig i Stand til at give Kirken noget Tilskud og ej heller kan give Tilfagn om saadant til en senere Tid, henvender Inspektionen sig paany til det meget ærede Byraad, og idet den fremlægger Sagen (2 Skrivelser fra Inspektionen til Stiftsøvrigheden af Maj og Novbr. f. A. og 2 Skrivelser fra Ministeriet af Septb. og Decbr.), anmoder den Byraadet om en Udtalelse om, hvorvidt dette ved andre Udveje til Tilvejebringelsen af de manglende Penge, da man ellers ser sig nødsaget til at indskrænke Arbejderne til de efter det særlige Syns nærmere Bestemmelse nødvendige Iftandsættelsesarbejder.

Inspektionen for Aarhus Domkirke, 20. Jan. 1875.

C. Boesen. Schmidten. Liisberg. Winge."

Byraadet besluttede at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Mørk, Funch, Skovby og Bartels, til at forhandle med Domkirkeinspektionen om Sagens videre Fremme og for at gjøre Byraadet Forslag om, hvorledes Restavrationen bør foretages og Pengemidlerne tilvejebringes. (Se Mødet 1. April.)

^{10/75}. Foranlediget ved en Skrivelse fra Grosferer C. J. S. Knudsen i Kjøbenhavn, hvori han tilbyder Kommunen Forkjøbsret til Salonen i Nis Skov, besluttede man at indhente en Erklæring fra Skovudvalget. (Se Mødet 9. April.)

Madet den 4. Februar.

^{206/74}. Foranlediget ved, at Revisionen havde indskræpet Overholdelsen af Havnereglementets § 17, hvorefter Byraadet vil have at forsyne Havneregnskaberne med en Paategning bl. A. om, at det har undersøgt, „dels om de for præsterede Arbejder og leverede Gjenstande

anførte Priser, forsaavidt Vicitation ikke har fundet Sted, kunne anses passende, dels hvorvidt de til Afgang førte Materialier ere rettelig forbrugte, samt i Vicitationstilfælde, om Arbejdet er udført forsvarlig m. v.", vedtog Byraadet, paa Grund af det særdeles Banskkelige i at afgive en saadan Attest at indstille til Indenrigsministeriet, at Havnereglementets § 17 forandres saaledes, at det ikke skal paaligge Byraadet at afgive en saa positiv Erklæring, som Reglementet forlanger med Hensyn til de specificerede enkelte Punkter, men at en Attest om, at Byraadet ikke ved noget mod disse Punkter at erindre, maa anses tilstrækkelig. (Se Mødet d. 13. Maj).

^{168/74}. Foranlediget ved et Andragende fra Fabrikant F. Werner om, at Byraadet vil lade affætte Nivellement for den Gade, der skal anlægges over hans Tost Matr.-Nr. 30, vedtog man at anmode Vejudvalget om at foranstalte det i saa Henseende videre Fornødne.

^{252/74}. Fra Vandværksudvalget var modtaget en Skrivelse af 30. Januar, hvori det foreslaar, at Vandværkets Anlægskonto afsluttes saaledes, at Udgifterne til Rørledninger i Gader og Veje, som Byraadet fremtidig maatte lade lægge til Udvidelse af det bestaaende Røret, ikke paaføres Vandværkets oprindelige Anlægskonto, der saa aldrig vilde blive afsluttet, men optages paa Byens ordinære Budget og altsaa komme til aarlig Paaligning ligesom Byens andre Udgifter. Hvad derimod angaar Stikledningerne fra de i Gaderne nedlagte Rørledninger til Bygningernes Fagader, foreslaar Udvalget, at Udgifterne herved fra 1. Juli 1875 overgaa til Afholdelse af de Bygningers Ejere, der ønske Vand fra Vandværket indledet til deres Ejendomme, idet disse Udgifter, naar Anlægskontoen er afsluttet, fremtidig skulle udredes ved Paaligning paa Indbyggerne, og det formentlig vilde være urigtigt at lade disse bære Udgifter, som kun komme de private Ejere til gode. Udvalget ønsker dog, at Byraadet vil vedtage den Forandring i Vandværksregulativets § 2, at det altid er Vandværkets Bestyrelse selv, som lader Rørledningerne i Gaderne anføre, Rørene til Fagadelinien nedlægge og Stophanen anbringe, saa at disse Arbejder vel foretages for Bygningsejerens Regning, men ikke efter hans Foranstaltning, hvorimod Resten af Husledningerne kan anbringes ved, hvem Ejeren dertil maatte antage.

Endvidere foreslaar Udvalgets Flertal, at Afgiften for Vand til Røringsbrug, der ved Regulativet af 19. Decbr. 1872 § 5 fastsattes til 16 $\frac{1}{2}$ pr. 100 Tdr. (12 $\frac{1}{2}$ pr. 100 Tdr. for dem, der bruge over 100,000 Tdr. aarl.), men af Byraadet under 6. Aug. 1874

blev, fra 1. Januar 1875 at regne, forandret til respektive 35 og 25 Ore pr. 100 Tdr., fra 1. Juli forandres til det Beløb, som 100 Tdr. Vand i Birkeligheden koste Kommunen, hvilket efter en Beregning af Stadsingeniøren er 37 $\frac{1}{2}$ eller 77 Ore. Udvalgets Mindretal (Kjær) er ikke enigt i, at Afgiften forhøjes i den Grad som foreslaaet, men indstiller, at Afgiften, resp. 35 Ø. og 25 Ø., forhøjes med 10 Ore, altsaa til 45 Ø. pr. 100 Td. og til 35 Ø. for dem, hvis aarlige Vandforbrug overstiger 100,000 Tdr. aarlig.

Byraadet tilendebragte Sagens første Behandling. (Se Mødet d. 18. Febr.)

^{19/75.} Fra Havneudvalget var modtaget Regnskab for 1874, som bliver at fremlægge til offentligt Eftersyn i 14 Dage. (Se Mødet d. 18. Febr.)

^{20/75.} Fra Fisser H. C. Christensen af Øbeltoft var modtaget et Andragende om, at en Gæld til Byen paa 111 Rd., som indestaar i Skibet „de 7 Søfskende“, maa overgaa paa ham, der har kjøbt Skibet af den nuværende Ejer, S. M. Petersen. Foranlediget herved, besluttede Byraadet at ville koittere Obligationen til Udslettelse, naar Andrageren istedetfor 111 Rd. indbetaler 75 Rd.

Mødet d. 11. Februar.

^{164/73.} Efter Indstilling af Kasernebygningsudvalget bifaldt Byraadet en fremlagt Plan til Opsørelse af en Staldbygning for Militæret, i hvilken Anledning der under 12. Febr. blev tilskrevet 2den Generalkommando-Intendantur saaledes:

Efter Modtagelsen af Generalkommando-Intendanturens Strivelse af 12. f. M., hvori gives Meddelelse om, at Krigsministeriet har approberet Planen for Beliggenheden af det ny Rytteretablisement, har Byraadet søgt at fremme Udarbejdelsen af Tegninger og Overflag til de Bygninger, som der skulle opføres. Foreløbig fremsendes hermed Planer og Overflag til den ene Staldbygning, hvis Opsørelse rustes fremmet saaledes, at den kan tages i Brug til næste Oktober Flyttetid, til hvilken Tid Rytteriets Kaserne paa Søndergade skal forlades. Det er af den Grund, at der paa Tegningen er vist 2 Skorstene i Fægtesalen, idet der er gjort Regning paa der foreløbig at kunne indtvartere nogle af de Mandstaber, der ere fornødne til Hestenes

Vartning, indtil den ene Kasernebygning, forhaabentlig til næste Foraar, kan blive færdig.

Med Hensyn til den fremsendte Tegning skal man bemærke, at man aldeles har rettet sig efter de af Oberst Glahn for vor Arkitekt opgivne indre Maal, hvorefter Bygningens Dimensioner falde af sig selv. De 2 Endeløje ere iffun antydede og kunne, om fornødent, senere tilbygges. Kasernebygningssubvalget har troet, at det vilde være saavel i Brugernes som i Kommuniens Interesse, hvis der kan erhverves Tilladelse til at tætte Staldbygningerne med imprægnerede Tagspaan, istedetfor, som paa Tegningen vist, med Skifer. Man udbeder sig en Udtalelse fra militær Side, om der vil have Noget at erindre imod, at en saadan Tilladelse søges erhvervet.

Det medfølgende Overslag viser en beregnet Udgift af 84,501 Krone, hvorved bør bemærkes, at Intet er beregnet for Grunden og kun det fornødne Beløb til Udgravningen for selve Staldbygningen.

(Se Mødet d. 13. Maj).

^{45/74}. Fra det nedsatte Udvalg var modtaget et Forslag til en ny Bygrænse i Henhold til Lov 11. Febr. 1863.

Byraadet vedtog enstemmig den foreslaaede Grænse og besluttede at andrage om Ministeriets Approbation paa samme. Som Følge heraf blev under 13. Febr. tilskrevet Stiftamtet saaledes:

Allerede inden Modtagelsen af den i Indenrigsministeriets Skrivelse af 15. f. M. modtagne Opskrift til at underkaste den under 30. Novbr. 1870 approberede Bedtægt for den kommunale Beskatning i Aarhus en Revision i Henhold til § 15 af Lov 11. Febr. 1863 har Byraadet bekræftet sig med denne Sag. Det stod nemlig klart for Byraadet, at den Grænse for den sammenbyggede Kjøbstad, som Indenrigsministeriet i Henhold til Lovens § 4 oed Skrivelser af 23. April 1864 og 31. August 1867 havde approberet, ingenlunde længer kunde tilfredsstille. Ifølge blot er siden den Tid et stort Terræn syd for den ældre By ifølge fgl. Resolution af 29. Maj 1873 indlemmet under Kjøbstaden, men den stærke Bebyggelse, som her har fundet Sted i de senere Aar, nødvendiggjør Inddragelsen indenfor Kjøbstadgrunden af betydelige Strækninger, som de tidligere Resolutioner ifølge Byraadets Indstilling lod ligge udenfor samme. Disse Strækninger ere dels allerede bebyggede, dels ville de kunne forventes

at blive det længe, forinden Skattevedtægten paany vil kunne underkastes en Revision; men man er paa den anden Side ikke gaaet videre, end at den foreslaaede ny Grænse virkelig kan siges at danne en Grænse for den sammenbyggede Stad, om end enkelte Grunde indenfor Grænsen formedelt særlige Forhold endnu ikke ere udbudte til Bebyggelse. Man har stræbt efter i den Retning at være saa upartist som muligt, at gjøre de Forskjellige, hvis Interesser berøres af det ny Forslag, lige Skjel; men man har paa den anden Side ikke troet det fornødent at fremlægge Forslaget til offentligt Eftersyn, dels fordi Loven af 11. Febr. 1863 ikke paabyder saadan Fremlæggelse, og en saadan heller ikke blev foranstaltet, da den nu fastsatte Bygrænse droges, dels fordi Bygrænsen ikke er optaget i Skattevedtægten som samme uvebfommende, og dels fordi Sagen iffun vilde blive forsinket ved Fremlæggelsen, og det er af Vigtighed snarest at kunne paabegynde Ommatrifukeringen af de Grunde, der skulle inddrages under Bygrænsen.

Den ny Grænse, som Byraadet saaledes har besluttet at indstille til Ministeriets Stadsfæstelse som Grænse for den sammenbyggede Stad, kan beskriues saaledes:

1. Med Hensyn til det hele Terræn syd for den ældre By, som ifølge fgl. Resolution af 29. Maj 1873, fir. Indenrigsministeriets Skrivelse til Aarhus Stiftamtshus af 7. Juni s. A., fra 1. Januar 1874 er indlemmet under Kjøbstaden, vil i Henshold til bemeldte fgl. Resolution og Byraadets Indstilling under 13. Marts 1873 Forholdet stille sig saaledes, at hele Distriktet til 31. Decbr. 1895 indgaar under Kjøbstadjorderne, at Skatterne til Statskassen som Følge heraf saa længe usorandret udredes af Grundejerne, at Grundejerne erlægge Huskat efter Skattevedtægtens § 4, og at der af de bebyggede Grunde med Gaardsplads og Haver, og ligeledes af de øvrige Grunde, efterhaanden som de i Fremtiden bebygges med Gaardsplads og Haver, svares en Afgift til Ræmnerkassen af samme Størrelse, som Grundskatten under 1ste Klasse efter Vedtægtens § 3 vilde udgjøre; dog ere Haver, der benyttes til Handelsgartneri eller Planteskoler og udgjøre 2000 □ Alen eller derover, herfra undtagne.
2. Paa Byens ældre Terræn begynder Kjøbstadsgrænsen

imod Syd, ligesom tidligere, ved Havet syd for det gamle Ridehus og fortsættes i lige Linie langs denne Grænse over Hadsbjeredsvejen til Jernbanens Grund. Herfra drages den langs Byens ældre sydligste Grænse imod de nu indlemmede Parceller af Marselisborg til Horsens Landevej, over denne Landevej og fremdeles langs Byens tidligere sydligste Grænse indtil Skjellet ved Aarhus Mølleeng, hvilket Stjel følges indtil Sammenstødet med Vejen bag om Byen nedensfor Fattiggaardens Have. Herfra drages Linien syd, øst og nord uden om Vandmøllens Terræn, endvidere over Vejen forbi Vandmøllen, som følges imod Nord indtil det gamle nedlagte Møløb udenfor Møllegade. Herfra følges imod Vest Skjellet mellem Vandmøllens Grund og Byens Grund indtil udenom Bryggeriet „Ceres“s Have og Bygninger, og Linien drages videre tværs over Silkeborg Landevej. Deune Vej følges mod Øst til Vandmøllens Grund, hvorfra den drages imod Nord i Skjellet mod den til Haveselskabet udlejede Have, og fra den nordlige Ende af dette Stjel føres den mod Øst bag om de paa Vesterbrogade byggede Huse. Herfra drages den i en lige Linie imod Øst bag om Büngers Lømmersplads og de paa den anden Side af Markvejen sammenbyggede Huse, og gaar nord om Langballe Teglværk, indtil den øst for dette træffer et Punkt 60 Alen nord for Vejen bag om Byen. Denne Afstand fra Vejen følges indtil Steinbrenners Teglværk, hvis vestligste Grænse derefter følges imod Nord, indtil den træffer sammen med en lige Linie, der imod Øst drages langs den sydlige Side af Matr.-Nr. 28 b (Gartner Thomsens nordligste Have) til og over Herfinds Loft, saaledes at dennes Have og Bygninger med tilhørende Gaardsplads komme indenfor Linien, og følges derefter Guldbergsgade indtil det vestligste Punkt af „Bennehyt“. Dette Etablissemments nordlige Grænse følges i østlig Retning og ligeledes den paa den anden Side af Nørrebrogade liggende Vej til Limfabriken, indtil den drejer af imod Nord. Fra dette Punkt føres Grænselinien mod Syd langs den østlige Side af Møller Gammelgaards Lod indtil Stien ved Knudrisbakke, hvilken Sti følges indtil forbi de bebyggede Grunde øst for Sandgraven, hvorefter Grenaa Landevej følges mod Syd til det Sted, hvor Landevejen træffer sammen med den ny Kystvej syd for Lisbergs Have ved Havet.“

Til nærmere Betegnelse af den saaledes beskrevne Grænselinie tillader man sig at fremsende 2 Kort, hvorpaa Linien er betegnet med en stærk rød Farve, tillige med det ældre Kort over Bygrænsen, hvorpaa Linien er trukken med blaa Farve. Ifkun med Hensyn til de fra Marselisborg indlemmede Parceller jer man sig ikke i Stand til at betegne Grænsen ved en Linie, da den bebyggede Del til enhver Tid vil være at henregne til Grund indenfor, og den ubebyggede Del til Jorderne udenfor Grænsen. Ogsaa tillader man sig at bemærke, at selv paa det største af de fremsendte Kort ere ikke de i de senere Aar opførte ny Bygninger indlagte, hvilket er antaget usornødent. De fremsendte Kort bedes med Ministeriets Resolution remitterede, for at Ommatrkuleringen af det yderligere indenfor Kjøbstadgrænsen inddragne Areal snarest kan paabegyndes.

(Se Møderne 11. Marts og 1. April).

^{100/74}. Fra det i Mødet den 14. Januar ommeldte Udvalg var modtaget et Forslag til Svar paa Møllejeer Weis's Andragende om Ordning af Vejforholdene forbi Vandmøllen. Byraadet bifaldt Svaret, der under 12. Febr. blev meddelt i en Skrivelse til Stiftamtet, jaalydende:

Ved hermed at tilbagejende den Byraadet under 8. Decbr. f. A. til Erklæring sendte Skrivelse fra Møllejeer A. Weis angaaende Amtsraadets Medvirkning til Tilvejebringelsen af en bedre Ordning af Vejforholdene udenfor Aarhus Vandmølle undlader man ikke at meddele, at Byraadet i sit Møde G. D. har besluttet at afgive følgende Erklæring:

„J Henshold til hvad der af Amtsraadet er resolveret (skr. Amtsraadets Møde den 28. August 1861, Extr. Nr. 7, og 4. November 1863, Extr. Nr. 17) kan Byraadet ikke for Aarhus Kommunes Bedkommende erkjende nogensomhelst Forpligtelse til at bekoste Vejstykket forbi Aarhus Vandmølle eller den derpaa beliggende Slusebro istandsat og vedligeholdt.

Desuagtet kan Byraadet erkjende det Onstelige i en bedre Ordning af de herhen hørende Forhold, og af Hensyn hertil skal man være villig til ved Delegerede at forhandle derom med Delegerede af Amtsraadet og Møllens Ejer.

Som Basis for en saadan Forhandling fremsættes, at Aarhus Kommune overtager Vejstykket og Slusebroen i den nuværende Tilstand, imod Ret til at regulere Vejstykket efter Byraa-

dets nærmere Bestemmelse samt imod en passende Afslægnings-
sum en Gang for alle for Overtagelsen af Vejstykket og Broen."

(Se Mødet 4. Marts.)

¹/₇₅. Man vedtog at bevilge Opdragelsesanstalten paa Flakke-
bjerg en Understøttelse af 50 Kr. en Gang for alle.

¹⁴/₇₅. I Overensstemmelse med en Indstilling fra Vandværks-
udvalget bifaldt man, at der nedlægges en Hovedledning i Nørrealle
af 5 Tommers Rør.

¹⁵⁻¹⁶/₇₅. Foranlediget ved forskellige Andragender fra Bor-
gere her i Byen om Fritagelse for at være Rodemestere, besluttede
Byraadet at nedsætte et Udvalg paa 3 Medlemmer for nærmere at
undersøge Rodemesterinstitutionen og dennes Benyttelse i Kommunens
Tjeneste. Til Medlemmer af Udvalget valgtes Borgmesteren,
Kraiberg og Hald.

(Se Mødet 11. Novbr.)

²¹/₇₅. Fra Gartner P. Nielsen var modtaget en Skrivelse
af 6. Febr., hvori han meddeler, at han nu har besluttet sig til at
afhænde til Bebyggelse Størstedelen af den ham tilhørende Have
udenfor Mejlgaards Port, samt fremsender et Rids, hvorpaa Gade-
anlæggene ere betegnede. Derhos andrager han paa som Erstatning
for Gadestrækningen at erholde overdraget til Ejendom en Del af
den Byen tilhørende Trekant udenfor Mejlgaards Port.

Byraadet vedtog at indhente en Erklæring over Sagen fra
Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

(Se Mødet 18. Febr.)

Mødet den 18. Februar.

Byraadet udtalte sin Beklæggelse over det Tab, Byen og Raa-
det havde lidt ved, at et af dets Medlemmer, Rancelliraad, Procurator
D. S. Nors var afgaaet ved Døden den 17. Febr. Man besluttede
samlede at følge ham til Graven.

— Foranlediget ved et Forslag fra Markudvalget, bifaldt By-
raadet, at Markbetjent J. Rasmussen paa Grund af Sygdom fri-
tages for sin Bestilling, og bemyndigedes Udvalget til paa billigt
mulige Bilkkaar at konstituere en Anden i hans Sted, som kan opsiges med
en Maanedes Varfel. (I Mødet den 11. Marts meddeltes, at Ud-
valget havde konstitueret fhv. Rjæbmand A. Malling i Bestillingen.)

(Se Mødet 2. Septbr.)

¹²⁶/₇₃. I Anledning af et indkommet Andragende fra Fabrikant, Jarver J. Holm om Tilladelse til at inddrage et Areal af Aaen udfor hans nedbrændte Bygning ved Frederiksbro besluttede man at indhente en Erklæring fra det om en mulig Indsnævring af Aaen nedsatte Udvalg. (Se Mødet 25. Febr.)

²⁵²/₇₄. Ved anden Behandling af Vandværksudvalgets i Mødet den 4. Febr. ommeldte Forslag besluttede Byraadet at lade Vandværkets Anlægskonto afslutte og at gjøre Indstilling til Ministeriet om, at dels de Velsb, der allerede ere afholdte i 1874, dels de, som endnu efter Indstilling fra Udvalget maatte besluttes afholdte for 1875, udredes af Aaen for 1874. Endvidere vedtog man herefter at lade Hovedledningerne lægge efter Votering paa Budgettet og at forandre Vandværksregulativet af 19. Decbr. 1872 § 2 andet Stykke saaledes, at Terminen 1. Januar 1874 forandres til „indtil videre“, dog saaledes at gratis Indlæg af Vand til Husfacaderne bortfalder, saasnart en Gadeomlægning har fundet Sted og de vedkommende Husejere ikke, efter forudgaaet Opfordring fra Brosægningsudvalget, have ladet foretage Indlæg i deres Ejendomme.

Behandligen af Udvalgets Forslag om Betalingen for Vand til Røringsbrug vedtog man at udsætte indtil videre, (fr. Mødet 18. Marts). (Se Mødet 25. Febr.)

¹⁹/₇₅. Efter at Havneregnskabet for 1874 har henligget til offentligt Eftersyn i 14 Dage, vedtog Byraadet ikke at nedsætte noget Udvalg til kritisk at gjenemgaa det, men at henlægge det i Skabet i 14 Dage. (Se Mødet 12. Marts).

²¹/₇₅. Fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse var modtaget en Erklæring over Gartner Nielsens Andragende om Anlæg af Gader over hans Lod udenfor Mejlgades Port. Overensstemmende med Udvalgets Erklæring vedtog man at meddele Nielsen, at man ikke kan forhindre ham i at udlægge Gader saaledes som foreslaaet i hans Skrivelse af 6. Febr. paa hans private Grund, naar han holder sig de i Byvedtægten, navnlig i §§ 46 og 47, givne Bestemmelser efterrettelig, at man ikke vil forhindre ham i at aabne Udgang for hans private Vej eller Gade til Grenaa Landevej ved det paa en fremfendt Skizze med E betegnede Punkt, men at man foreløbig ikke kan indgaa paa, at der aabnes Udgang til eller over Byens private Grund ved Punkt F, at Byen ikke kan indlade sig paa at give ham Erstatning for Grund, som han udlægger til egne private Gader eller Veje, og at man for Tiden ikke kan indlade sig paa

at sælge til ham nogen Del af det Kommunen tilhørende Areal, der i en Epidi strækker sig fra Mejslgades Port langs Grenaa Landevej. Jørrigt ansaa man det for en Selsfølge, at saavel den nuværende Fodsti fra Mejslgadesport til Ruudrisbakke maa bevares, som at Udgangen til Spaservejene paa bemeldte Bakke ikke kan forhindres. Skulde Gartner Nielsen herefter ønske at forhandle yderligere om Sagen, vilde saadant kunne ske med Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, naar han tilvejebringer et nøjagtigt og paalideligt Situationskort over Terrænet med Omgivelser, forsynet med Nivellement. (Se Mødet 2. Decbr.)

Modet den 25. Februar.

Man vedtog snarest muligt at foretage Valg af et Medlem af Byraadet istedetfor afdøde Kancelliraad Nors. (Se Mødet 20. Maj.)

^{126/73}. Fra det nedsatte Udvalg om en eventuel Jndsnævring af Naen var modtaget en Erklæring over det i Mødet d. 18. Febr. ommeldte Andragende fra Fabrikant Holm om Tilladelse til at bygge ud i Naen. I Overensstemmelse med Udvalgets Erklæring vedtog Byraadet ikke for sit Bedkommende at ville modsætte sig, at Holm udrykker Grunden for sine afbrændte Bygninger i Alaløbet efter den af Stadsingeniør Obel i August 1873 udarbejdede Plan for en Udrykning af samtlige Grunde mod Jiffergade, saaledes at han mod Naen opfører et Bolværk af Granit og Beton ligesom det paa Naens nordre Side i en Afstand fra dette af 18 Alen, og at det Areal, der derved indvindes, bliver hans Ejendom og af ham kan benyttes til Bebyggelse eller Tøttested eller paa anden hensigtsmæssig Maade, han vil, dog saaledes at intet Fremspring eller Ujævnhed, der kan være til Hinder for Vandets frie Løb, finder Sted; Alt paa følgende nærmere Bilkår: at Holm paatager sig at udføre det omhandlede Granit- og Betonbolværk paa egen Bekostning saavel udfor hele sin Grund fra Frederiksbros østester som udfor den øst for hans Ejendom beliggende Smøge, saaledes som nærmere paavist paa Stadsingeniørens Plan og efter Anvisning af det i den Hensende af Byraadet nedsatte Udvalg samt under Kontrol af Stadsingeniøren med Hensyn til Bygningsmaaden og Soliditeten. Fra det indvundne Terræn maa ingen Udgang anbringes til Frederiksgade eller Frederiksbros; at han træffer Foranstaltning til, at Vandet ved Smøgens sydøstlige Ende ikke bliver stillestaaende; at Bedlighedsdeljen af Bolværket paahviler Holm;

at han ikke udenfor Bolværket opfører Tvættested, og at han fra-skriver sig enhver Indsigelse mod fremtidige Dispositioner over Aaløbet fra Byraadets Side og saaledes ogsaa eventuelt finder sig i, at Aaløbet overbygges med Støtte mod hans Bolværk.

(I Mødet den 4. Marts fremlagdes en Skrivelse fra Holm, hvori han indgaar paa de stillede Betingelser, dog under Forudsætning af, „at Overbygningen af Aaløbet fra Byens Side alene kommer til at angaa Overbygning til Gade eller fri Plads, saa at navnlig ingen Bygning paa Overbygningen opføres nærmere end en almindelig Gades Bredde fra Holms Bygning og navnlig ikke nærmere end til Midtstrømmen af Aaløbet.“ Da Byraadet Intet havde mod denne Forudsætning at erindre, blev Deklarationen udstedt af Holm den 17. Juni 1875, læst i Bytingsretten den 8. Juli d. A.) (Se Tillæget.)

^{205/74.} Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 17. Febr., hvormed tilbagesendes Havnens Budget for 1875 i approberet Stand.

— Ligeledes meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 17. Febr., hvori bisaldes, at Havnesogdens Løn forhøjes fra 1200 Kr. til 1600 Kr. aarlig, fra 1. Januar 1875 at regne. (Jvfr. Mødet 19. Novbr. 1874.)

^{252/74.} Fra Vandværksudvalget var modtaget en Skrivelse af 22. Febr., hvori det indstiller, at foruden det Bælp til Vandværkets Anlag, der i 1874 er afholdt, men hvortil ikke haves bevilgede Midler, nemlig..... 5,379 Rd. 54 St.,

følgende Summer dækkes af Laanet af 1874:

1. til den af Byraadet approberede Ledning fra Munkeport til Paradisgade.....	2,000	—	—
2. til en Ledning gennem Werners Loft til Forbindelse af Ledningerne mell. Nørrealle, Gaden forbi Olsens Hus og Teglgaaardsstræde	1,900	—	—
3. til Vandværkspladsens Kultivering.....	500	—	—
4. til Montering af Udvalgets Bærelse paa Vandværksbygningen.....	150	—	—
5. til en Telegrafledning fra Beholderen til Vandværket.....	750	—	—
6. til Vandure paa Oplag.....	500	—	—
7. til Anlæg af Stikledninger i 1875.....	2,500	—	—
8. til uforudsete Udgifter.....	906	—	93 —

I alt... 14,586 Rd. 47 St.

Transport... 14,586 Rd. 51 St.

Da de til Udgift paa Vandværkets Anlægs-
konto opførte Beløb ÷ de foransførte
5,379 Rd. 54 St. ifølge Ræmnerens Op-
givende udgjøre 187,413 — 45 —

vil Vandværkets Anlægskonto udgjøre 202,000 Rd. „ St.
eller 32,000 Rd. ud over den oprindelige
Beregning.

Udvalget tilføjer, at det ikke anser Udgiften til et eventuelt
Springvand paa Storetorv for at vedkomme Vandværkets Anlæg, og
at Udgiften til offentlige Opstandere kan afholdes paa de aarlige
Bndgetter.

Byraadet bifaldt Udvalgets Indstilling, dog saaledes, at Udgiften
under Nr. 5 bortfalder, og at Udgiften under Nr. 8 nedsættes med
250 Rd. (Se Mødet 4. Marts.)

^{29/75}. Efter indkommet Forslag fra Fabrikant J. Werner be-
sluttede Byraadet, at den projekterede og under Udførelse værende
Gade fra Nørrealle nordesten til Forbindelsen med Teglgårdsstræde
og den imod Vest forbi flere Ejendomme førende Vej, der ndmunder
ved Munkeportsvejen, benævnes „Nors's Gade“.

^{31/75}. I Genhold til et Forslag fra Bygningskommissionen af
22. Febr. besluttede Byraadet at approbere, at Fortovet udfor den
tidligere Kjøbmand Grønlund, nu Raadmand Liisberg tilhørende
Ejendom, Matr. Nr. 932 mellem Tværgade og Studsgades Port,
paa hvilken Ejendom Bygningerne ere afbrændte, udvides til en
Bredde af 2 Alen 21 Tom., saa langt Raadmand Liisberg agter at be-
bygge Pladsen, saaledes at Fortovet fortsættes med samme Bredde,
som der nu findes ved Kjøbmand Vistofts, tidligere Kjøbmand Aaas
Sted der, hvor den afbrændte Bygning støder til samme. Byraa-
det erklærede sig derhos villigt til i Erstatning for det Areal, der
saaledes indtages til Fortov, at udrede en Erstatning til Raadmand
Liisberg af 8 Kr. 60 Ø. pr. □ Alen efter nærmere Opmaaling af
Terrænet.

Da Studsgade og Tværgade ere offentlige Landevejsgader,
vedtog man at opfordre Amtsraadet til at deltage i Udgiften. (I By-
raadets Møde d. 4. Juni fremlagdes en Skrivelse fra Stiftamtet,
hvorefter Amtsraadet ikke vil tage Del i bemeldte Udgift.)

Alodet den 4. Marts

^{57, 112, 128/74}. Fra det nedsatte Udvalg for Hovedvandafløb var

modtaget en Skrivelse, hvori det begjærer Byraadets Fortolkning af nogle tvivlsomme Punkter i Overenskomsten med Frederiksbjergs Beboere, navnlig Ordene i Bilag D til Overenskomsten: „derimod forpligter Kommunen sig til at paavise, hvorledes Bandoeløb fra bemeldte Gader og Beje kan ordnes og i fornødent Fald at modtage Bandoeløbet fra Afløbene“.

Disse Udtryk kunne nemlig enten fortolkes saaledes, at Byen er pligtig at modtage Bandoeløbet fra de af vedkommende Ejere anlagte Afløb fra Gader og Beje der, hvor disse ende, og da paa sin Bæstfostning føre dem videre selv over anden Mand's Grund, i hvilket Fald Kommunen ikke vil erholde Udgiften refunderet, eller saaledes, at Byens Forpligtelser først indtræde, hvor Byens Grund naa's, saaledes at Udgifterne ved de af Byen besejrede Hovedafløb ogsaa over anden Mand's Grund skulle refunderes af alle de Byggende, som benytte Hovedafløbet. Endvidere meddeler Udvalget, at det har forhandlet med Etatsraad Bruun om Bandoeløbet fra Gaderne ind for Jernbanen (Overenskomst C), og at det er vedtaget, at Afløbet fra disse Gader i Hovedsagen vil være at føre til og at samle ved den ny Jernbanebro, men at Etatsraad Bruun er af den Mening, at Byens Forpligtelse til at modtage Afløbet begynder der, hvor hans Grund ender, fra hvilken det kun kan føres videre paa en betydelig Strækning over Jernbanens Grund, idet offentlig Grund først naa's ved Hads Herreds Bejen. Udvalget beder sig ogsaa i dette Punkt oplyst om, hvorledes Overenskomstens Ord skulle fortolkes, samt spørger, om Byraadet selv eller Udvalget skal indlede Forhandlinger med Jernbanebestyrelsen om Anlægget af Kloaken over sammes Grund.

Byraadet vedtog at henlægge Sagen i Skabet i 14 Dage og bemyndigede Udvalget til strax at træde i Forhandling med Jernbanebestyrelsen om, hvorledes Afløbet kan føres over Jernbanens Grund. (Se Mødet 18. Marts).

^{87/74}. I Overensstemmelse med Havnendvalgets Forslag bilsødt man, at Udstedelsen af Partialobligationer for Havnegaaret af 1874 hos „Bibuben“ udsættes, indtil hele Laanessummen er erlagt.

^{100/74}. Fra Stiftamtet var modtaget en Skrivelse, hvorefter Amtsrådet har overdraget det til sit Bejndvalg at føre Forhandlingerne med Møller Weiss og Byraadets Delegerede om Bejen forbi Vandmøllen.

Byraadet besluttede at lade sig repræsentere ved de nævnte Forhandlinger af Borgmesteren, Esmann og Lissberg. (Se Mødet 11. Marts).

^{241/74}. I Anledning af et fra Skibsbygger Høyer indkommet Andrageude om at erholde anvist en Plads til Skibsbyggeri paa 5 Aar havde Havneudvalget nærmere forhandlet med Høyer om Sagen, men var ifølge en modtagen Meddelelse ikke blevet enigt med ham om Afslutning af Kontrakt.

Byraadet vedtog af Havneingeniøren at begjære nogle Oplysninger meddelte, navnlig, om Omkostningerne ved Uddybningen af Løbet udfor Skibsbyggerpladsen ere indbefattede i et fremlagt Overflag over Beføstningen ved Indretningen af denne Plads, lydende paa 2250 Kr., og, saavidt dette ikke er Tilfældet, hvorledes de nuværende Dybdeforhold ere, og hvad Udgift en Uddybning til 7 Fod vil medføre. (Se Mødet 11. Marts).

^{252/74}. Man underskrev en Skrivelse til Indenrigsministeriet om Approbation paa, at en Del Udgifter vedkommende Vandværket maa afholdes af Laanet af 1874, saalydende:

I Skrivelse til Indenrigsministeriet af 25. September 1873 tillod Byraadet sig at gjøre Meddelelse for de Udgifter, Byen indtil Udgangen af Aaret 1872 havde haft i Anledning af Anlægget af det af Ministeriet under 27. Maj 1869 approberede Vandværk, og begrundede derpaa en Indstilling om til Vandværkets Udgifter at faa Tilladelse til at bruge Resten af det Bidrag til Rystbeklædningen, som Mejlgades Beboere havde paataget sig at udrede. Den fornødne Bemyndigelse i saa Henseende blev given ved Ministeriets Resolution af 21. Oktober 1873, og meddelt ved Stiftamtshusets Skrivelse af 24. f. M.

Udgifterne ved Vandværkets Anlæg havde

derester til Udgangen af 1872 udgjort.	174,711 Rd.	15	Sk.
Disse Udgifter ere i 1873 forøgede med .	10,468	—	37 —
og i 1874 med	7,613	—	47 —
Der staar endnu til Rest at afholde Udgif-			
terne til 2 Hovedledninger med	3,900	—	„ —
til Anlæg af Husledninger iaar	2,500	—	„ —
til Kultivering af Vandværkets Plads . .	500	—	„ —
til Vandure, Montering af et Bærelse			
paa Vandværksbygningen	650	—	„ —
til øvrige Udgifter iaar	656	—	93 —

Hele Udgiften til Vandværkets Anlæg vil

derester blive 201,600 Rd. „ Sk.

Byraadet ønsker dermed at afflutte Kontoen for Vandværkets Anlæg, saa at de fremtidige Udgifter til Hoved- eller Husledninger optages paa Byens aarlige Overslag over Indtægter og Udgifter. Men til Dækning af den hele Sum 201,000 Rd. „St. havez ifkun dels til Disposition fra Laanet hos „Bikuben“ paa 300,000 Rd., optaget i 1869, dels som Rest af Mejlgades Beboeres Bidrag 187,413 — 45 —.

Der mangler altsaa et Beløb af 13,586 Rd. 51 St.
eller 27,173 Kr. 2 Ore,

og Byraadet tillader sig derfor herved at indgaa med Indstilling om, at det maa tillades at tage dette Beløb af det ny med Indenrigsministeriets Approbation forrige Aar hos „Bikuben“ optagne Laan paa 600,000 Rd. eller 1,200,000 Kr.“ (Se Mødet 9 April).

Åbnet den 11. Marts.

— Til i Stedet for afdøde Rancealliraad Nors at være Medlem af det nedsatte Udvalg, der vil have at fremkomme med Forslag til Omdannelse af Byens Borger- og Almueskolevæsen, valgte man efter Skoleudvalgets Forslag Konful Mørk.

^{259/73.} Fra det i Mødet den 22. Januar 1874 ommeldte Udvalg for Sognegrænsernes Regulering var fremkommet en Skrivelse, dateret 27. Februar 1875, saalydende:

„Til Byraadet.

Efter at Forhandlingerne med Byens Præster nu ere tilendebragte, tillade vi os at foreslaa Byraadet, at Samme vil besvare Biskoppens Skrivelser af 20. og 28. Januar samt 30. Decbr. s. A. saaledes:

„I Skrivelse af 20. Januar s. A. har Deres Højærværdighed, ved Fremsendelsen af de hermed tilbagesølgende 4 Bilag, paa Opfordring af Kirke- og Undervisningsministeriet afbudret Byraadet en Erklæring med Hensyn til, at Byens Præster, og Deres Højærværdighed i Overensstemmelse med dem, have foreslaaet en ny Sognegrænse ikke blot for det under Kjøbstaden fra 1. Januar 1874 indlemmede Distrikt af Biby Sogn, men ogsaa for en Del af det under Byen hørende ældre Terræn, hvorhos De har meddelt, at Kirke- og Undervisningsministeriet har givet en motiveret Udtalelse af Sam-

mes Formening om, at Domsognet saavidt muligt maatte vedblive at være det største Sogn; og med Skrivelse af 28. næstefter har Deres Højærværdighed yderligere efter Ministeriets Opfordring fremsendt til vor Erklæring 4 andre Bilag angaaende Reguleringen af Sognegrænserne her i Aarhus, deriblandt Stiftamtets Indstilling til Kirke- og Undervisningsministeriet under 16. Januar f. A., hvormed fremsendes Byraadets Indstilling under 11. Decbr. 1873 om Reguleringen af Sognegrænserne i det indlemmede Distrikt og den Korrespondance, der er ført med Stiftamtet om Aarsagen til, at der ikke hidtil, siden Stiftamtet under 2. Febr. 1866 opfordrede dertil, er foretaget Forberedelser til, saaledes som „Stiftsævrigheden“ har anset det for ønskeligt, at faa Sognegrænserne gennem Byen omregulerede. Det ses af Stiftamtets Indstilling, at Samme har fundet, „at Sognegrænserne i Aarhus i det Hele trænge til en Omregulering, idet ikke blot Grænserne ere meget indviklede, men ogsaa Domsognet uforholdsmæssig stort i Forhold til Frue Sogn.“ Stiftamtet mener derfor, at Lejligheden bør gribes til at faa en Ordning paa disse Forhold, og, hvis en endelig Ordning ikke kan indtræde, før der kommer Vakance i Præsteembederne, „at der allerede nu træffes Bestemmelser om, hvorledes Omreguleringen i sin Tid skal ske og Grænserne mellem Sognene fastsættes.“

Endelig har Deres Højærværdighed under 30. Decbr. f. A. fremsendt en Skrivelse fra samtlige Byens 4 Præster af 21. f. M., hvori forlanges Deres Medvirkning til, at Sagen, forsaavidt angaar Reguleringen af Sognegrænserne i det indlemmede Distrikt og den ældre Del af Byen, hvorom Præsterne havde gjort Forslag, snarest muligt maatte blive afgjort.

Naar Deres Højærværdighed ikke tidligere har saaet Svar paa sidstnævnte Skrivelse, saa ligger det deri, at Byraadet gennem et Udvalg hele Aaret 1874 har ført Forhandlinger med Byens Præster, for at komme til en endelig Ordning af Sagen, ikke blot for de enkelte Distrikters Vedkommende, som nærmest interessere Præsterne, men ogsaa for hele den ældre By's Vedkommende, hvad der i høj Grad interesserer Byen og Byraadet. Det skal ikke dølges, at disse Forhandlinger have været særdeles trættende og besværlige, fordi Præsterne bestandig ere vendte tilbage dertil, at de nok vilde have en Ordning paa Sagen for de Terræners Vedkommende, hvorom

de have gjort Forslag, medens de ikke vilde stilles fra de Sognebeboere i den ældre Stad, hvortil de nu ere knyttede. I hvor smuk denne Tanke end kan siges at være, saa er det aabenbart en Grund, som ogsaa til enhver kommende Tid vil kunne anføres af Byens Præster, og naar den tillagdes Gyldighed, maatte man altsaa opgive Haabet om nogenjinde at komme til en anden og bedre Ordning af de nu meget uregelmæssige og indviklede Forhold. Byraadets Udvalg havde derfor stillet sig paa det Standpunkt, med Bestemthed at forlange, at Lejligheden, da Præsterne dog selv vilde have reguleret Grænserne i en Del af Byens Terræn, blev greben til for hele Kjøbstadens Grund at tilvejebringe en Ordning, som, om den end ikke strax kunde træde i Kraft, dog kunde saa Gyldighed som eventuel. Men her viste det sig, at heller ikke indbyrdes vare dHrr. Præster enige, og da de dog ikke tilsidst kunde vægre sig ved at efterkomme Udvalgets Forlangende om at give en Udtalelse om, hvorvidt de vare eller kunde blive enige, hvorvidt ikke, er endelig fra dem fremkommet den vedlagte Erklæring af 17. f. M.

Forinden vi beskæftige os med denne Erklæring, skulle vi dog tillade os et Par foreløbige Bemærkninger om vort Standpunkt og Forhold til Sagen.

Det er for Byens Vedkommende os langt mere om at gjøre, at der kommer en Ordning tilstede, som kan siges at give et for hele Byens Terræn virkeligt, paa et Kort synbart Skjel mellem Sognene, end at saa Skjellet truffet efter nogen bestemt Grænse. Vi ønske, at det maa kunne betegnes paa de ny Matrikulkort, der iaar i Genhold til Loven af 11. Febr. 1863 § 15 skulle udarbejdes, hvor Grænsen gaar imellem Sognene, saa at Ingen, hverken Lejer eller Husejer eller Jord-ejer, skal være uvidende om, til hvilket Sogn han hører. Vi have derfor ogsaa været i den heldige Stilling at kunne erklære lige over for Byens Præster, at saa langt de indbyrdes kunde blive enige om Grænsefskellet, saa langt kunde vi ogsaa følge dem. Det er vistnok saa, at Domsognet for Tiden er ikke lidt større end Tre Sogn; men hertil have vi ikke troet at der ved denne Lejlighed burde tages Hensyn, da Opgaven for os ikke har været at tage Byens samtlige kirkelige Forhold under Overvejelse, men kun at saa en Regulering paa Sognegrænserne, hvorved saa lidt som muligt roffedes ved

de bestaaende Forhold. Vi tro ogsaa, at Byens store Udvikling nærmest viser hen til Dannelsen med Tiden af et 3die Sogn, navnlig syt for Mølleaaen, men vi skulle for Tiden ikke indlade os videre paa denne Sag. Kun samstemme vi ganske med Stiftamtet deri, at, ligesom der allerede lige over for Frue Kirkes Præster er taget Forbehold ved deres Ansættelse om, at de maa finde sig i eventuelle Forandringer af Sognegrænserne, saaledes bør ved Balance samme Forbehold tages lige over for ny: Præster ved Domkirken og lige over for Betjentene ved begge Kirker.

Ligesom altsaa Byraadets Udvalg i dets Forhandlinger med Præsterne har erklæret sig enigt i, at der som Udgangspunkt tages en Bestemmelse om, at Sognene, forsaavidt den ældre By angaar, konserveres i deres nuværende Størrelse, og at Udvidelsen, forsaavidt det ny Terræn angaar, i samme Grad kommer begge Sogne til gode, saaledes er det os kjær at vide i den Henseende at være i Overensstemmelse med Kirke- og Undervisningsministeriet, efter hvad Deres Højærværdighed derom har meddelt i Skrivelsen af 20. Januar f. A. Og da Præsterne ere indgaaede paa dette Grundlag for Forhandlingerne, er dermed opnaaet, at Differentspunkterne i Birkeligheden ere høist ubetydelige og fra Byens Standpunkt temmelig ligegyldige.

Tage vi nemlig Hørr. Præsters Erklæring af 17. f. A. som Udgangspunkt, saa viser det sig:

1. at Alle, Deres Højærværdighed, Stiftamtmanden, Præsterne og Byrådet, ere enige om Delingen af det fra Biby Sogn indlemmede Distrikt, saaledes som af Deres Højærværdighed i Skrivelsen til Kirke- og Undervisningsministeriet af 30. Decbr. 1873 er foreslaaet, nemlig at Distriktet deles efter en Linie, der fra Syd imod Nord føres gennem Skjellet mellem Dalgas's Loft, Matr. Nr. 3 a, og Wille's Loft, Matr. Nr. 2 a, til Jægergaardsvejen, som følges mod Øst til den projekterede ny Gade vest for Palmensøoliefabriken (Brunnsgade), og derefter gaar igennem denne og over den ny under Anlæg værende Bro over Jernbanen til Banegaardsvejen;
2. at samme Enighed er tilstede med Hensyn til Fortsættelsen paa Byens ældre Terræn ad Banegaardsvejen mod Øst gennem Ryesgade til Sønderalle;

3. at Præsterne endvidere ere enige om at føre Grænse-
linien videre gennem Søndergade, Fistergade til Frede-
riksbro og derover til Immervad, hvilket Byraadet kan
tiltræde;
4. at der blandt Præsterne er Uenighed om, hvorvidt den
Bydel, der imod Vest begrænses af Immervad og Lille
Torv, mod Nord af Borgporten, mod Øst af Maren
Smeds Gyde og imod Syd af Barberggaden, vedblivende
bør henhøre under Frue Sogn eller bør overgaa til
Domsognet;
5. at der fremdeles er Enighed mellem Præsterne om at
trække Grænse-
linien fra Borgporten gennem Volden til
Sammenstødet mellem Graven og Klostergade, hvori og-
saa Byraadet er enig, men
6. Uenighed om, hvorvidt den Bydel, der begrænses imod
Syd af Klostergade, imod Vest af Munkegade, imod Nord
af Rørrealle og imod Øst af Paradisgade og en Del af
Studs-
gade, bør henføres til Frue- eller Domsognet, me-
dens
7. der endelig er Enighed mellem Præsterne og med By-
raadet om, fra Munkes-
port at følge den gamle Grænse
over Markerne, altsaa Brendstrupvejen indtil deunes Sam-
menstød med Landevejen til Randers og derfra videre ad
denne Vej —

alt saaledes, at hvad der ligger vest for den betegnede
Grænse henregnes til Frue Sogn, og hvad der ligger øst
derfor til Domsognet.

Det er altsaa kun om de under 4 og 6 betegnede Bydele
at der er Dissens, og med Hensyn til disse 2 Punkter kan
Byraadet kun tilraade at henlægge den under 4 nævnte By-
del til Domsognet, den under 6 nævnte til Fruesogn. Iffe
alene vil Kompensationsforholdet derved varetages, men der-
ved, som i det hele ved den trufne Grænselinie, sker saa
lidet Brud paa de nu bestaaende Forhold, som vistnok mu-
ligt, naar en Ordning skal tilvejebringes.

Men navnlig maa vi, ved at tage Bestemmelse som fore-
slaaet, fremhæve, at derved i et og alt følges, hvad Dom-
sognets Præster ønske. Da Frue Sogns Præster ere for-
pligtede til at finde sig i Grænsereguleringen, men samme
Forpligtelse iffe paahviler Domsognets Præster, haabe vi

saaledes snarest at kunne komme til Endelighed med Ordningen.

Hørr. Præster have i deres Skrivelse af 17de f. M. fraraadet, for Tiden at gjøre nogen Forandring i Sognegrænserne, de have ment, at den foreslaaede, forandrede Grænselinie mellem Sognene først bør følges f. Ex. om 8 à 10 Aar, og de have ment, at det maa være fornødent at revidere Forslaget til Omlægning af Grænserne, naar det skal træde i Kraft. Det sidste maa vi absolut fraraade; der vilde intet vindes ved nu at vedtage Grænser, som om 8 à 10 Aar skulde revideres og muligens forandres, end ikke det, at man kunde benytte de foreslaaede nye Grænser til Betegnelse paa de nye Matrifulsfort, der i Aar skulle udarbejdes og som Indenrigsministeriet har forlangt sig forelagte inden 1ste Juli d. A. Men iøvrigt kan Byraadet kun indtale Ønsket om, at den nuværende nordnede Tilstand maa ophøre saa snart som muligt. Kan den foreslaaede Sognegrænse, hvori dog Præsterne nu have erklæret sig saavidt muligt enige, ikke strax ved Ministeriets Resolution fastslås som endelig i den Forstand, at den træder i Kraft f. Ex. fra 1ste Januar 1876, hvad Byraadet helst ønsker, saa bede vi, at Tidspunktet udskydes saa kort som muligt, og at den yderste Grænse for Sognegrænsens Afgrænsning fastsættes til 1ste Januar 1884, dog saaledes, at, i Tilfælde af Balanceløst i Sognekaldene ved Domkirken forinden, Grænsereguleringen indtræder fra den Tid at regne.

Marhus i Udvalget for Sognegrænsernes Regulering, den 27de Februar 1875.

I det Byraadet i Realiteten bjaldt Udvalgets Indstilling, besluttede man i Byraadets Skrivelse til Biskoppen tillige at omtale Beskatningsforholdene til Kirkerne samt at lade Udvalgets Indstilling medfølge. Som Følge heraf blev i Mødet den 12te Marts underskrevet følgende Skrivelse til Biskoppen:

„Marhus Byraad, den 12te Marts 1875.

Følge den Opfordring til Byraadet, som indeholdes i Deres Højærværdigheds Skrivelser af 20de og 28de Januar samt 30te December f. A., har Byraadet gennem et Udvalg forhandlet med Hørr. Præster om Tilvejebringelsen af en Regulering af Sognegrænserne her i Byen. Af vedlagte Indberetning fra Udvalget vil det ses, at disse Forhandlinger nu ere tilendebragte.

Byraadet kan ganske tiltræde det Resultat, hvortil dets Udvalg er kommet, og skal derfor tillade sig at foreslåa:

1. at Sognegrænsen saavel for den fra Biby Sogn indlemmede Bydel som for Byens ældre Terræn drages fra Syd til Nord ved en Linie, der fra Marselisborg Hovedgaards Jorder søres igjennem Skjellet mellem Matr.-Nr. 3 a, Dalgas's Toft, og 2 a, Wille's Toft, til Jærgaardsvejen, som følges mod Vst til den projekterede nye Gade vest for Palmenødoliesabrikken, derefter gaar igjennem denne Gade og over den nye under Anlæg værende Bro over Jernbanen til Bauegaardsvejen, der følges mod Vst til Ryesgade, drages igjennem denne, Søndergade, Fissergade, over Frederiksbroen, gjennem Jmmervad, Lille Torv og Borgporten til Bolden, derfra gjennem denne Gade, over Klostergade til Studsgade, som følges indtil Paradisgade, gjennem denne Gade og Nørrealles til Munkeport, hvorefter Linien drages videre imod Nord ad den gamle Grænse gjennem Brendstrupvejen indtil dennes Sammenstød med Randers Landevej, som følges til Grænsen for Byens Territorium — alt saaledes, at hvad der ligger vest for den betegnede Grænselinie henregnes til Fruesogn, og hvad der ligger øst derfor til Domsognet, og
2. at denne Omordning af Sognegrænserne træder i Kraft fra 1ste Januar 1876, men, hvis det formenes, at dette ikke saa tidlig lader sig gjøre, da senest til 1ste Januar 1884, dog saaledes, at, i Tilfælde af Bafance i Sognekaldene ved Domkirken inden 1884, den nye Grænseregulering indtræder fra den Tid at regne.

Idet man iøvrigt skal henholde sig til de Oplysninger, som findes i Udvalgets foranstørte Indberetning til Byraadet, skal man ifkun med Hensyn til et enkelt Punkt, som i bemeldte Indberetning ikke er berørt, tilføje, hvad der vistnok er Deres Højærværdighed bekendt, at Frue Sogns Menighed allerede i lang Tid har maattet yde aarlige Bidrag efter Paaligning til deres Kirke, da denue ikke ejer Formue, tidligere 400 Rdl., i de senere Aar 1080 Rdl., medens Domkirkens Menighed hidtil har været fritagen for saadanne Bidrag, da Kirken ejer baade Kapitaler og Tiender. Sidstnævnte Forhold vil dog formentlig meget snart ophøre, da Domkirkens Formue ikke er tilstrækkelig til at afholde Udgif-

ten til Domkirken's Restauration i det Ydre, og det er endog sandsynligt, at der vil blive paalagt Domsognets Menighed et forholdsvist større Bidrag til Kirken for et langt Tidsrum, medens længe forinden Frue Sogns Kirke vil have afbetalt den Gjæld, der bevirkede, at Menighedens aarlige Bidrag forøgedes fra 400 til 1080 Rdl. Uagtet der saaledes for de Menighedsmedlemmer, der efter den nye Sognegrænse ville overgaa fra den ene til den anden Kirke, vil fremkomme en forskjellig Behandling i den nævnte Retning, har Byraadet antaget, at deri ikke kunde søges nogen Hindring for Sognegrænsens Regulering, naar denne nogensinde skal tænkes gennemført, da den samme Hindring i højere eller mindre Grad jo ogsaa til ethvert senere Tidspunkt vilde være tilstede.

Samtlige tilsendte Bilag følge hermed tilbage. Paa det oversendte Bykort er Grænselinien dragen som foransørt med blaat.

(Se Mødet den 29de April.)

⁴⁵/₇₄. Ifølge Forslag fra det nedsatte Udvalg for Fastsættelsen af en ny Bygrænse og Byens Ommatrifulering vedtog man at overdrage Matrifuleringsarbejdet til Justitsraad, Landinspektør Hornum for det af ham begjærte Honorar 1600 Kr.

(Se Møderne 1ste April og 30te Septbr.)

¹⁰⁰/₇₄. Foranlediget ved en Anmodning af det nedsatte Udvalg til at forhandle med Møller Weis og Amtsraadets Delegerede om Ordning af Bejforholdene forbi Vandmøllen om at erholde Bemyndigelse til at slutte en Overenskomst paa Vilkkaar, Byraadet maatte bestemme, vedtog man at bemyndige Udvalget til paa Byens Begne at overtage Broen og Bejen mod en Erstatning en Gang for alle af 3000 Kr.

²⁷⁴/₇₃. Fra det i Mødet den 7de Januar nedsatte Udvalg var modtaget et Forslag til en Skrivelse til Justitsministeriet om Prostitutionsvæsenets Ordning.

Byraadet vedtog, væsentlig i Overensstemmelse med Forslaget, at tilskrive Ministeriet saaledes:

„Da Aarhus Politivedtægt blev givet ifølge Justitsministeriets Cirkulære af 21de April 1871, forbeholdes Afsnittet om det offentlige Tilsyn med Prostitutionen en senere Tillægsvedtægt, som

Følge af, at denne Sag for Kjøbenhavns Bedkommende var Gjenstand for en gennemgribende Undersøgelse og Overvejelse.

Allerede den Gang var det ikke uden Beflagelse for vor Bys Bedkommende, at Byraadet saa et Spørgsmaal udsat, som det i Aarenes Løb er blevet af Betydning at saa en Ordning paa. Vor By er som et Knudepunkt for den stedse tiltagende Personfærdsel, navnlig til og fra Hovedstaden, som betydelig Søhandelsplads, som et større Garnisonssted og endelig som en ved Fremmedes Tilflytning betydelig fremstridende Stad, mere end vistnok nogen anden af Provinsbyerne udsat for de uheldige Virkninger af, at en efter Tidsforholdene og de stedlige Forhold afpasset Ordning af Prostitutionsvæsenet savnes, et Savn, hvorpaa der forlængst burde have været raadet Bod.

Efter at Byraadet under 7de November 1872 har tilladt sig at bringe denne Sag i Erindring, uden derpaa at have modtaget noget Svar, har det anset det som en Pligt imod Kommunen atter indtrængende at anmode om, snarest muligt at erholde det bebudede Udkast til Tillæg til Politivedtægten, for at denne Sag dog omsider maa kunne finde en Afgjærelse."

(Se Mødet den 22de April.)

²⁴¹/₇₄. Gjennem Havneudvalget var fra Stadsingeniøren modtaget Meddelelse om, at Udgiften ved en Uddybning ud for den paatænkte Skibshyggerplads er medindbefattet i det af ham leverede Overslag.

Efterat et Forslag af Esmann om i Genhold til udarbejdede Konditioner at stille Skibshyggerpladsen til Auktion var bleven forkastet med 14 St. imod 4, vedtog Byraadet følgende Forslag af Mørk: „Byraadet sender Sagen paa ny til Havneudvalget med Anmodning om at søge Sagen ordnet med Høyer, idet Raadet udtaler det Ønske, at det indrømmes, at der skaffes Høyer et Løb paa 7 Fods Dybde i 20 Alens Bredde fra Slæbestedet til Udløb for Skibet, dog saaledes, at naar dette Løb er tilvejebragt, naar Skibet skal løbe, saa er Byraadet og Havneudvalget uden ethvert Ansvar for Skibets Udløb, og saaledes, at Høyer har at gjøre Anmeldelse for Uddybningen, før Ruddermaskinen lægges i Vinterleje."

Mødet den 12te Marts.

¹⁹/₇₅. Byraadet meddelte Havnens Regnskab for 1874, der har henligget til Eftersyn for Medlemmerne i Skabet i 14 Dage, en

Baategning om, at det er gjenuemgaaet i Henhold til Havnereglementets § 17, og at der fra Byraadets Side intet er fundet at erindre imod Havneudvalgets Styrelse af Havnens Anliggender. Raadet havde derhos ikke noget imod, at de af Regnskabet fremgaaende Overskridelser passere.

^{25/75.} Et Andragende fra samtlige Vagermestre om Fritagelse for Tjeneste i Brandkorpset sandt man i Henhold til Brandkommissionens Erklæring ikke at kunne bevilge.

^{26/75.} Foranlediget ved et Andragende fra Paghussforvalter Sørensen om at erholde meddeelt Betingelserne for at bygge paa den ham tilhørende Lod Matr.-Nr. 3 m ved Kirkegaarden, vedtog Byraadet at meddele ham Indenrigsministeriets Skrivelse af 8de November 1872, der findes i Byraadets trykte Forhandlinger for 1872 Side 98, jfr. Tillægget Side 85, af hvilken Bog et Exemplar tilstilles Andrageren.
(Se Mødet 20de Maj.)

^{37/75.} Fra Skoleudvalget var modtaget en Skrivelse, hvori det næst at meddele, at Lærer C. S. Madsen er beklædt til Alterdegn ved Domkirken, indstiller, at Lønnen for den Lærer, der ansættes i hans Sted, fastsættes til samme Beløb, som bestemtes ved Ministeriets Resolution af 13de Marts 1874 (se Byraadets trykte Forhandl. for 1874 Side 38), saaledes at de i Lønnen afgaaende 200 Kr. enten jordeles blandt ældre Lærere eller komme den under 3die August 1874 konstituerede Lærer til gode helt eller til Dels efter nærmere derom tagen Bestemmelse.

Byraadet vedtog at indgaa til Ministeriet med et Andragende i Overensstemmelse med Udvalgets Forslag.

(Se Mødet 29de April.)

^{38/75.} I Henhold til Skoleudvalgets Indstilling tilstod man Friskolens Bibliothek en Understøttelse paa 100 Kr.

^{39/75.} Ifølge Indkvarteringskommissionens Indstilling bifaldt Byraadet, at der som ekstraordinær Brændselsgodtgjørelse for 1874 udbetales til Gjerne af Sukkerhuset, Grarups Kaserne og Hansen & Freieslebens Kaserne henholdsvis 54 Rdl. 80 Sk., 14 Rdl. 56 Sk. og 55 Rdl., i alt 124 Rdl. 40 Sk. eller 248 Kr. 83 Ø.

^{42/75.} Fra 3 Sandførere var modtaget et Andragende om, at den Begunstigelse, der ved Generaldirektoratets Skrivelser af 27de April 1858 og 24de Novbr. 1865 blev indrømmet de herværende Sandførere, nemlig ifkun at svare $\frac{1}{2}$ Sk. eller 1 Ore pr. 6 Tønder Sand i Havnepenge under Forudsætning af, at Sandet ikke løsnes til Havnens Bolværter, men til private Dplagspladser, fremdeles

maa komme dem til gode, uanset at ingen Bestemmelse derom er optaget i den under 4de Novbr. 1874 approberede Havne- og Brotart.

Byraadet vedtog i Overensstemmelse med en Udtalelse af Havneudvalget at tilskrive Toldinspektionen, at det ikke anser ovennævnte for specielle Forhold givne Bestemmelse for forandret ved den sidst approberede Havne- og Brotart, der ikke omhandler Losning til private Dplagspladser, hvorfor man formener, at der fremdeles kun bør afkræves de her hjemmehørende Sandførere, der løse til private Dplagspladser, 2 Øre pr. Td. Sand i Havnepenge.

Mødet den 18de Marts.

Byraadet paafjendte endel indkomne Klager over, at nogle Personer vare udeladte, andre uberettiget optagne paa Valglisterne for 18⁷⁵/₇₆ for Folke- og Landstingsvalgene.

57-112-128/₇₄. Efter at have forhandlet den i Mødet den 4de Marts ommeldte Forespørgjel fra Udvalget for Hovedvandsløb, under hvilken Forhandling Meningerne overvejende vare for at fortolke Overenskomsterne med Frederiksbjergs Beboere og Statsraad Bruun saaledes, at Byens Forpligtelse til at modtage Vandet først indtræder, hvor Byens Grund naa's, medens man dog tillige udtalte det ønskelige i, at en mindelig Overenskomst saavidt muligt søges bragt tilveje, besluttede Byraadet at anmode Udvalget om efter den førte Diskussion at tage Sagen paa ny under Overvejelse og at fremkomme med bestemte Forslag til Sagens Afgjørelse.

(Se Mødet 5te August.)

256/₇₄. Fra Esmann var modtaget en Erklæring over den i Mødet den 23de Decbr. 1874 ommeldte Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 1ste Decbr., betræffende Afsløsning af de i Fr. 18de Oktbr. 1811 ommeldte Afgifter, hvori han udtaler sig om Maaden, hvorpaa Afsløsning mulig kunde finde Sted. Efter Forslag af Esmann vedtog man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Esmann og Spliid, til at tage Sagen under nærmere Overvejelse og fremkomme med Forslag til Byraadet.

(Se Mødet 10de Juni.)

43/₇₅ og 252/₇₄. Fra 4 Byraadsmedlemmer, nemlig Mørk, Spliid, Hald og Kraiberg, var modtaget følgende Forslag til Forandring i Regulativet for Vandafgiften:

„Undertegnede foreslaa taget under Overvejelse at indføre en forandret Vedtægt for Vandforsyningen paa Grundlag af følgende Hovedbestemmelser:

1. Fra 1ste Januar 1876 leveres Band til Husbrug uden særlig Afgift for Brugerne.

Enhver Familie kan anbringe een Hane i sin Lejlighed, foruden en fælles Bandhane i Gaarden, uden særlig Betaling. Extrahaner der ud over betales med 6 Kroner (sej Kroner) aarlig.

Hvor hos Gæstgivere, Værtshusholdere og desl. Band ønskes benyttet til Udstylning af Pissoirer, maa Vedningen indrettes efter Vandværksudvalgets Anordning. Herfor betales som for Extrahane.

- 2) Band til Røringsbrug bringes i Løbet af 10 Aar op til en ensartet Afgift af 50 Øre pr. 100 Tdr., nemlig ved fra 1877 at forhøje 33 Øres Tarten til 34 Øre og derefter forhøje den med 2 Øre aarlig og ved for 1876 at forhøje 25 Øres Tarten til 32 Øre, for 1877 til 34 Øre og fremdeles 2 Øre aarlig, indtil det fælles Maximum 50 Øre er naaet for Aaret 1885.
- 3) Vandindlæg i Huse paa 2000 (to tusende) Kroner Assurance eller derunder indlægges af Kommunen i Husene for enhver, som forpligter sig til at refunderer Udlægget med $\frac{1}{3}$ aarlig, at opkræve lig Skatter.
- 4) Udgifterne ved Vandværkets Drift bæres af Ræmmerkassen under den almindelige Ligning. I Anledning af den foreslaaede Forandring fastsættes dog ved Revisionen af Bedtægten for Betsatningen af Byens faste Ejendomme disses Bidrag til 30,000, er tredive tusende Kroner (ifstedetfor de i Bedtægtens § 2 nævnte 11,878 Rdl. 1 Mk. 2 St.), at fordele som Hus- og Grundskat over det hele efter Revisionen under den sammenbyggede By indbefattede Areal.

I det vi forbeholde os at motivere dette Forslag mundtlig, er det vort Ønske, at det maa blive drøftet og uarbejdet med Hensyn til Enkeltheder ved et Udvalg, enten Vandværksudvalget eller et særligt Udvalg i Forbindelse med dette.

Aarhus, den 3die Marts 1875.

J. M. Mørk. Chr. B. Spliid. N. Hald.
Kraiberg.

Til Aarhus Byraad."

Byraadet vedtog at nedsætte et Udvalg til nærmere at overveje Sagen. Valget af Medlemmer til Udvalget udsattes til et senere Møde.

(I Mødet 1ste April bestemtes, at Udvalget skulde bestaa af 5 Medlemmer, nemlig foruden Vandværksudvalget af Mørk og Kraiberg).

Moedet den 1ste April.

⁴⁵/₇₄. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 20de Marts, indeholdende Approbation paa den foreslaaede nye Bygrænse, saalydende:

„I Anledning af det med Hr. Amtmandens Ytringer af 20de f. M. hertil indkomne Andragende, hvori Aarhus Byraad indstiller, at den af Ministeriet i sin Tid i Genhold til Lov af 11te Febr. 1863 § 4 stadfæstede Grænse for bemeldte Kjøbstads Grunde udvides til at omfatte hele det Areal, som ligger inden for den paa de tilbagefølgende 2 Kort ved en rød Stkke udhævede Linie, undlader man ikke ved ligeledes at remittere det høsfølgende Kort, hvorpaa den af Justitsministeriet approberede Grænse for Bygningslovens Omraade er antegnet, tjenstlig at meddele til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgørelse, at Ministeriet intet finder at erindre imod den af Byraadet foreslaaede udvidede Grænse for det under Aarhus Kjøbstads Grund hørende Areal.“

Man vedtog at meddele Justitsraad, Landinspektør Honnum Skrivelsen. (Se Mødet 30te Septbr.)

⁴⁶/₇₄. Fra det nedsatte Udvalg var modtaget følgende Skrivelse, betræffende Domkirken Restauration og Tilvejebringelsen af Midlerne dertil.

„Efter at Byraadet den 28de Januar d. A. har overdraget til Undertegnede paa Byraadets Vegne at forhandle med Inspektionen for Domkirken, dels om, hvorledes Arbejderne til Kirkens Restauration i det Ydre bor foretages, dels om, hvorledes Pengemidlerne dertil skulle tilvejebringes, have vi saavel indbyrdes som med Domkirkeinspektionen afholdt forskellige Møder. Begrundet paa de der førte Forhandlinger har Inspektionen under 2den d. M. tilstillet os den i vedlagte Skrivelse indeholdte Fremstilling med tilhørende Forslag, i hvis Resultater vi i det væsentlige have kunnet erklære os enige. Vi skulle dog anse det for rigtigst, at Byraadet i Øjeblikket indskrænker sig til at erklære sig villigt til:

at tiltræde den foreliggende Plan for, at Kirken restaureres i Løbet af 6 Aar overensstemmende med de foreliggende Tegninger fra Profesfor Walther, saaledes som disse maatte

foreligge til Udførelse med Approbation af Kirke- og Undervisningsministeriet,

- at paaligne Domfoguets Menighed et aarligt Bidrag til Kirkens Restauration paa 5000 Kr., fra 1876 at regne, indtil den i den Anledning stiftede Gjæld vil være afbetalt i Aaret 1936 (cfr. vedlagte Beregning af Konsul Mørk),
- at tilskyde et aarligt Bidrag fra Ræmnerkassen af 1000 Kr., der begynder med et halvaarligt Bidrag i Decbr. Termin d. A. og indtil Aaret 1936 inkl.,
- at garantere for et af Domkirken optaget Laan paa indtil 200,000 Kr., saafremt et saadant Laan kan opnaas til 4½ pCt. Rente og Afbetaling af den laante oprindelige Kapital, hvoraf 4 pCt. af den til enhver Tid skyldige Sum betragtes som Rente og Resten som Afbetaling, saaledes at Laanet optages efter Fornødenhed i de 6 Aar, i hvilke Restaurationzarbejdet udføres, og Afbetalingen først begynder, naar den sidste Del af Laanet er præsteret.

Byraadet bør dog formentlig tilføje, at de foransførte Indrømmelser ere grundede paa Forudsætningen af:

- at Domkirken selv til Restaurationzarbejdet tilskyder 2000 Kr. aarlig, fra indeværende Aar at regne og saa længe, til Gjælden er afbetalt, dog saaledes, at, hvis det skulde vise sig i Tidens Løb, at et saa stort Bidrag ikke kan udredes uden at angribe Kirkens Kapitalformue, skal Bidraget, naar der i det nævnte Øjemed er forbrugt 10,000 Kr. af Kapitalformuen, nedsættes til Kirkens virkelige aarlige Overskud, og hvad dette maatte være mindre end 2000 Kr., bliver da yderligere at paaligne Domkirkens Menighed i Forening med de fornævnte 5000 Kr., og
- at Midlerne til Domkirkens Restauration indtil Fuldførelsen deraf tilskyde et særligt Byggefond, der sættes under Administration af et af Domkirkeinspektionen og Byraadet udnævnt fælles Byggenvalg.

Aarhus i Udvalget for Domkirkens Restauration, den 29de Marts 1875.

Schmidten. Jungh. Harald Skovby.
Bartels."

Byraadet tiltraadte i et og alt de af Udvalget gjorde Indstillinger under de givne Forudsætninger, ligesom man var enig i at Udvalget burde vedblive at bestaa. (Se Mødet 28de Oktbr.)

⁴⁵/₇₅. Fra Kaptajn Dalgas var modtaget en Skrivelse af 20de Febr., hvormed fremsendes i Henhold til Byvedtægtens § 44 Kap. V et Forslag til en Regulering m. m. af den Del af „Montanavejen“, som alt er bebygget, paa hvilket Forslag begjæres Byraadets Approbation meddelt. Forslaget er saalydende:

„Forslag

til Østindsættelse af Montanavejen fra Jægergaardsvejen indtil 100 Alen syd for det nordre Skjel af Dalgas's Ejendom.

1. Jordarbejdet reguleres saaledes, at Vejen og dermed Rende- stenene kunne faa Fald fra Syd mod Nord indtil Jæger- gaardsvejen.
2. Fortovene og Rendestene brolægges med raa Brosten, hver Rendesten i $1\frac{1}{4}$ Alens Bredde og hvert Fortov i $2\frac{1}{4}$ Alens Bredde. Brosten og det fornødne Brosand anskaffes.
3. Kjørebanelen mellem Rendestene gøres 8 Alen bred og be- dækkes med 4 Tommer grovt Strandgrus.
4. Arbejdet udføres ved en af Lodsejerne ved simpel Majori- tetsbeslutning valgt Bestyrelse af 3, hvilken Bestyrelse bemyn- diges til efter bedste Evne at bortaffordere ovennævnte Ar- bejde paa billigste Maade.
5. Naar Bestyrelsen har godkendt det fuldførte Arbejde, forde- les Udgiften i Overensstemmelse med de Regler, der ere angivne i de mellem Lodsejerne og Kaptajn Dalgas opret- tede Kjøbekontrakter og Skjøder. Lodsejerne ere da pligtige til at betale deres Andel 8 Dage, efter at Betaling er fræ- vet hos dem.
6. Forinden Arbejdet bortafforderes og paaegyndes, skal denne Overenskomst forelægges Aarhus Byraad i Henhold til By- vedtægtens § 44 i Kap. V. Foraaavdt Byraadet maatte fordre andre og flere Arbejder udførte, end ovenfor er an- søgt, skal Sagen paany behandles i et Møde mellem Del- tagerne.

Aarhus, den 11te Februar 1875.

E. Dalgas.

Ovenstaaende Forslag tiltrædes af

H. Henriksen. L. C. Larsen. P. Sørensen.

J. P. Thomsen. F. Budach.

L. P. Madsen. Fred. Rasmussen. L. C. Benzen.

N. Larsen. J. A. Kaempffe.

Sørensen.”

I Overensstemmelse med en af Bejudvalget under 2den Marts afgiven Erklæring vedtog Byraadet at approbere ovennævnte Forslag.

^{46/75}. Et Andragende fra Gartnerforeningen om Byraadets Hjælp til at forhindre Omløben med Gartnerisager vedtog man at henvise til det nedsatte Udvalg, der behandler Andragendet fra Slagterne om Opførelse af Slagterboder.

^{52/75}. I Overensstemmelse med en Indstilling fra Skovudvalget vedtog man at henvende sig til Amtsraadet med Forslag om, at Afleveringen af det saakaldte „lille Værk“ udenfor Mejlgaades Port, hvilken efter den mellem Byraadet og Amtsraadet under 4de April 1868 trufne Overenskomst vil være at foretage den 1ste Maj 1875, fra hvilken Tid Vedligeholdelsespligten af Værket paahviler Amtsraadet, udsættes, indtil det viser sig, om Herbanen mellem Aarhus og Nyomgaard maatte blive anlagt.

(I Mødet den 4de Juni fremlagdes en Skrivelse fra Stiftamtet, hvorefter Amtsraadet ikke har noget herimod at erindre.)

(Se Mødet 14de Oktbr.)

^{54/75}. I Genhold til en Indstilling fra Politimesteren af 19de Marts bifaldt Byraadet, at Taxterne i Politiets Betalingsreglement af 1ste Maj 1869 for forskellige af Patronillebetjentene ydede Tjenester for Private forhøjes saaledes:

1. for Opbevaring af en Nøgle til Døres eller Portes Op- og Lukning til aarlig 8 Kr. „ Dr.
2. for Vækning efter en staaende Ordre aarlig 8 — „ —
3. for Vækning efter særskilt Anmodning for
hver Gang „ — 20 —

^{57/75}. Efter Andragende fra Politibetjent Frike's Enke bevilgede man hende en Understøttelse til Husleje af 50 Kroner for 1875.

^{58/75}. I Genhold til et Andragende fra Bestyrelsen for Arbejdernes Sygeforening bevilgede Byraadet, at der til Vækning af Foreningens Underbalance for 1874 udredes af Ræmmerkassen 539 Kr. 16 Øre.

Mødet den 9de April.

^{199/71}. I Overensstemmelse med et Forslag af Skoleudvalget bifaldt Byraadet, at det nye Gymnastikhus, som vil være at opføre for Borgerfakolerne og Friiskolen, opføres paa Friiskolens Grund.

(Se Mødet 4de Novbr.)

²⁶³/₇₃. I Henhold til et modtaget Forslag fra Fattigudvalget approberede Byraadet, at der istedtes for de 10 Parceller af Fattighaverne, som bortfaldte ved, at de indtages til Kasernebygningernes Opsørelse m. v., gives Fattigvæsenet Vederlag ved Afstaaelse af et lige saa stort Areal paa den til Slagter Henrikken bortlejede Jordlod, for hvilken Afstaaelse der gives Henrikken en forholdsmæssig Nedsættelse i Lejeafgiften. Det overdroges til Markudvalget i Forening med Fattigudvalget at ordne Sagen.

²⁵²/₇₄. Der fremlagdes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 27de Marts om, at der af Laanet af 1874 maa anvendes indtil 27,173 Kr. 2 Or. til Vandværkets Anlæg, saalydende:

„I Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 12te d. M. hertil indkomne Andragende fra Aarhus Byraad skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekendtgørelse tjenstlig melde, at Ministeriet samtykker i, at der af det med Ministeriets Tilladelse i Skrivelse af 7de Septbr. f. A. af Aarhus Kommune optagne Laan, stort 1,200,000 Kr., anvendes et Beløb af indtil 27,173 Kr. 2 Or. til Bestridelse af forskellige med Anlægget af Rjøbstadens Vandværk i Forbindelse staaende Udgifter“.

¹⁰/₇₅. Fra Skovudvalget var modtaget en Erklæring, betræffende muligt Kjøb af Salonen i Riss Skov.

Udvalget har efter at have meddelt Ejeren, Grosserer Knudsen i Rjøbenhavn, at det ikke kunde anbefale, at Salonen kjøbes for den af ham forlangte høje Pris af 18,000 Kr., fra denne modtaget en Erklæring af 3die April, hvorefter han er villig til at afstaa Ejendommen for 16,000 Kr. og Fritagelse for Omkostninger.

Byraadet vedtog at meddele Grosserer Knudsen pr. Telegraf, at det under Forventning af Indenrigsministeriets Approbation paa Kjøbet tilbyder 14,000 Kr. for Salonen, og at, hvis dette Tilbud ikke modtages, Forhandlingerne dermed maa anses for afsluttede.

(Se Mødet 15de April).

⁶⁰/₇₅. Fra Havneudvalget var modtaget en Skrivelse, hvori det foreslaar, at der paa Kjoiserværket paa Havuens nordre Mole indrettes en Ballastplads, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 2200 Kr.

Byraadet vedtog enstemmig at indgaa til Ministeriet med Indstilling om Anlægget af bemeldte Ballastplads.

(Se Mødet 5te August.)

Mødet 15de April.

²⁴³/₇₄. Et af Sagsfører Schwenen fremsat Forslag til Ordning af Forholdet med Laagerne mod Rindrisbakke (iffr. Mødet 23de December 1874), navnlig ved Udstedelse af Deklarationer fra de paa-gjældende Grundejere, hvori de indrømme, at deres Laager og Ud-gangen derigjennem kun have som en Tilladelse fra Byraadets Side indtil videre, blev bifaldet af Byraadet.

(Se Mødet 30te Septbr. og Tillægget.)

¹⁰/₇₅. Der meddeltes et fra Grosserer Knudsen modtaget Telegram, hvorefter han indgaar paa at sælge Salonen i Nis Skov til Kommunen for 14,000 Kr. og mod at fritages for Andel i Om-køstningerne ved Salgets Ordning.

(Se Mødet 22de April.)

⁴⁷/₇₅. I Anledning af et Andragende fra Navigationslærer Møller, hvori han anholder om en Understøttelse af Kommunen til den af ham bestyrede Navigationsstole m. v., vedtog Byraadet ved Sagens første Behandling at tilstaa Navigationsstolen for 1875 600 Kr., at indbetale med Halvdelen den 1ste April og 1ste Oktober. Derhos vedtog man ikke selv at ansøge om Tilladelse for Skolen til at afholde Examen, men at tilkjendegive Hr. Møller, at man er villig til paa det bedste at anbefale et Andragende fra ham i nævnte Retning. (Stadsfæstet ved 2den Behandling i Mødet den 22de April.)

(Se Mødet 30te Septbr.)

⁷³/₇₅. Fra Skoleudvalget var modtaget 2 Andragender fra Hjælpererinderne i Gaandgjerning i Friistolen, Julie Nielsen og Mariane Cathrine Svendsen, om et Lønningstillæg. I Over-ensstemmelse med Udvalgets Indstilling bifaldt man, at der tilstaaes førstnævnte 50 Kr., sidstnævnte 70 Kr. for 1 Aar, fra 1ste Maj 1875 at regne.

⁷⁶/₇₅. Byraadet vedtog at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Riisberg og Skovby, til at forhandle med Kjøbmand Boel an-gaaende Spørgsmaalet om en ny Facadelinie for den ham tilhørende Ejendom Matr. Nr. 456 paa Hjørnet af Bestergade og Garvergyde.

(Se Mødet 22de April.)

⁷⁷/₇₅. Foranlediget ved en Skrivelse fra Brolægningsudvalget, hvori det indstiller at maatte foranledige udført Ombrolægningen af den Del af Søndergade, som ligger mellem Ryesgade og Østergade, saaledes, at Kjørebanelen brolægges med tildannede Sten, Fortovet med 1 Række Fliser og iøvrigt med Skjærver (Mosaik), hvortil Om-køstningerne efter et af Stadsingeniøren udarbejdet Overflag ere an-

Naade til 6,400 Kr., vedtog Byraadet at bifalde Udvalgets Indstilling, dog saaledes, at Fortoveene forsynes med 2 Rækker Gliser.

Moedet den 22de April.

^{238/72}. Overensstemmende med en Indstilling fra Markudvalget bifaldt man en af samme med Gartner Møllerup truffen Overenskomst, hvorefter

1) Kirkeværgerne erholde Ret til strax at lade plante Bælte over Lodden Nr. 38 og fra Efteraaret 1875 faa fri Dispositionsret over samme, mod at der gives Gartner Møllerup fra dette Efteraar, altjaa for 5 Aar, en Godtgjørelse af 20 Kr. pr. Td. Land, og

2) at Møllerup fra 1ste April 1875 og i et vedvarende Tidsrum af 15 Aar af Kommunen erholder til Leje det fra den nye Kirkegaard, Lodderne Nr. 35, 36 og 37, frastkaarne Stykke Jord, betegnet paa et medfulgt Kort med Nr. O, for en Lejeafgift af 80 Kr. pr. Td. Land med den Forpligtelse, at han uden Godtgjørelse heraf skal afstaa, hvad Sandgraven i den Tid maatte medtage.

Byraadet vedtog dog at tilføje som en yderligere Betingelse,

3) at der ved Enden af Stien over Knudrisbakke lige over for Trøiborg skal afstaa et Stykke Jord efter Forskjønnelsesudvalgets nærmere Bestemmelse, hvilket stilles til dette Udvalgs Naadighed.

Man vedtog endvidere at anmode Markudvalget om at underrette Ræmneren om Størrelsen af det Areal, der overlades Møllerup, for at den fremtidige Lejeafgift kan blive beregnet og Kontrakt oprettet.

^{106/73}. Efter Modtagelsen af en Besværing fra Møllesejer Weis over Tilstanden ved Enden af Garvergyde nærmest Mølleaaen og den tæt derved udmundende Grøft gennem Blegdammen havde Udvalget for Hovedvandsløb nærmere forhandlet med Hr. Weis og under 19de April indstillet til Byraadets Approbation en med Hr. Weis truffen Overenskomst, der gaar ud paa:

1. at Grøften langs Blegdammen stensættes med spaltede Sten, 1 Alen brede i Bunden og 12 Tommer højt paa Siderne, til en Befæstning af c. 200 Kr.,
2. at Tvættestedet borttages, og
3. at Byraadet for sit Vedkommende giver Hr. Weis Samtykke til at affærre Gyden fra Aaen med et Plankværk.

Byraadet approberede bemeldte Overenskomst og vedtog at anmode Udvalget om at foralede de under 1 og 2 ommeldte Arbejder udførte.

^{274/73}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Justitsministeriet til Stiftamtet af 14de April, saalydende:

„I Anledning af det af Hr. Stiftamtmanden under 19de f. M. hertil indsendte Andragende, hvori Byraadet i Aarhus udtaler sig om det usselige i, at den Ordning af Prostitutionsvæsenet i Kjøbstæderne, som ved Justitsministeriets Cirkulære af 21de April 1871 om Politivedtægterne blev stillet i Udfigt, kunde indtræde snarest muligt, skal Ministeriet anmode Dem om at meddele Byraadet, at for saa vidt Forholdene i Aarhus efter Sammes Formening ere af den Besskaffenhed, at det ikke anses forsvareligt at afvente et Udkast om Prostitutionsvæsenets Ordning fra Ministeriet, vilde Byraadet selv have kunnet tage Initiativet til at fremkomme med et saadant Udkast. Ministeriet har i sin Tid (jfr. Min. Tid. 1871 C. 48) anset det hensigtsmæssigt med Hensyn til Ordningen af Prostitutionsvæsenet i Kjøbstæderne at afvente den Ordning af samme, som maatte blive truffen her i Staden, og det er formentlig ikke Byraadet ubekjendt, og vilde i alt Fald have været let for Byraadet at skaffe sig Underretning om, at Sagen her i Staden ikke endelig har fundet sin Afgjørelse, samt om Grunden hertil. Ministeriet skal herefter ganske overlade det til Byraadet, om det selv vil fremkomme med et Udkast, eller om det vil afvente det herfra bebudede, der tør forventes i en nær Fremtid.“

(Se Mødet 29de April.)

^{10/73}. Efter Skovudvalgets Forslag vedtog man at anholde om Ministeriets Approbation paa Kjøbet af Salonen i Nis Skov. Som Følge heraf blev under 24de April tilskrevet Stiftamtet saaledes:

„Som det af vedlagte Gjenpart af en Skrivelse fra Magistraten af 13de August 1825 til Stiftamtshuset vil ses, er der for c. 50 Aar siden truffet en Disposition, hvorefter en Del og maaske den smukkeste Del af den Byen tilhørende Nis Skov, umiddelbart ved Stranden, er overdraget en privat Mand til Bebyggelse med et Traktørsted uden Afgift og uden Ret til Opsigelse fra Byens Side, saa længe Bygningen vedligeholdes til dens bestemte Diemed som Restauration eller Forlystelsessted om Sommeren for Embedsmænd og Borgere. Senere er der kommet 2 andre Bevartningssteder til i Nis Skov, hvoraf Byen selv for nogle Aar siden har ladet det ene opføre.

Den sidste Descendent af bemeldte private Mand, til hvem

Rettingheden til Grundens Benyttelse blev skjænket, Hr. Grosserer C. F. S. Knudsen i Kjøbenhavn, underrettede Byraadet i Januar d. A. om, at han stod i Begreb med at lade Ejendommen overgaa i fremmede Hænder, og tilbød derfor Byen Forføbsret til sin Ejendom for en Pris af 18,000 Kroner. Det Forhold, der var etableret i længst forbigangne Tider, har i Tidernes Løb ofte været sølt trykkende og generende, og da dertil kommer, at den forventede Jernbane herfra med Tilslutning til Randers-Grenaa Banen sandsynligvis ikke blot ved Stranden vil gaa umiddelbart forbi Salonen, men formentlig ogsaa der eller i Nærheden vil etablere en Station, sandt Byraadet det rigtigst at træde i Forhandling med ham om Kjøbet. Disse Forhandlinger have nu ledet til, at Hr. Knudsen den 14de ds. har modtaget Byraadets definitive Tilbud om, paa Ministeriets nærmere Approbation, at ville betale ham 14,000 Kr. kontant for Salonen med det Ejerens tilhørende Inventarium, saaledes at Byen bærer Salgsomkostningerne, og paa denne Erhvervelse tillader Byraadet sig at andrage om Ministeriets Approbation. Foruden de kjøbte Bygninger vil dermed den afstaaede Grund igjen falde tilbage til Byen, og denne blive i Stand til fremtidig at disponere over Terrænet og Bygningerne, der kunne udlejes for c. 1000 Kr. aarlig.

Byraadet tillader sig derhos at andrage paa, at Kjøbssummen, 14,000 Kr., maa udredes af det Laan hos Bifuben, til hvis Optagelse Ministeriet under 7de September f. A. gav Tilladelse."

Man vedtog derhos at udleje Beværtningslokalet i Salonen fra 1ste Maj 1875 paa 1 eller 2 Aar, ligesom ogsaa at Udleje og Administration af Salonen overgaar til Skovudvalget.

(I Mødet den 29de April vedtog man at overlade Salonen i Leje til Restauratør Madsen i 2 Aar mod en Afgift af 800 Kroner aarlig.) (Se Mødet 10de Maj.)

^{76/75}. Fra det nedsatte Udvalg var modtaget et Forslag til en Overenskomst med Kjøbmand Woel, der gaar ud paa følgende: 1) Woel afgiver uden Bederlag den Del af sin Grund, som ligger inden for den paa et medfulgt Kort affatte røde Linie langs Garvergyde, hvorved denne paa hele Strækningen faar en Bredde af 8 Alen; 2) Omordningen af Brolægningen i Garvergyde foretages ved Byens Foranstaltning og paa dens Bekostning; 3) Byraadet er villigt til at indstille, at Dispensation fra Byggelovens § 10 meddeles med Hen-

syn til et paatænkt Stykke Sidehus mod Garverghde; 4) Det lille Hjørne mod Vestergade, som falder til Woels Ejendom for at rette Byggelinien, afstaas ham uden Bederlag; 5) naar der foreligger Plan til Bebyggelse af den store frie Plads mod Garverghde, tilfiger Byraadet at stille sig velvilligt til den, for saa vidt der maatte blive Nødvendighed for saadan mulig Dispensation fra Byggelovens Forskrifter, som der maatte findes rimelig Grund til at indstille.

Byraadet vedtog for sit Bedkommende at bifalde bemeldte Overenskomst.

Modet den 29. April.

^{259/73}. Der meddeltes en Skrivelse fra Biskoppen af 24de April, saalydende:

„Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 15de d. M. tilstrevet mig saaledes:

„Efter at have modtaget Deres Højærværdigheds af Erklæring fra Aarhus Byraad ledsagede behagelige Skrivelse af 24de f. M. angaaende det fra Biby Sogn til Aarhus Kjøbstad henlagte Distrikts nærmere Indordning i Kjøbstaden i kirkelig Henseende og Sogneforholdenes Ordning i de Dele af Kjøbstadens hidtilværende Grund, der er beliggende mellem det ovennævnte Distrikt og den ældre Del af Aarhus By, skulde Ministeriet tjenstlig melde til behagelig Efterretning og fornøden Bekjendtgørelse, at det bifalder, at Grænsen mellem Domsognet og Frue Sogn for hele det omhandlede Terræns Bedkommende drages saaledes, at den kommer til at følge en Linie, der fra Marselisborg Hovedgaards Jorder føres gennem Skjellet mellem Matr.-Nr. 3 a, Dalgas's Loft, og Matr.-Nr. 2 a, Wille's Loft, til Jægergaardsvejen, som følges mod Øst til den projekterede nye Gade vest for Palmenødoliefabriken, derefter gaar igennem denne Gade og over den ny, under Anlæg værende Bro over Jernbanen til Banegaardsvejen, der følges mod Øst til Nysegade og derpaa drages igennem denne, Søndergade og Fiskegade til Frederiksbro.“

Hvilket tjenstlig meddeles Byraadet til behagelig Efterretning med Tilføje, at Ministeriet, forinden videre foretages med Hensyn til en Regulering af den gamle Sognegrænse i den nord for Maen liggende Del af Byen, har begjært indhentet en

Erklæring fra Præsterne ved Domkirken, om de ville underkaste sig, at dette Forslag approberes til at træde i Kraft den 1ste Januar 1876."

Under Forudsætning af, at Præsterne ikke have noget derimod, besluttede man snarest muligt at bekendtgjøre Ministeriets Resolution.

(Se Mødet 31te Maj.)

²⁷⁴/₇₃. Med Hensyn til den i forrige Møde ommeldte Resolution fra Justitsministeriet om Prostitutionen her i Byen besluttede man at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Mørk, Kraiberg og Kjær, for nærmere at forhandle Sagen med Politimesteren.

²⁵⁸/₇₄. Fra Udvalget for statistiske Oplysningers Tilvejebringelse var modtaget en Skrivelse af 20de April, hvori det, næst at meddele, at det har forhandlet med det statistiske Bureau om Sagen, indstiller: 1) at der inden Udgangen af 1ste Halvaar 1875 foretages en Tælling af Indvaanerne i Byen og paa dens Grund, saaledes som disse findes paa en nærmere bestemt Dag, f. Ex. den 1ste Juni, og saaledes, at Tællingen udføres efter de samme Skemaer og Regler, som ved Statens Folketælling, og den derefter følgende klasse- og procentvise Beregning efter de forskjellige Næringsbrug foretages overensstemmende med Reglerne for Statens statistiske Tabelværk; 2) at det i Aarets Løb gennem de forskjellige Grene af Byens Forvaltning fremkommende Materiale til Belysning af Byens Handels-, Nærings-, Beskæftnings-, Undervisnings- og Fattigforhold, som dels gennem Pressen dels gennem officielle Lister og Indberetninger maatte blive let tilgængeligt, samles og bearbejdes. Udvalget anslaar Udgifterne ved selve Folketællingen til 800 Kr., medens det ikke har kunnet med Paalidelighed angive Bekostningen ved Erhvervelsen af det statistiske Materiale.

Byraadet bemyndigede Udvalget til at afholde et Beløb af indtil 800 Kr. til Udgifter ved en Folketælling, som vil være at afholde inden 1ste Juli. Derimod besluttede man først senere at tage Bestemmelse om Udvalgets 2det Indstillingspunkt. (Udvaldet af Folketællingen blev meddelt i Mødet den 19de August; se Tillægget.)

³⁷/₇₅. Der fremlagdes en Skrivelse fra Skoledirektionen af 20de April, indeholdende en Kommunikation af en Skrivelse fra Kultusministeriet af 10de f. M., hvorved bifaldes, at det ved Lærer Madsens Entledigelse ledigblevne Lærerembede lønnes med samme Beløb, som fastsattes ved Ministeriets Resolution af 23de Marts 1874 for det den Gang ledigværende Embede.

(Se Mødet 15de Juli.)

Foranlediget ved en Skrivelse fra Politimesteren om, at Politistationens Lokale i Immervad er opstegt til Fraflytning den 1ste Oktbr., vedtog man at anmode Udvalget for Bygninger og Inventariesager om at træde sammen med Politimesteren for at finde et andet Lokale.

Modet den 5. Maj.

^{87/74.} Af Havneudvalget blev meddelt en Skrivelse fra Vandbygningsdirektøren, Etatsraad Carlsen, betræffende den Skade, Forlængelsen af Havnens søndre Mole havde lidt i Stormen den 9de og 10de Septbr. 1874, saalydende:

„Ved behagelig Skrivelse af 7de Oktober f. A. og ved i Gjenpart at tilstille mig en Indberetning fra Havneingeniøren anmodede Udvalget mig om en Udtalelse over, hvorvidt en yderligere Forstærkning af det beskadigede Parti af den under Udførelse værende Forlængelse af Aarhus Havns søndre Mole end den allerede besluttede maatte anses nødvendig. Det saaledes rejste Spørgsmaal har Ingeniør Otterstrøm efter Konference med mig omhandlet i tvende Skrivelser til Havneingeniøren af 17de Oktober f. A. og 19de Januar d. A. Til Sagens Afslutning og med Hensyn til hvad der er indtruffet ved det under Udførelse værende Værk, siden jeg i November tog det i Oiesyn, skal jeg tillade mig følgende Ytringer:

For at erholde et tilfredsstillende Bygningsværk er det ikke tilstrækkeligt at have en god Plan; denne Plan maa ogsaa udføres med Omhu i alle sine Dele, ligesom man under Udførelsen maa foretage de Endringer og Forbedringer i Planen, som usforudsete Omstændigheder maatte udkræve eller dog gjøre ønskelige. Fremfor alt maa de Principer, som ligge til Grund for Konstruktionen, stadig have sig for Øje.

Disse Fordringer kunne ikke siges at være opfyldte ved Havnemolens Forlængelse. Ifølge Planen skal Molens Kjerne bestaa af stensyldte Tømmerkister, langs hvilke der, ind mod Havnen, sættes en Mur af Betonblokke. Da Kisterne ikke udøve noget Tryk, har Murens Tværnit kunnet indskrænkes betydelig under hvad der ellers vilde udfordres. Men Forudsætningen for denne Indskrænkning er ikke fyldestgjort under Udførelsen. Muren er ikke, som Planen angiver, sat saa tæt til Kisterne

som muligt. Saa vidt det kan skjønnes, er der endog givet Kisternes Sidevægge en Hældning, hvorved Rummet mellem disse og Muren er blevet bredere for oven end for neden, og dernæst er dette Rum fyldt med løse Sten, idet der er overset, at det herved frembragte Tryk paa Muren er lige saa stort, som om hele Fyldmassen bestod af saadanne Sten. Fremdeles er den indre Mur i Overbygningen opført før den ydre, i Stedet for at det omvendte burde være sket. Den indre Mur, for sig alene, er nemlig ude af Stand til at modstaa Havets Paavirkning.

Den Skade, Værket har lidt, er en Følge heraf. Under Paalandsstorme have Søerne virket som Ranslag paa den fremragende indre Mur og sat den i sitrende Bevægelse. Hver Gang den er gaaet ind efter, ere de nedfaldne Sten tilligemed flere, fra Paafylldningen over Kisterne nedfaldne, sunkne og have hindret den i at gaa tilbage. Paa denne Maade er Muren efterhaanden bragt ud af sin Stilling, idet den har drejet sig om sin nedre Forkant.

Forfyldningen, i det mindste for den i September forfaldte Estrækning, — thi ifølge senere Meddelelse er jo i Januar ogsaa den øvrige Mur bleven beskadiget — hidrører saaledes fra to Aarsager: Stensfyldningen, hvorpaa Muren ikke var beregnet, og dennes Opførelse over Vandet før Ydermuren. Men enhver af disse Aarsager for sig vilde have været tilstrækkelig til at hidføre Beskadigelsen. Om en Mur som den her betragtede end havde haft de til at modstaa Trykket af en løs Stensfyldning fornødne Dimensioner, vilde den dog ikke kunne have udholdt Bølgeslaget uden at komme i den sitrende Bevægelse, og Forfyldningen maatte da opstaa.

Denne Forfyldning er desværre temmelig betydelig. Den naa'r endog indtil 1,52 Fod. Og da Afstanden mellem Muren og Kisternes Sidevægge, som ifølge Planen kun skulde være 0,75 Fod (9 Duodecimaltommer), har været 2,78 Fod, er der opstaaet Mellemrum af 4,30 Fods Bredde.

Det er klart, at, saafremt der skulde raades fuldstændig Rod paa Skaden, saa maatte hele den forfaldte Mur optages og omsættes. Dog tør det haabes, at man ogsaa uden en saadan Ombygning vil kunne bringe Værket i brugbar Stand. De Midler, som dertil maa anvendes, ere de i Ingeniør Otterstrøms Strivelser omhandlede, nemlig en Overdækning af Mellemrummet med svære, udkløvede Sten, af saadan Længde, at de ville erholde sikkert

Leje saavel paa Betonmuren som paa Stentisterne, selv om en uensformig Sætning skulde finde Sted, samt dernæst Sammenmuring paa solid Maade af den indre og ydre Mur, saaledes at hele Overbygningen bliver en sammenhængende Masse, der intet Sidetryk udøver. Hertil kan det være hensigtsmæssigt, navnlig i de Partier, hvor Forskydningen er stærkest, at søge Fernankere mellem Yder- og Indermuren.

For den Del af Bærket, hvor den Gang ingen Forskydning havde fundet Sted, men hvor dog Mellemrummet mellem Rister og Mur var betydelig større end efter Planen, var tilraadet, foruden Rummet's Overdækning, Anbringelse af 5 Fod brede Tværmure for hver 15 Fod af Overbygningen. Det er en Selvsølge, at efter at Forskydning ogsaa her er indtruffen, maa denne Strækning behandles paa samme Maade som den øvrige.

Til Forebyggelse af Strømbevægelse i det forholdsvis store, indre Bassin, der vil blive dannet i Molen, vil det være rigtigt, at heri nedlægges en Del Faskiner.

— Den Konstruktion, der saaledes vil fremkomme, vilde jeg oprindelig ingenlunde kunnet anbefale. Det følger heraf, at saafremt der næres Tvivl om Planens nøjagtige Gjennemførelse for den endnu ikke begyndte Del af Anlægget, vil det være rettest, at den ændres, og navnlig at Betonmurens Dimensioner forsøges saa meget, at den kan modstaa Trykket af løs Stenskyld. Men at Forsigtighed desuagtet udtræves under Udførelsen, fremgaar af det foran anførte. — I Forbindelse hermed og i Betragtning af Ytringer, der ere faldne ved saadanne Lejligheder, at de ikke ganske kunne overses, tror jeg at burde bringe i Erindring, at Vandbygningsdirektoratet kun staar i Forhold til Havnevæsenet i Kjøbstæderne og dets Bestyrelser, for saa vidt herfor gives Hjemmel i Lov af 26de Maj 1868, § 16. Men ligesom en af Vandbygningsvæsenets Ingeniører har assisteret ved Havneplanens Tilvejebringelse, saaledes vil ogsaa Raad og Vejledning med Hensyn til Udførelsen beredvillig blive ydet, naar det attraas, for saa vidt Omfanget af de til Raadighed staaende Kræfter kan tilstede det. Men i denne Henseende er Direktoratet meget uheldig stillet. Til Bistand ved Kontrollen med samtlige kommunale Havne, Ledelsen af Statsarbejder paa fjernt fra hverandre liggende Steder, Projekteringer, Undersøgelser i Anledning af indkomne Andragender m. m. gives i alt kun to mobile Ingeniører, og i Aar er dette Antal endog indskrænket til

een, idet der er overdraget Ingeniør Otterstrøm et fast Hverv paa Bornholm. Det Forsøg, der for nogle Aar siden og særlig med Hensyn til de kommunale Havne blev gjort paa at raade Bod paa denne Mangel, strandede paa den Modstand, det fandt netop hos disse Havnes Bestyrelser.

C. Carlsen."

Havnendvalget havde derhos indstillet til Byraadets Approbation:

- 1) at hele Strækningen af den tidligst omkontraherede Mole sammenmures saaledes, at For- og Bagmuren forbindes med i Cement lagte store overliggende Sten, til en Betaling af 50 Kr. pr. løbende Fod, der betales særskilt af Havnekassen;
- 2) at det efter Ingeniør Obels Skjøn fornødne Antal Fjernankere anbringes i ovennævnte Afdeling, hvor Forfyldningen af Blokkene er størst, samt at Betalingen herfor, ligeledes udføres af Havnekassen;
- 3) at der ligeledes nedlægges det efter Ingeniør Obels Skjøn fornødne Antal Fastener imellem Blokkene og Sænkefasjerne paa den fornævnte Strækning, ligeledes for Havnekassens Regning;
- 4) at der foreløbig tages Bestemmelse om at støbe de to nederste Blokke af Tverarmen med større Fodbredde efter Entreprenør Hansens Forslag mod Betaling af Havnekassen efter Tillægspriiserne med Tillæg af bevistlige Udgifter ved Forandring af Formkasserne og Transporten af Blokkene, dog ikke ud over den af Entreprenøren i det hele forlangte Sum af 3900 Kr.

Efter at have hørt Vandbygningsdirektøren, Etatsraad Carlsen, som personlig var tilstede i Mødet, vedtog Byraadet at bemyndige Udvalget til snarest at sætte sig i Forbindelse med Kammerraad, Vandbygningsingeniør Reimers i Esbjerg for at erhverve hans kyndige Skjøn over, hvad der strax bør gøres til Redressering af den store Skade og de nye Havneværkers Sifring, og om muligt at faa ham til fremtidig Kontrolør ved Udførelsen af Arbejderne til Havnens Udvidelse paa Wilkaar, der approberes af Byraadet, hvorhos man vedtog at opstille at tage Bestemmelse om Udvalgets Indstillinger, indtil det nævnte Skjøn foreligger. (Se Mødet 10. Juni.)

Mødet den 13. Maj.

²⁵⁹/₇₃. Det meddeltes, at Præsterne foreløbig ikke ønskede Kirke-

og Undervisningsministeriets Resolution af 15de April 1875 om Sognegrænserne bejendtgjort.

(Se Npdet 25. Novbr.)

¹⁶⁴/₇₃. Der meddeltes en Skrivelse fra 2den Generalkommandointendantur af 30te Marts, saalydende:

„Efter at Generalkommandointendanturen med Genhold til Byraadets Skrivelse af 12te i. M. havde gjort Indstilling angaaende den projekterede ny Staldbygning for Rytterexercerskolen i Aarhus, indeholdende tillige Fægtejal for Regimentet, har Krigsministeriet under 27de dennes resolveret:

- 1) at man godkjenner det indsendte fra Aarhus Byraad modtagne Forslag til en Excerserskolestald med Gymnastik- og Fægtelokale for det derværende Rytterregiment, men derhos tillader Forplejningskorpset at indrømme mindre Ændringer i Forslaget, naar der ikke derved bevirkes nogen Oversfridelse af Overslagssummen;
- 2) at Ministeriet ligeledes godkjenner Overslagssummen 84,501 Kr. som Maximum for den Udgift til Bygningens Opførelse, i Genhold til hvilken den Leje, som af Krigsministeriet bliver at svare for Gymnastik- og Fægtelokalet, efter § 6 c af Doerenskomsten med Aarhus Kommune af 5te August og 23de September 1873 skal beregnes.

Ministeriet vil derhos have Oberst Glahn bemyndiget til paa dets Vegne at afgjøre, hvorvidt og paa hvilken Maade det kan tilstedes at tæffe Staldbygningen med imprægneret Tagspaan. Dog tror man samtidig at burde henlede Opmærksomheden paa, at Erfaring har lært, at Foder, der opbevares umiddelbart op til en med Spaan læftet Tagflade, er udsat for let at fordærves (mugne).

Bed herom at meddele Underretning skal Generalkommandointendanturen, idet man tilbagesender de med Byraadets Skrivelse fulgte Bilag — Tegning og Overslag — anmode Samme om at foranledige den omhandlede Sag hurtigst muligt fremmet.

Den Forplejningskorpset givne Bemyndigelse med Hensyn til eventuelle mindre Ændringer har Korpset overdraget til Oberst Glahn, fra hvem man alt har modtaget til Vejledning for Arkitekt Lange vedlagte Bemærkninger, ledsagede af 3 Skitser til Belægningsplanen, endvidere af den Styrkeliste, hvorpaa disse ere baserede, og af en Skitse med Stalddetailler. — Idet disse Bilag bedes indhændigede Arkitekten, skal Generalkommandointendanturen tilføje, at Bemærkning 9, hvorefter 2 Skydeporte

funne undværes, er tiltraadt af 3. Dragonregiment, der ligeledes har godkjendt Styrkeliisten efter de med rødt foretagne Rettelser."

Kaseruebygningsudvalget meddelte, at der den 10de Maj var bleven afholdt skriftlig Licitation over Opjærellen af bemeldte militære Bygninger, og at det laveste Bud var indgivet af Arkitekt Steiu-brenner, lydende paa 64,000 Kr.

Efter Udvalgets Indstilling approberede Byraadet dette Bud.

^{146/74}. Der fremlagdes en Udskrift af en af Landvæsenksommisjonen affagt Kjendelse af 8de Marts 1875 betræffende Reguleringen af Aaen, for saa vidt angaar Strækningen fra Slusebroen til Frederiksbro. Da Amtet i Skrivelse af 28de Juli 1874 havde oplyst, at Amtsrådet tidligere havde optraadt for at faa taget Bestemmelser om Maløbet mellem Slusebroen og Frederiksbro, hvilken Strækning er optaget paa Regulativet over de større Vandløb i Aarhus Amtsrådsfreds, havde Byraadet indskrænket sin i Mødet den 20de Juli 1874 tagne Beslutning derhen, at Landvæsenksommisjonen kun blev nedsat for den nævnte Del af Aaen. Aarhus Amtsråd havde derefter ydet sin Medvirkning til Kommisjonen's Nedsættelse.

Byraadet vedtog ikke at foretage videre med Hensyn til denne Sag. (Kjendelsen er optaget i Tillægget.), (sfr. Mødet 27de Maj.)

^{147/74}. Fra det i Mødet den 31te Juli 1874 nedsatte Udvalg var modtaget et Forslag til en ny Sundhedsgrænse. Forslaget gaar ud paa, at i Stedet for den Grænse, der er bestemt i den af Justitsministeriet under 29de Maj 1861 approberede Sundhedsvedtægt for Aarhus Kjøbstad, fastsættes følgende udvidede Grænselinie. „Fra Havet langs med den nuværende sydlige Grænse af Kjøbstadens Grund til Mølleengen, her fra i lige Linie til Skjellet mellem Byens og Aaby Sogns Grund, her fra langs dette Skjel til Silkeborg Landevej, her fra langs denne Landevej indtil et Punkt paa samme, hvor Forlængelsen af Vandværkspladsens vestlige Grænse imod Nord støder sammen med Landevejen, her fra i lige Linie til det Punkt, hvor Randers Landevej skæres af den Vej, der fører forbi Syd for Aldersro, langs denne Vej indtil Grenaa Landevej, herfra langs med denne og ned til Havet mellem Skovtoften og Trøiborgs Grund; den østlige Grænse er Havet."

Byraadet vedtog at indstille denne nye Sundhedslinie til Ministeriets Approbation.

(Se Mødet 9de Septbr.)

¹⁶⁵/₇₄. De i Mødet den 24de Septbr. 1874 anmeldte Deklarationer fra Tømrer S. Petersen og Murer P. C. Hansen, betræfende Udgang for dem til at føre Vandet fra deres Ejendomme i Rindrisgade til den sammesteds værende Kloak, fremlagdes. De ville blive tilføjede Ræmmeren til Opbevaring.

²⁰⁶/₇₄. Der fremlagdes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 20de April 1875, betræfende Forandringer i den Attest, Byraadet vil have at give paa Havneregnskaberne, saalydende: „Efter at have brevverlet med Iste Revisiondepartement i Anledning af det med Hr. Amtmandens behagelige Skrivelse af 20de Febr. d. A. modtagne Andragende fra Aarhus Byraad bifalder Ministeriet herved, at der i Reglementet for Forvaltningen af Aarhus Havn foretages følgende Forandring:

Reglementets § 17, 2det Stykke affattes saaledes:

„Efter i 14 Dage at have henligget paa Raadstuen til Efterhyn for Kommunens Indvaanere blive Regnskaberne derpaa forinden deres Indsendelse til Revision kritisk at gennemgaa af Byraadet og, naar der ikke findes Anledning til særlig Udsættelse med Hensyn til Bestaenheden af de opførte Priser, for saa vidt Licitation ikke har fundet Sted, Forbruget af de til Afgang førte Materialier, de bortliciterede Arbejders forsvarlige Udsørelse m. v., at forsyne med Attest om, at den kritiske Revision ikke har givet Anledning til Udsættelse fra Byraadets Side med Hensyn til de omhandlede Punkter“.

⁸³/₇₅. Foranlediget ved, at Brolægningssubvalget havde frasagt sig Benyttelsen af den lille Plads ved Rytvejen ved Enden af Smeddegade, vedtog man at overlade Benyttelsen af Pladsen til Vejudvalget.

⁸⁶/₇₅. Foranlediget ved en Forespørgsel fra Kraiberg, vedtog man at stille det paa Budgettet bevilgede Beløb til Fæstligholdelse af Grundlovsdagen til Disposition for den private Komite, som maatte danne sig.

⁹⁰/₇₅. Overensstemmende med et Forslag af Markudvalget bifaldt Byraadet en Overenskomst med Tømmermester Steinbrenner om en Grænseregulering (jfr. Mødet 5te Oktober 1871)), hvorefter Steinbrenner frasalder den mulige Kjørselsret over Ræfertoften, som han formener at have, imod at han ved den sydsøstlige Ende af Skjeldet mod hans Ejendom faar c. 70 □ Alen, hvorfor han kontant betaler Kommunen 80 Kr., og hvorpaa han for egen Regning anlægger Vej til sin Ejendom, ligesom han langs Grænseskjel-

let mod Nedgravningen paa hans Ejendom skal lade staa fuldt Anlæg.

Man vedtog at anmode Udvalget om at foranledige Grænseskillet sat.

Moedet den 20. Maj.

— Det meddeltes, at ved et den 19de Maj afholdt Valg var Profurator A. G. B. Knudsen af den højestbeskattede Bælgerklasse bleven valgt til Medlem af Byraadet i afdøde Rancelliraad Nors's Sted.

^{20/73}. Der meddeltes en Skrivelse fra Markudvalget, hvorefter den Del af Matr.-Nr. 20, Hjortelund kaldet, som det i Byraadets Møde den 20de Marts 1873 blev vedtaget at sælge til Expeditor Bergmann, udgjør 525 □ Alen.

Man vedtog at indhente Indenrigsministeriets Approbation paa Salget.

(Se Mødet 23de Septbr.)

^{222/74}. Fra Udvalgene for Byens Udvidelse og Bebyggelse og for Brolægningssvæsenet var modtaget en Skrivelse, betræffende Bygningen af en ny Bro fra Søndergade til St. Klemens Torv og om Søndergades Brolægning, saalydende:

„Paa Brolægningsskudvalgets Forslag derom vedtog Byraadet den 19de November f. A. at opfordre Udvalget for Byens Bebyggelse og Udvidelse til at sammentræde med bemeldte Udvalg for at tage under Overvejelse, hvilke Hensyn der burde tages ved den forestaaende Ombrolægning af Søndergade paa Strækningen fra Østergade til Jyskegade, og da navnlig til en eventuel Bro over Aaen til Forbindelse af Søndergade med den nordre Del af Byen.

Efter gjentagne Møder ere vi blevne enige om at udtale følgende:

Vi anse Tilvejebringelsen af en Bro over Aaen fra Søndergade til St. Klemens Torv kun som et Tidsspørgsmaal. De øvrige Afgange fra Jernbanen til Midten af Byen ere saa uaflydsigjørende, at vi ikke kunne tvivle om, at Byen vil blive nødt til paa Grund af den stedse vøgende Jernbanefrekvens at lade anlægge en saadan Bro, tilmed da enhver anden Maade til at skaffe god Forbindelse mellem Jernbanen og Byens Midte

vil blive ufuldseftigjærende og ikke lade sig gennemføre uden i et langt Tidrum og med megen Beføstning.

Men skal det anses som givet, at en Bro vil blive anlagt om kortere eller længere Tid, saa er det i sin Orden, at der ikke tages fat paa Ombrolægningen af Søndergade paa den anførte Strækning, forinden det er fastslaaet, hvorledes Broen skal bygges.

Som bekendt, foreligger der fra 1872 flere Projekter til Bygningen af en saadan Bro, hvoraf de 2 forudsætte, at Broen skulde opføres over Tagene paa Husene i Fissergade til Stentrappen, at flere Huse i Fissergade og paa Nagade exproprieres for at nedrives, og at der paa den derved indvundne Grund opføres en lavere Bro til Stentrappen.

Uden at tale om, at en Bro, bygget over Taghøjderne vil efter de tidligere foreliggende Projekter blive mere end dobbelt saa kostbar som en lav Bro, saa maa Projektet til en saadan Bro vistnok alene af den Grund anses for utilraadeligt, at Søndergade paa det Sted, hvorfra Broen skulde udgaa, ud for Symaskinefabrikant Nielsens Sted, ikke har Bredde nok til at deles saaledes, at der baade kunde blive Gang og Kjørsel til Broen og Gang og Kjørsel til Fissergade. Ingeniør Obels Forslag af 8de Februar 1872 forudsætter Søndergadens Bredde, 20 Alen, delt med 15 Alens Udgang til Broen og 5 Alens til Fissergade; men det vil være det samme som at forhindre al Kjørselsforbindelse mellem Søndergade og Fissergade og mellem Nagade og den nye Forbindelsesvej, en Foranstaltning, som vi ikke kunne tilraade eller antage at Byraadet vilde indgaa paa som særdeles skadelig for Fissergadens og Nagadens Beboere.

Vi have derfor troet at burde holde os til det andet Broprojekt, og da vi antage, at det vilde være gavnligt for Byens Interesser, at den omhandlede Bro kunde tilvejebringes snarest, have vi indbyrdes raadslaaet om, hvorledes en Bro kunde tilvejebringes med mindst Udgift for Kommunen. dog naturligvis saa hensigtsmæssig og solid, som Forholdene fordre, og tillige givet Ingeniør Obel den Opgave at kalkulere Udgiften derved.

Vi ere enige om, at Broen bør være af Jern, omtrent af samme Vægt som den Bro, Kommunen for Tiden lader bygge over Jernbanen, med en Spænding af 18 Alen over Aaen og med en Bredde af 15 Alen, hvoraf 10 Alen Kjørebane og 2½ Alen Gangsti paa hver Side.

Vi ere ogsaa blevne enige om, at Broen ikke bør føres fra Søndergade i skraa Linie til Stentrappen, men i lige Linie over Aaen. Det vil derved blive nødvendigt at lade expropriere i

Fissergade Nr. 25, tilhørende Materialist Stabell,	
—	" 27 — Murvend Rasmussen,
—	" 29 — Lømrer Petersen,
paa Agade " 29	— Enkesru Petersen,
—	" 31 — Sømand Søby,
—	" 33, tilhørende Høfer Baess,
" Kannikegade Nr. 2,	— Smed Mikkelsen.

Det er ganske vist, at Forbindelsen med Torvene ikke paa den Maade vil blive saa smuk og iøjnefaldende, som efter de tidligere Projekter; men det tør antages, at Expropriationsudgifterne derved ville blive mindre, end tidligere forudsat, ligesom der ogsaa saavel af Nr. 25 og 29 paa Fissergade som af Nr. 29 paa Agade vil blive Stykker tilbage, der ikke ville blive benyttede til Anlægget og derfor igjen kunne sælges.

Vil Byraadet vedtage Anlægget af en saadan Bro, saa have vi iænkst os, at dette Anlæg maatte have følgende Indflydelse paa den forestaaende Ombrolægning i Søndergade.

For at spare Undermuringen og de dermed følgende Erstatninger og for at forarsage Ejerne saa ringe Forstyrrelse eller Skade, som muligt, antage vi, at det vil være rigtigst at lade Fortovene paa begge Sider af Gaden forblive i samme Bredde og Højde, som de ere, eller i alt Fald kun paa dem at lade afgrave saa meget, at ingen Undermuring behøves. Derimod formene vi, at Kjørebane bør afgraves efter Ingeniør Obels vedlagte Projekt i en Længde af c. 90 Alen, dybest ud for Nr. 9 og 11, c. 2 Fod, hvorimod der paafyldest paa andre c. 90 Alen, højest paa Fissergade, c. 3 Fod. Stigningsforholdet paa disse 180 Alen vil derefter blive 1:20, og det samme Stigningsforhold vil tilvejebringes paa Strækningen fra Fissergade til Søndergade, medens Rampen paa den modsatte Side i Fissergade muligen kan gives et noget bedre Stigningsforhold. Adskillelsen mellem Kjørebane og Fortov maa da tilvejebringes ved Brystmure og, hvor fornødent, med Jerngælender.

Broen selv vil over Mølleaaen komme til at ligge 8 Fod 6 Tom. over dagligt Vand, og paa Agade maa der, hvor Broen udmunder, finde en Paafylldning Sted af 4 Fod, med Ramper til begge Sider. Fra Agade til Kannikegade kan derefter tilvejebringes et Stigningsforhold af 1:20; men vil man paa det

Sted i Kannikegade, hvor Passagen udmunder, lade afgrave 1 à 2 Fod, hvad Terrænsforholdene meget godt tilstede, ville Stigningsforholdene ogsaa der blive bedre.

Den saaledes tilvejsbragte Broforbindelse er ganske vist ikke saa god, som den kunde ønskes, hvad Stigningsforholdene angaar, men den vil være passabel ikke blot for Fodgængere, men for belæssede Vogne.

Bekostningen ved Anlægget af Broen og de Udgifter, samme foranlediger paa Gaderne, derunder dog ikke indbefattet de egentlige Brolægningensudgifter i Søndergade, har Ingeniør Obel i vedlagte Overslag beregnet, vistnok rigelig, til 58,000 Kroner foruden Expropriationsudgifterne. Tages i Betragtning, hvad en Broforbindelse enten ved en høj Bro eller ved at føre Broen til Stentrappen vilde koste mere, tro vi at kunne udtale, at Fordyrelsen vilde blive saa stor, at Forbindelsen rimeligvis alene af den Grund maatte udskydes i en fjernere Fremtid, medens den nævnte Sum antages omtrent at kunne dækkes ved, hvad Kommunen har indvundet ved Salg af Byggearealer ved Nyesgade.

Vi have ikke troet os berettigede til at lade undersøge, hvad Expropriationen af de nævnte Steder i Fiskergade, paa Agade og Kannikegade vilde koste, vi skulle kun udtale, at Kommunen formentlig maa være berettiget til i Genhold til § 2 i Slutningen af Byggeloven af 30te December 1858 at tilvejebringe Afstaaelsen ved Expropriation, i alt Fald med Justitsministeriets Samtykke. Bestemmelsen af Expropriationens Størrelse skal da fastsættes af uvillige, af Retten udmeldte Mænd, og saadanne ville ikke kunne ndmeldes uden efter Byraadets Beslutning derom. Efter Skjøn antage vi, at Expropriationen vil medføre en Udgift af andre c. 60,000 Kroner.

Endelig skulle vi henlede Opmærksomheden paa, at det med Hensyn til det nærmest foreliggende Spørgsmaal, Omlægningen af Stenbroen i Søndergade, vil være tilstrækkeligt, at Byraadet fastslaar, at Broen, naar den skal bygges, bygges som foreslaaet. Ombrolægningen kan da strax foretages, medens det kan forbeholdes Byraadets nærmere Bestemmelse at fastsætte Tidspunktet for, naar selve Broen skal bygges. Vi ere overvejende af den Formening, at de af Byens Indvaanere, som fortrinsvis ville nyde godt af et saadant Anlæg, Beboerne paa Nyesgade, Søndergade, St. Klemens- og Store Torv, burde bidrage noget jærligt til Anlægget, men vi skulle derom for Tiden ikke gjøre

nogen Indstilling. Paa den anden Side kunde der muligen blive Spørgsmaal om at give enkelte Grundejere i Søndergade, Fiskergade og paa Nagade nogen Erstatning for Skade.

Aarhus i Udvalget for Byens Bebyggelse og Udvidelse samt
Brolægning, den 8de Maj 1875.

. Schmidt. Liisberg. H. F. Baesø. Chr. P. Spliid.

Carl Lange. Bartels. Chr. Lund."

Byraadet vedtog at anmode det bestaaende Udvalg om at udbyde til offentlig Konkurrence et Projekt til en Højdebro fra Søndergade til Et. Clemens Torv ud for Hotel „Skandinavien“ med Forbindelse mellem Søndergade og Fiskergade, og at udsætte en Præmie af 1500 Kr. for Opgavens Løsning paa bedste Maade.

Man vedtog at oprette yderligere Brolægning af Søndergade mellem Østergade og Fiskergade, indtil Spørgsmaalet om Bygningsmaaden af en Bro over Volsæaaen er løst. Dog bemyndigede man Brolægningsudvalget til at istandsætte Fortovene.

(Se Mødet 9de Septbr.)

^{10/75}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 12te Maj 1875, hvori Kjøbet af „Salonen“ i Nis Skov approberes, saalydende:

„J Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 27de f. M. hertil indkomne Andragende fra Aarhus Byraad skulde man til Efterretning og videre fornøden Beskjendtgjørelse tjenstlig melde, at Ministeriet samtykker i, at Byraadet paa Kommunens Vegne for en Kjøbesum af 14,000 Kr. erhverver Ejendomsret til den saakaldte Salon i den Kommunen tilhørende Nis Skov, og at det nævnte Bøsløb udredes af det med Ministeriets Tilladelse i Skrivelse af 7de Septbr. f. A. af Kommunen optagne Laan, størst 1,200,000 Kr.“

Man vedtog at anmode Kasseudvalget om at foranledige Kjøbesummen betalt og Salget berigtiget.

(Skjødet er indført i Tillægget.)

^{26/75}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring et Andragende fra S. Sørensen, hvori han besværer sig over ikke at kunne erholde Tilladelse til at bebygge den ham tilhørende God Matr.-Nr. 3 m af Markfjorderne i Ring Herred, beliggende op til Kirkegaarden.

Man vedtog at anmode Borgmesteren om at affatte et Udkast til en Erklæring i Sagen.

(Se Mødet 27de Maj.)

^{82/75}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 27de Marts, betræffende Afstæffelse af Tomandsfenge i Kvarterer for menige, saalydende:

„Ved at henlede Opmærksomheden paa, at der til en Del af det i Aaret 1874 til Døvelse ved Reservebataillonerne indkaldte Mandskab er af enkelte Kommuner blevet leveret Kvarterer med Lomandsfenge, og at blandt andet 28de Bataillon i Aarhus har haft 226 Kvarterer med Lomandsfenge, har Krigsministeriet i en hertil indkommen Skrivelse anbefalet, at der træffes Foranstaltning til, at Lov af 9de Decbr. 1861 angaaende Anvisning af Kvarterer med Enmandsfenge fuldstændig gennemføres, saaledes at der fremtidig udelukkende anvises saadanne Kvarterer. Forinden videre i denne Anledning foretages, skulde man med Bemærkning, at Indenrigsministeriet med Krigsministeriet er enigt i, at længere Henstand med Gjennemførelsen af den nævnte Lov ikke lettelig bør tilstedes, tjenstlig anmode Amtet om behageligen at ville indhente og med de Nyringer, hvortil Amtet for sit Vedkommende maatte finde sig foranlediget, tilstille Ministeriet Aarhus Byraads Erklæring over Sagen.“

Indkvarteringskommissionen havde i Anledning af denne Skrivelse afgivet en Erklæring af 8de Maj, hvori den bl. a. udtaler det ønskelige i, at al Indkvartering i Lomandsfenge endelig kunde afsluttes; men naar Ministeriet for at sætte et Paabud i saa Henseende igjennem vil støtte sig til Lov af 9de Decbr. 1861 første Del, forekommer det Kommissionen aldeles nødvendigt, at Lovens anden Del tillige bringes til Anvendelse, saaledes at der for Meniges Kvarterer med Enmandsfenge skal af Statskassen „godtgøres Kjøbstæderne, foruden det i Fr. 15de Novbr. 1816 bestemte Beløb 6 Rd. 8 St. aarlig pr. Menig, $\frac{2}{3}$ af hvad Udgiften overstiger dette,“ og at altsaa den af Ministeriet heri gjorde Indskrænkning ved Fastsættelsen af en Maximumspris for Kvarterer med Enmandsfenge bortfalder. Vil Indenrigsministeriet ogsaa bringe denne Del af Loven til fuld Anvendelse og derved sætte Byen i Stand til at refundere de Ejendomsbesiddere, der tvinges til at modtage Menige i Kvarterer med Enmandsfenge, en efter de her gjældende Lejepreiser passende Godtgørelse, s. Ex. af 16 St. eller 33 Ore pr. Dag, tror Kommissionen ikke, at Byraadet bør modsætte sig, at Loven af 9de Decbr. 1861 uden længere Henstand bringes til fuld Gjennemførelse.

Byraadet besluttede at indsende en Afskrift af Indkvarteringskommissionens Erklæring og ganske at henholde sig til samme.

^{81/75, 150/73, 32/74, 216/74.} Fra det i Møderne den 12te Marts og 19de November 1874 nedsatte Udvalg til at tage under Overvejelse, hvorvidt Byen burde sælge de samme tilhørende Pladser paa Grønland, var modtaget en Skrivelse, hvori det anbefaler at sælge Pladserne ud for de 5 Grundejere paa Grønland til 1 Kr. 33 Ore pr.

☐ Alen og Pladsen ved Bognmand Carl Christensens Ejendom til 2 Kr. pr. ☐ Alen.

Byraadet vedtog at sælge til Carl Christensen en umiddelbart til hans Ejendom stødende, hidtil ubebygget og af ham lejet Grund, Matr.-Nr. 12 paa Grønland, af Størrelse 415 ☐ Alen paa Billaar, at Pladsen ikke afbenyttes eller bebygges paa anden Maade, end at Kommunen til enhver Tid har fri og uhindret Adgang til de Band- og Gæsrør, der ere nedlagte paa Pladsen, i Tilfælde af at disse Ledninger skulle repareres eller ny nedlægges, at han paa egen Bekostning lader anbringe en 1½ Tommes Ventil til Afslutning af Ledningen, forinden den træder ind paa Pladsen, at han betaler 2 Kr. pr. ☐ Alen, at Kjøbesummen erlægges med $\frac{1}{10}$ Del aarlig, og at hvad der til enhver Tid indestaar som Rest af Kjøbesummen forrentes med 5 pCt.

Paa dette Salg vedtog man at indhente Ministeriets Approbation. (Se Mødet 15de Juli.)

Derimod vedtog man ikke for Tiden at sælge de øvrige Pladser paa Grønland, saa længe Kommunen selv har Brug for dem.

— Ifølge Andragende fra Brolægningssubvalget bemyndigede man dette til at afslutte en Kontrakt med Kulgrens Enke i Udevalle om Leverance af 300 til 500 ☐ Favne Brosten aarlig i 5 Aar til en Pris af indtil 17 Kr. pr. ☐ Favn og derhos at forhandle med en Leverandør af Sten i Frederikshavn om mulig yderligere Leverancer.

(I Mødet den 4de Juni approberedes en af Udvalget med Christen Andersen af Strandby ved Frederikshavn indgaaet Kontrakt om Leverance af Brosten.)

Modet 27de Maj.

^{146/74}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring en Klage fra Mølleeejer Weis over, at Aaen mellem Frederiksbro og Mindebro er bleven indsnævret.

Man vedtog i den Anledning efter Forslag af et nedsat Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Esmann og Skovby, at tilskrive Stiftamtet saaledes:

„Stiftamtet har under 7de dennes fremsendt til Byraadets Erklæring en Skrivelse af 5te dennes fra Mølleeejer Weis, hvori han klager over, at der savnes regulatoriske Bestemmelser for Aaløbet neden for Frederiksbroen, besværer sig over de Indrøm-

melfer, Byraadet har gjort Fotograf Dresler og Farver Holm med Hensyn til Udrykning af deres tilstødende Byggegrunde i Aløbets, og henvender sig til Stiftamtet med Begjæring om, at der fra sammes Side maa blive truffet de fornødne Foranstaltninger til at forhindre, at Aløbets nedeu for Frederiksbro indskrænkes til Skade for Vandets frie og uhindrede Løb.

Hvad først angaar det nævnte Aløbs Resfortforhold, tillader man sig at bringe i Erindring, at det i 1855 af Amtsrådet forfattede Regulativ for de større Vandløb i Aarhus Amt „anerkjender, at Aløbets fra Frederiksbro“ henhører under Aarhus Havn (fr. Regl. I. B. g.), hvilket ogsaa stemmer med de ældre Reglementer for Havnen, hvor der stiknes mellem „Kanal“ og den egentlige Havn, og hvad der ogsaa har modtaget en nyere Bekræftelse ved det af Indenrigsministeriet under 4de September 1869 approberede Reglement for Forvaltningen af Aarhus Havn, hvor netop i § 2 „Aløbets i det Omfang, som foreskrives ved Reglementet af 18de December 1799,“ underlægges Havneudvalgets Administration.

Det vil formentlig altjaa ikke være saadanne „regulatoriske Bestemmelser“, der skulle foreskrives af en Landvæsenkommission, som „havnes“, men Savnet maatte gjælde reglementariske Bestemmelser for Havnen. Dette kan dog ikke erkjendes, idet Havneudvalgets Styrelse af Havneus Anliggender sfer netop i Genhold til det af Indenrigsministeriet approberede Reglement for Forvaltningen og er undergivet Byraadets og Ministeriets Tilfyn.

Det har derfor ogsaa været i fuld Overensstemmelse med Havneudvalget, at Byraadet har gjort de Indrømmelser, hvorover Hr. Weiss klager.

Allerede for flere Aar siden har Byraadet med ikke ubetydelig Beføstning ladet den hele Strækning paa Aløbets nordre Side fra Frederiksbro til Sandkisterne indfatte af Bolværk, sat af Granit i Cement. Da dette var før Vandmøllens Nedlæggelse, fremkom Hr. Weiss allerede da med Indsigelser mod den af Stadsingeniøren foreslaaede og af Byraadet approberede Retningslinie, men frasaldt disse igjen under 23de September 1869, da der fra Kommunens Side indrømmedes ham nogle Begunstigelser i hel anden Retning.

Vi skulle dog med Hensyn til det i Sagen tidligere Påsærede berette følgende:

Da Fotograf Dresler i Sommeren 1873 til Havneudvalget

og Byraadet fremkom med Andragende om at maatte rykke en Bygning, han agtede at opføre paa Hjørnet af Fisserghden og Aaen, noget ud i denne, gav dette Anledning til, at Byraadet nedsatte et Udvalg for at tage Spørgsmaalet om Anbringelse af et Stenbolværk mod Fissergade-Siden, lig det paa den modsatte nordre Side anbragte, under Overvejelse. Stadsingeniøren udarbejdede da en Plan til Anbringelsen af et saadant Bolværk, hvorved Aløbets Bredde helt igjennem ansattes til 18 Alen, og denne Plan har derefter vundet Tilslutning saavel af Havneudvalget som Byraadet. Dresler fik senere en meget begrænset Tilladelse til Udflytning, men af Mangel paa Tilslutning i Henseende til Udgifterne blev Planen i øvrigt stillet i Bero. Hr. Weis fremkom imidlertid atter i November og December 1873 med de vedlagte Indsigelser, som Byraadet ganske rigtig da ikke tog noget Hensyn til. Først i Juli Maaned 1874 blev Sageu paa ny taget for i Anledning af, at Farver Stampen ønskede at ombygge sine Bygninger mod Aaen og at søre Grunden længere ud i samme. For da at fjerne de Tvivl, som de fremkomne Indsigelser kunde vække, var det, at Byraadet under 24de Juli s. A. androg om Nedsættelse af en Landvæsenkommission, ganske vist først for hele Aløbets Strækning gennem Byen, men senere kun for Strækningen fra Slusebroen til Frederiksbro, idet man forment, at naar en Kjendelse for denne Strækning forelaa, maatte deraf kunne drages en bestemt og betryggende Slutning med Hensyn til Strækningen neden for Frederiksbro. Denne Sags videre Gang saavel som Indholdet af Landvæsenkommissionens Kjendelse af 8. Marts d. A. vil være Amtet nok som bekendt.

Hr. Møllejer Weis har ikke fundet det rigtigt at appellere denne Kjendelse, men han har dog nu fundet det rigtigt at henvende sig til Amtet med sit Andragende af 5. ds. angaaende Aløbet fra Frederiksbro ned efter til Mindebro. Ogsaa Byraadet maa ønske, at hans Ret til Indblanding i Byens og Havnens Anliggender i denne Retning finder en endelig Afgjærelse, og vi anmode derfor Stiftamtet om hvis muligt at bevirke en saadan.

Vi skulle med Hensyn hertil og Hr. Weis's Andragende om „Foranstaltninger til at forhindre, at Aløbet neden for Frederiksbro indskrænkes til Skade for Vandets frie og uhindrede Løb“, tillade os at udtale, at vi formene:

1. at den omhandlede Del af Aløbets er henhørende under og udgjør en Del af Aarhus Havn, der ikke kan være undergivet „regulatoriske Bestemmelser“ fra nogen Landvæsenstommision;
2. at Hr. Mølleer A. Weis ingen som helst Ret har til Indblanding i det omhandlede Anliggende, i alt Fald nu ikke længer, efter at hans Vandmølle er nedlagt som faadan;
3. at lige saa lidt Hr. Weis som de øvrige Løbsejere, der have underskrevet de i November og December 1873 indsendte Protester, kunne lide Skade ved de Foranstaltninger, Byraadet dels allerede har bragt til Udførelse dels paatænkt med Hensyn til Aløbets Indsnævring paa den omhandlede Strækning.

Med Hensyn hertil bemærkes, at Byraadet (og Havnudvalget) for sit Vedkommende i den senere Tid har givet Jarver Holm Ret til at udflytte Grunden for hans afbrændte Bygning paa Hjørnet af Frederiksgade og Aløbet efter den tidligere vedtagne Retningslinie, saa at der alle Vegne bliver 18 Alens Afstand til det modsatte, paa den nordre Side af Aløbet satte Stenbolværk. Vi have gjort det i fuld Overbevisning om, at Ingen derved vil lide Skade, men at den truene Foranstaltning, naar den, som paatænkt, bliver gennemført i sin Helhed, vil blive til væsentlig Fordel for Byens sanitære Forhold.

Det bør i saa Henseende erindres, at det tidligere Løb, der førte Mølleaaens Vand til Møllehjulet, er nedlagt, og at alt Aaens Vand nu maa passere Slusebroen. Denne er forsynet med Klappsluser, som forhindre Indtrængen af Vand fra Havsiden, men lader Aaens Vand frit og uhindret Løb gennem Slusebroen. Naar nu Landvæsenstommisionens Kjendelse af 8. Marts d. A. sætter Aløbets Bredde mellem Slusebroen og Frederiksbro til 16 Alen, saaledes at de tidligere større Bredder paa denne Strækning skulle bortfalde, og selve Frederiksbro kun har en Aabnings-Bredde af $11\frac{1}{2}$ Alen, saa turde det dog være indlysende, at en Bredde paa overalt 18 Alen fra Frederiksbro til Mindebro maa være tilstrækkelig til at lade Vandet fra Aløbet have „frit og uhindret Løb“, og det bør udtrykkelig bemærkes, at naar Byraadet ikke har indskrænket Aløbet paa denne Strækning til samme Bredde, hvortil Landvæsenstommisionens Kjendelse af 8. Marts d. A. indskrænker Aløbet oven for Frederiksbro, saa er Grunden dertil ikke, at Vandet ikke skulde kunne finde frit og uhindret Løb paa samme Bredde

heden for, som oven for Frederiksbro, men Aarsagen er, at man har villet give det fra Havet ved Højvande i Aløbets indtrængende Vand, der ikke kan komme længere end til Slusebroen — og altsaa netop er forhindret i at bestadige Hr. Weis's m. fl. Enge — noget større Plads til at brede sig paa. At en saadan lige og stensat Inddæmning ikke vil kunne virke hemmende for Vandløbet og altsaa ikke kan være „en utilbørlig Indsnævring“, synes klart, ligesom Hr. Weis vist heller ikke kan være uvidende om, at en saadan Indsnævring netop virker til at holde den rette Dybde, foruden at det raslere Løb bortfører det Smuds, som nu samler sig i de mange døde Kroge og Ujævnheder paa denne Strækning. Det er ogsaa saa langt fra, at disse Anstuelser ere „i Strid med de af Landvæsenkommissionen med Hensyn til Aaen oven for Frederiksbro udtalte Principer og trufne Bestemmelser“, at vi tværtimod af bemeldte Landvæsenkommissionens Kjendelse af 8. Marts d. A. skulle tillade os at citere følgende Ytringer til Bestyrkelse af den af os udtalte Formening. „Da Strømmen nu har sit Løb i den nordlige Side af Aaen, saa vil den større Bredder af Aaen paa dette Sted ikke bidrage til, at Aaen kan aflede en større Vandmasse eller skaffe dette et stærkere Løb, men derimod snarere virke hemmende i Vandafledningen, idet enhver Uregelmæssighed i et Vandløbs Tværprofil skaber det jævne Løb for Vandet; at dette lille Areal skulde bidrage til, at Aaen kunde rumme en saa meget større Vandmasse, at Opstemning derved kan undgaa under en pludselig større Vandtilstrømning, kan nærværende Kommission ikke indrømme, idet Vandet, naar Aarealet en Gang er opfyldt, vil blive staaende stille uden Afsløb og danne døde Kroge, hvilken Kommissionens Opfattelse af Forholdene ogsaa fuldkommen bekræftes i den Erklæring, som Vandbygningsingeniør Bruhn har afgivet, og desuden kjendes det, at det stillestaaende Vand i disse døde Kroge, som af Aarhus Byraad frembævet, i høj Grad vil virke skadelig i sanitær Henseende, saa det er af stor Vigtighed for Byen, at dette skadelige Forhold hæves, hvorfor Kommissionen ogsaa af den Grund bestemt udtaler sig for disse Kroges Fjernelse.“ Stjont givne med Hensyn til en anden Strækning af Aaen, passe disse Ytringer saa nøjagtig som muligt paa de omhandlede Forhold mellem Frederiksbro og Mindebro.“

(Se Mødet 24. Juni).

fende det af S. Sørensen indgivne Andragende om Tilladelse til at maatte bebygge Lodden Matr.-Nr. 3 m, saalydende:

„Byraadet har ønsket en Udtalelse fra mig med Hensyn til mit Forhold til Salget af Borgmesterembedets Tost Matr.-Nr. 3 c af Byens søndre Tostjorder i Ring Herred, i Anledning af den fra Justitsministeriet til Erklæring modtagne Klage fra fhv. Paghushusforvalter S. Sørensen over, at der er nægtet ham Tilladelse til at bygge paa den fra fornævnte Matr.-Nr. udstykkede Jordlod Matr.-Nr. 3 m.

Jeg skal med Hensyn hertil oplyse følgende: I Efteraaret 1872 henvendte Gartner Simonsen sig til mig med Anmodning om at faa bemeldte Borgmesterembedets Jordlod Matr.-Nr. 3 c til Kjøbs. Han havde i flere Aar haft den til Leje, men han ønskede at anvende den til Planteskole og forment ikke at kunne anvende paa Jordlodden de i saa Henseende fornødne Udgifter, naar han rejsede Dpfølge. Lodden støder umiddelbart op til Kirkegaardens søndre Hegn og strækker sig i en Bredde af fra 12 til 50 Alen mellem denne og Banegaardsvejen. Den udgjør c. 1 Td. Land. Da jeg maatte finde, at den angivne var en smuk og hensigtsmæssig Anvendelse af Lodden, at Simonsen havde Ret i sit Ræsonnement med Hensyn til de Omkostninger, der skulde anvendes, og at der ikke før Kirkegaardens Nedlæggelse som saadan burde være Spørgsmaal om dens Anvendelse til Byggepladser, indstillede jeg under 19. Oktober 1872 og fik under 19. December s. A. Indenrigsministeriets Samtykke til at sælge ham Lodden for den efter Beliggenheden forholdsvis billige Pris af 2000 Rd. Saavel under disse Forhandlinger som senere, da jeg udstedte Skjøde paa Ejendommen den 1. April 1873, sagde jeg Gartner Simonsen, at han efter min Formening ikke kunde forvente Tilladelse til at bygge paa Tosten, eller i alt Fald den smallere Del deraf, den han nu har solgt til fhv. Paghushusforvalter Sørensen. Den Overbevisning, hvortil jeg i saa Henseende var kommen, støttede jeg paa de mange Banfeligheder, der navnlig fra Sundhedsautoriteternes Side i samme Aar, 1872, vare lagte i Vejen for Kommunens Bebyggelse af den til Kirkegården mod Øst stødende, Kommunen tilhørende Jordlod, idet den Jordlod, jeg solgte til Simonsen, netop imod Syd har samme Beliggenhed imod Kirkegården, som fornævnte Lod mod Øst. For at bringe disse Banfeligheder i Grindring skal jeg anføre, at Sundhedskommissionen nødte Byraadet til at træffe Overenskomst med Kirkeinspektionen, isølge hvilken

1. der paa Kirkegaardens østlige Side affættes et 20 à 25 Al. bredt Bælte, i hvilket der for Fremtiden kun skal tillades at neblægge nye Lig i Tilfælde, hvor Ejere af ældre Gravsteder ere berettigede til at forlange det;
2. dette Bælte paa Kirkegården yderligere skal beplantes med 2 Rader Træer;
3. en Dræning udsøres gennem Kirkegaardens Gange ved Stenfastiner, der lægges i Dybde med Gravene — alt for Kommuneens Regning, og
4. det ved Salg af Byggegrunde gjøres til udtryffeligt Betingelse, at der sammesteds ikke maa graves Brønde, saa at de paagjældende Kjøbere altsaa henvises til at forsyne sig med det fornødne Vand udelukkende fra Byens Vandværk.

Disse Bønskeligheder bleve ved Indenrigsministeriets Approbation under 8. November 1872 paa Salg af Byggegrunde paa den omhandlede Jordlod yderligere stærkede derved, at det forlangtes, at Dræningen skulde lægges en Alen dybere end Gravene, at der langs Skjellet mod Kirkegården skulde lægges en Lervæg i en bestemt Dybde, og at det betinges, at der ikke paa de solgte Byggegrunde maa anbringes Huse til Behøelse i nærmere Afstand fra den omhandlede Lervæg end 30 Alen.

Jeg holdt mig fuldstændig overbevist om, at Sundhedsautoriteterne, saavel herværende som højere, nødvendigvis lige over for Bebyggelsen af den til Simonsen solgte Loft maatte stille samme Betingelser, som vare gjorte gjældende lige over for selve Kommunen, og jeg vidste naturligvis, at ingen Ejer af Loftet Matr.-Nr. 3 c vilde kunne opfylde blandt andre de under 1 og 2 nævnte Betingelser, der for Kommunen havde nødvendiggjort, at en ny Kirkegaard saa meget tidligere maatte udlægges.

Naar det er bebrejdet mig, at jeg ved Skjødens Udstedelse ikke tog Forbehold imod Bebyggelse, saa kan jeg dertil bemærke, at det efter min Opsfattelse ikke var mig som Ejer af Loftet Matr.-Nr. 3, der vilde hindre den fremtidige Bebyggelse, men Sundhedsautoriteterne og Byraadet, og at jeg nødig vilde lægge et saadant Baand paa Jorden, der maatte blive usornødent, naar den nuværende Kirkegaard en Gang i Tiden ikke længere anvendtes efter den Bestemmelse, den for Tiden havde. •For mig stod det som tilstræffeligt, at jeg gjorde Gartner Simonsen opmærksom paa min Opsfattelse af Forholdet, og at han har fulgt en Del af Loftet til S. Sørensen uden igjen at gjøre denne bekendt med Forholdet kan formentlig ikke vedkomme mig.

Jøvrigt synes det mig utroligt, at den ny Kjøber ikke skulde have været vidende om de mange Banffeligheder, hans Kommune havde haft for at erhverve Byggetilladelse paa Jordlobden øst for Kirkegaarden, og havde han tænkt sig om, maatte det ligge ham nær at antage, at han vilde faa de samme Banffeligheder."

Idet Byraadet med Hensyn til Ejendomsforholdene vedkommende Lobden henholdt sig til den af Borgmesteren saaledes afgivne Erklæring, vedtog det at udtale, at det vel i Almindelighed maatte anse Behyggelsen af bemeldte Lob for lidet ønskelig, men at det dog ikke troede at burde fraraade den, forsaavidt som de i Ministeriets Skrivelse af 8. Novbr. 1872 opstillede Betingelser kunne fyldestgøres.

(Se Mødet 19. Avgust.)

^{53/75}. Efter at Politimesteren under 19. Marts havde indberettet, at Politibetjent Nr. 7, Mikkelsen, er afdødt fra 1. April 1875, og at der vilde være at ansætte en anden i hans Sted, fra 1. Maj at regne, havde Byraadet anmodet Krigsministeriet om at bestynde Posten som vakant, hvilket ogsaa var sket. Da der imidlertid kun var indkommet en Ansøgning fra en Militær, medens de øvrige Ansøgninger vare fra Jffe-Militære, havde Politimesteren under 19. Maj indstillet, at der hos Krigsministeriet andrages om Tilladelse til at besætte Posten med en Jffe-Militær.

Byraadet besluttede i Overensstemmelse med Politimesterens Indstilling at tilskrive Krigsministeriet det Fornødne. (Se Mødet 24. Juni.)

^{89/75}. Fra 5 Byraadsmedlemmer var modtaget et Forslag om, at al Kjøren og Riden skal forbydes i Ris Skov nord og vest for Pavillonon.

Efter at et Forslag om at udsætte Sagen indtil videre var blevet forkastet med 8 St. imod 7, og et Forslag af Funck om, at den saakaldte Lærens Vej skulde indbefattes under det Terræn, som ikke maa befærdes af Kjørende og Ridende, var vedtaget med 10 St. mod 6, blev de 5 Medlemmers Forslag med den saaledes vedtagne Endring vedtaget med 11 St. imod 5.

Som Følge af disse Afstemninger begjærte Skovudvalget snarest at maatte afgaa.

(I Mødet den 4. Juni bevilgede Byraadet med 12 St. mod 2, at Skovudvalget maatte afgaa, men gjenvalgte dets Medlemmer, Borgmesteren, Kjør og Lissberg, ved skriftlig Afstemning).

(Se Mødet 10. Juni.)

^{94/75}. Foranlediget ved et Andragende fra flere Fagforeninger om Understøttelse til Afholdelse af en Grundlovsfest i Marjelis-

borg Skov, vedtog man af de paa Budgettet for 1875 til Grundlovsdagens Festsiligholdelse bevilgede 150 Kr. at tilstaa Jagforeningerne 50 Kr.

^{91/75}. Fra Politimesteren var modtaget en Skrivelse, hvori han henleder Opmærksomheden paa Vejenes slette Tilstand i Pistolstræde og den yderste Ende af Knudrisgade.

Man vedtog med Hensyn til Pistolstræde at overgive Sagen til Erklæring af Vejudvalget, forstærket med Spliid og Mørk.

Med Hensyn til Knudrisgade anmodede man Vejudvalget om at sørge for Veistykkets midlertidige Forbedring. (Se Mødet 24. Juni.)

Mødet den 4. Juni.

— Det meddeltes, at ved et den 2. Juni foretaget Valg af Medlemmer til Bestyrelsen af de Fattiges Kasse i Domsognet vare blevne valgte Stiftsprovst Boesen, Kjøbmand H. Skovby og Ræmner Langballe.

^{105/75}, Kr. ^{200/75}. Fra Havneudvalget var modtaget en Indstilling om, at Lods Mikkelsen, der af Udvalget har været suspenderet i nogen Tid, affædiges paa Grund af Driftfærdighed.

Byraadet vedtog med 9 St. mod 5 at forfaste Udvalgets nævnte Indstilling og efter Forslag af Kraiberg at suspendere Mikkelsen yderligere i 2 Maaneder.

(I Byraadets Møde den 19. August blev Mikkelsens Suspension forlænget paa 3 Maaneder). (Se Mødet 14. Oktbr.)

^{165/75}. Da det var blevet bekjendt, at Foreningen for Bytsejladss vilde holde Kapsejladss paa Bugten d. 7. og 8. Juli, vedtog man at nedsætte et Udvalg til at træde sammen med Delegerede fra Havneudvalget og mulig fra Foreninger, fra hvilke Tilslutning kan ventes, for at forberede en festlig Modtagelse af Deltagerne i Kapsejladss. Til Medlemmer af Byraadets Udvalg valgtes Borgmesteren, Mørk og Liisberg.

(I Mødet den 2. Septbr. besluttede Byraadet efter Udvalgets Andragende at yde et Tilskud af Ræmmerkassen af 300 Kr. i nævnte Djemed og at bemyndige Havneudvalget, overensstemmende med dets Udtalelse derom, til at udrede 300 Kr. af Havnekassen).

— I et Møde for lukkede Døre vedtog Byraadet efter Andragende fra Bestyrelsen for Anlæg af en Jernbane fra Aarhus til Hyomgaard at tegne Aktier til Beløb af 100,000 Rd. eller 200,000 Kr.

Mødet den 10. Juni.

— Man underskrev en Garantipaategning paa Havnens Obligation til „Biskuben“ for Laanet af 1874 paa 400,000 Kr.

(Obl. er optagen i Tillægget).

^{87/74}. Fra Havneudvalget var modtaget en yderligere Indstilling om Afhjælpning af den Skade, de nye Havneværker have lidt i September 1874.

Indstillingen indeholdes i en Udskrift af Havneudvalgets Protokol for Mødet den 9. Juni og er saalydende:

„Kammerraad Reimers var tilstede og samstemte med Havneudvalget i, at der gjordes følgende Indstillinger til Byraadet ene med Hensyn til Redresseringen af den Skade, som var sket paa de først omkontraherede 400 Fod:

1. at ogsaa Resten af de 400 Fod overbygges saaledes, at der dannes en fast sammenhængende Masse mellem Stenkisterne og Betonmuren (d: mellem For- og Bagmuren);
2. at Abningen mellem Kisterne og Betonblokkene overdækkes med passende Sten, som faa et solidt og godt Leje saavel paa Betonblokkene som paa Stenkisterne;
3. at der anbringes et efter Kammerraad Reimers's Skjøn tilstrækkeligt Antal solide Jernankere, som fastmures i Overbygningen;
4. at der nedlægges Fæstener imellem Kisterne og Muren;
5. at der paa Molens ydre Stenskræning paabringes efterhaanden indtil 100 Kubikfavn harpet Grus (Singel);
6. at der paa forskjellige Steder i Muren anbringes Abninger til Udgange for den sammenpressede Luft.

Betøstningen, forsaavidt den ikke indeholdes i Kontrakten med Entreprenøren, udredes af Havnekasjen.

Paa Opfordring erklærede Kammerrad Reimers, at han var villig til at overtage det ham tilbudte Hverv som raadgivende Ingeniør for de under Bygning værende nye Havnemoler; men da han ikke kan forlade sit Embede i Eshjerg og kun kan regne paa en Gang hver 14de Dag at gjøre Rejse hertil, maatte han gjøre Forbring paa, at det daglige Tilsyn paa en uafbrudt og stræng Maade søres af en Mand, der af Havneudvalget stilles saaledes til Disposition, at han behørig kan instruere ham og staa i stadig Forbindelse med ham.

Han mente, at Ingeniør Obel, efter hvad han kjendte til Forholdene, havde faa meget at bestille, at en fyldestgjørende Kon-

trol ikke med Villighed kunde forlanges af ham. Han raadede til at søge engageret en yngre, teknisk dannet Mand til Assi-
stance i saa Henseende.

Ingeniør Obel erkjendte, at han i saa mange andre Ret-
ninger havde saa meget at bestille baade for Havnen og for Byen,
at det ikke vilde være ham muligt at udføre den daglige Kon-
trol, saaledes som den ønskedes udført af Kammerraad Reimers,
paa en fyldestgørende Maade.

Da Kammerraad Reimers ikke ønskede Forholdet ordnet
saaledes, at han selv paa eget Ansvar engagerede en yngre Mand
til at overtage den daglige Kontrol, besluttede Udvalget at ind-
stille til Byraadet at saa Bemyndigelse til at søge en saadan
engageret, hvortil Kammerrad Reimers lovede at være behjælpelig.

Kammerraad Reimers ytrede, at han foruden fri Rejse frem
og tilbage havde tænkt sig et maanedligt Honorar for sit Ar-
bejde af 150 Kr."

Byraadet vedtog at engagere Kammerraad Reimers som
raadgivende Ingeniør for de under Bygning værende Havnearbejder
i Genhold til de Udtalelser derom, som findes i Havneudvalgets For-
handlingsprotokol for 9. Juni, og bemyndigede Udvalget til
at antage en teknisk dannet Mand til Hjælp ved den daglige Kontrol.

Sagen henlagdes i øvrigt i Skabet til næste Møde. (Se Mø-
det 17. Juni.)

^{256/74}. Fra det i Mødet den 18. Marts nedsatte Udvalg var
modtaget en Skrivelse angaaende Afsløsning af Afgifterne efter Fr.
18. Oktbr. 1811, saalydende:

„J Overensstemmelse med Byraadets derom i Mødet den 18.
f. M. udtalte Ønske have vi i Forening taget Sagen om Afsløs-
ningen af de Afgifter, der efter Fr. 18. Oktober 1811 paahvile
Byens Markjorder, under fornøjet Overvejelse og skulle her til-
lade os at udtale vor Formening.

Det er bekjendt og nærmere udviklet i Ministeriets Skrivelser
til Stiftamtet resp. af 5. August 1873 og 1. December 1874,
hvorledes Fr. 18. Oktober 1811 skjelner mellem de af Kjøbstadens
i privat Eje værende Jorder, som ere udfiestede til Grundene
eller Byggepladserne, og de, som ikke ere det. Allerede i By-
raadets Erklæring af 9. Oktober 1875 blev det udtalt, at her
ikke svares nogen Afgift af Jorder, der anses udfiestede til Grun-
dene, og dette er rigtigt, men særligt for Aarhus By. Før Ud-
fiistningen i 1840—42 henhørte nemlig den største Del af Byens
Jorder til Byens Gaarde (Gaardsavlingerne), og forsaavidt

vilde det have været rigtigt ved Udskiftningen at hense de udstyffede Jorder til Gaardene, ikke til Ejerne; men da Gaardsavlingerne, længe før Fr. 18. Oktober 1811 udkom, i Genhold til et Reskript af 26. Marts 1756 (fr. Hoffmanns Fundatser Tom. III S. 195) her havde været Gjenstand for fri Overdragelse særskilt fra Grundene til indenbys Mand, forbød Byens Bide og Vedtægt af 1761 ogsaa kun Afhændelse til udenbys Mand, og Bestemmelserne i Fr. 18. Oktober 1811 § 4—6 ere saaledes allerede før Udskiftningen i 1840—42 ikke bragte til Anvendelse her og ere formentlig derfor ved Udskiftningen heller ikke ansete for anvendelige.

Det er ifkun de Jorder, der ere udstyffede til Grundene, som Fr. 1811 paalægger Afgift, naar de udstyffes til udenbys Mand, og der kan saaledes for Aarhus Bys Vedkommende kun være Tale om Afgiften, forsaavidt Byens i privat Eje værende Jorder ere gaaede over eller med Tiden ville komme til at gaa over i udenbys Mands Eje.

Med Hensyn hertil have vi gennemgaaet de nuværende Ejendomsforhold af Byens Jorder, navnlig i Udkanten mod Nord og Vest, og fundet, at foruden de 2 Jordlodder

Matr.=Nr. 69, der af Fangel er solgt til

Ramsing paa Vestereng . . . c. 15¹¹/₁₄ Td. Land,

og — 52, der af Erichsen er solgt

til Faurshou i Brendstrup . c. 13¹²/₁₄ — —.

maa utvivlsomt i Genhold til Udtalelserne i den vedlagte Resolution fra Indenrigsministeriet af 1. December 1871 endvidere henregnes til Byens Markjorder, der ere gaaede over i udenbys Mands Eje:

Matr.=Nr. 2 af Holmstrupgd. af Hartf. 1 Td., Skp. 1 Ftr. 2 Alb. og

— 2 af Vesterenggd. — 2 — „ — 1 — 2 —,

Det ses af Resolutionen, at disse 2 Lodder allerede før 1847 „have været benyttede af andre end Rjøbstadens Indvaanere“; men naar dette Forhold er opstaaet, formodentlig før 1841, vide vi ikke. Den formentlige Forsømmelse med Hensyn til Afgiften efter Fr. 1811 bør snarest søges redresseret. Endvidere skulle vi bemærke, at Matr.=Nr. 112 ejes af Jægermester Quistgaard paa Lousgaard, der nu er udenbys Mand; men da Jordlobben er forpagtet af Rjøbmaud A. Schjødt og Avlingen indhøstes til Rjøbstaden, vil i Genhold til Rancelli-Plakat af 15. Juli 1831 Afgiften først indtræde, naar dette Forhold ophører, saaledes at Avlen indhøstes udenbys.

Det vil allerede heraf ses, hvor vanskeligt det er og i Lidenes Løb vil blive at overholde Bestemmelserne i Fr. 18. Oktober 1811. For at give et andet Exempel skulle vi anføre, at Pastor Krøyer i Tilst har kjøbt forrige la Cours Ejendom Matr. Nr. 77 b. Saa længe han debor denne Ejendom og svarer Skat her til Byen, maa han formentlig anses som indenbys Mand i Lighed med Rosenfrang paa Borregaard, A. Faurshou, Langhorn paa Charlottenhøj, Edeberg paa Frydenlund m. Fl.; men flytter han nogen Sinde til Tilst, hvad der er rimeligt, og vedbliver at eje Matr.-Nr. 77 b, skal det paases, om Aplingen fremdeles forbliver ved Matr.-Nr. 77 b eller føres udenbys til Tilst. I første Fald skal han ikke svare Afgiften efter Fr. 1811, i andet Fald indtræder den.

Disse Forhold tale unægtelig i høj Grad for at saa en anden og bedre Regulering af Afgiftsbestemmelserne. Tilmed er det aabenbart, at saa længe der af Markjorderne efter Skattevedtægten kun betales 2 RdL. pr. Td. Hartkorn i Kommuneskat, vil det være Fordel for enhver udenbys Mand at være skattepligtig af sin Jord til Kjøbstadkommunen fremfor til nogen Sognekommune, og Byens Markjorder ville, naar de ligge heldig for Drift af udenbys Mænd, derfor nødvendigvis være søgt Ejendom for dem.

Et fastholde vi dog, og det er, at Byens nuværende Jorder, hvad enten de ejes eller drives af indenbys eller udenbys Mand, under ingen Omstændigheder bør skilles fra Byen, men bestandig være skattepligtige til denne.

Vi kunde samstemme i Unseligheden af, at Afgiften efter Fr. 1811 afløstes, enten med en bestemt aarlig Afgift eller med en indbetalt Kapital, saa at samtlige Jorder derefter frit kunde overgaa til at ejes og drives af udenbys Mand, idet vi ikke længer kunne lægge samme Bægt, som tidligere er bleven lagt paa, at Aplingen føres til Byen; men uden at tale om, at Byens Jorder i privat Eje ligge meget forstjelligt i Værdi for at ejes og drives af udenbys Mand, saa tro vi ikke, at nogen Ejer, uden som en Undtagelse, vil give Kommunen nogen som helst Afslønnings- eller Affindelsesjum blot for det mulige Tilfælde, at han kunde sælge sin Jord fordelagtigere til udenbys end til indenbys Mand, eller selv muligen vilde saa i Sinde at bosætte sig uden for Kommunen. Vanskeligheden ved at passe paa Jordernes Benyttelse vilde derefter fremdeles bestaa, og vi kunne derfor kun i den Hensende tilraade Byraadet specielt at lægge Til-

synet paa Markudvalget og maatte tillige anmode Byfogden om, naar Dokumenter komme til Tinglæsning, hvorefter der kunde blive Spørgsmaal om at bringe Afgiften efter Fr. 1811 til Anvendelse, at ville henlede Byraadets Opmærksomhed derpaa.

Derimod er der vist al Grund til at træde i Forhandling med de udenbys Ejere, som allerede have af Byens Jorder i Besiddelse, om Fikringen eller eventuelt Afsløsningen af den Afgift, de nu svare eller skulle svare efter Fr. 1811, og hvis en saadan Fikring lykkes, at andrage paa, at den maatte gjøres anvendelig, i Stedet for Bestemmelserne i § 7 af Fr. 1811, for de fremtidige Tilfælde, i hvilke Afgiften indtræder efter bemeldte Forordning. Ikke blot opfordrer Indenrigsministeren dertil, men han lover efter en saadan Forhandling, naar Overenskomst kan træffes, at ville stadfæste saadanne.

Som Grundlag for saadan Overenskomst skulle vi henholde os til det tidligere af undertegnede Esman n gjorde Forslag; men vi skulle tilføje, at den fikrede Betaling, eventuelt en Afsløsningssum af det 20 eller 25 dobbelte, bør kunne hæftes paa Jorderne som en radiceret og perpetueret Jordskyld, saaledes at den fremtidig svares, om ogsaa Jorden vender tilbage i indenbys Mands Eje eller drives af en saadan, og kunde man saa Afgiften saaledes fikret ogsaa for de Jorders Vedkommende, der i Fremtiden overgik til Eje af udenbys Mand, vilde det i alt Fald være mindre uoverkommeligt at paase de gjældende Reglers Overholdelse, idet man saa slap for at paase, hvorhen Afløsningen søres.

I Genhold til det Foransførte skulle vi tillade os at foreslaa:

1. at Byraadet vil vedtage som Regel for Afgiftens Fikring:
 - a. at Jorder, der allerede ere overgaaede i udenbys Mands Eje, skulle, i Stedet for Afgiften + Rekognitionen efter Fr. 18. Oktober 1811 § 7 erlægge en Afgift af 2 Skp. Byg pr. Td. Land = 3 Kr. pr. Td. Land med Ret for Ejeren til at afløse Afgiften med det 20 Dobbelte eller 60 Kr. pr. Td. Land;
 - b. at samme Afgift svares med samme Afsløsningsret af de 2 Matr.-Nr. under Holmstrupgaard og Vesterenggaard, med Hensyn til hvilke det er forsømt at gjøre Krav efter Fr. 1811 § 7 gjældende, dog at det forbeholdes speciel Afgjørelse, for hvor lang Tid tilbage den nugjældende Afgift og Rekognition bør tilsvares;
 - c. at samme Afgift med samme Afsløsningsret skal svares af enhver Jordlod, der herefter overgaar i udenbys Mands Eje;

- d. at Afgiften, eventuelt Afsløsningssummen, perpetueres som Jordskyld eller Afgift til Jorddrotten (Kommunen) i Jorden, uopfigelig fra Kommunens Side, men saaledes at Ejeren til enhver Terminstid kan indbetale Afsløsningssummen til Kæmnerkassen efter $\frac{1}{2}$ Mars forudgaaende Barfel. Forbliver Ejeren ved Afgiftens + Recognitionens Fikering, indbetales fra 1876 Halvdelen deraf i hver Termin til Kæmnerkassen; vælger han at lade Afsløsningssummen perpetuere i Jorden, forrentes Beløbet med 5 %, der halvaarlig indbetales i Terminstiderne til Kæmnerkassen;
 - e. at Jorderne, naar fornævnte Fikering af Afgiften og Recognitionen har fundet Sted, kunne ejes og drives af jaavel udenbys som indenbys Mand, uanset Bestemmelserne i Fr. 18. Oktober 1811, fr. Rancelli-Plakat 15. Juli 1831, og
 - f. at alle nuværende udenbys Ejere af Kjøbstadjorderne maa blive enige inden dette Mars Udgang, om de ville antage de fornævnte Vilkaar eller ikke, idet Kommunen ikke længer end til Marts Udgang staar ved Tilbudet;
2. at Byraadet vil udnævne et Udvalg til at gjøre de nuværende udenbys Ejere Tilbud om Overenskomster i Overensstemmelse med foranstaaende og til i øvrigt at forhandle med dem og saavidt muligt bringe Overenskomsterne i Stand.

Aarhus, i Udvalget d. 20. April 1875.

Schmidt. Chr. P. Spliid. Esman n."

Byraadet approberede Udvalgets Forslag under Post 1 fra a til f og bemyndigede Udvalget i Genhold til Forslagets Post 2 at føre Forhandlingerne med Bedkommende.

^{89/75}. Byraadet underskrev følgende Bekjendtgjørelse betræffende Kjøren og Riden i Ris Skov:

„Kjøren og Riden er forbudt paa alle Veje og Stier i Ris Skov med Undtagelse af paa de ældre, brede Kjøreveje fra begge Skovled mod Grenaa Landevej til de 3 Beværtningssteder i Skoven.“

^{106/75}. Foranlediget ved en Forstoppelse af Kloaken fra Nygade gennem Møllestien til Aaen, meddelte Brolægningsudvalget, at de hyppige Forstoppelser af denne Kloak hidrøre fra mangelfuld Oprensning af Kloakens Samlebrønde i Rygade, Grønnegade og Møllestien.

Byraadet vedtog at anmode Politimesteren om at foranledige Brøndene omhyggelig rensede og opfordrede Udvalget til, naar dette er sket, at lade Forholdene nøjere undersøge for at erfare, om en Ombygning af Kloaken er nødvendig. (Se Mødet 19. August.)

Mødet den 17. Juni.

^{40/74}. Efter Forslag af Kasseudvalget vedtog og underskrev man en Skrivelse til Indenrigsministeriet om Approbation paa den i Mødet (for lukkede Døre) den 4. Juni 1874 vedtagne Tegning af Aktier for 100,000 Rd. eller 200,000 Kr. i Aarhus—Nyom Jernbane, saalydende:

„Ved Byraadets Indstilling af 30. Oktober 1873 om Optagelsen af et nyt Laan blev andraget paa, at dette Laans Størrelse maatte blive fastsat til 700,000 Rd. i Forventning af Ministeriets Tilladelse til deraf at yde et betydeligt Bidrag til Fuldførelsen af den da projekterede Jernbane her fra med Tilslutning til et Punkt paa Randers—Grenaa Banen.

I Skrivelse af 22. December f. A. til Amtet meddelte Ministeriet, at det formentlig vilde være for tidligt at tage Bestemmelse om denne Sag, og paa Byraadets yderligere Indstilling under 3. Januar 1874 om Laanets Størrelse gav Ministeriet under 10. f. M. Samtykke til, at det optoges paa 600,000 Rd. nominel Kapital. Senere er Laanet optaget hos Forsørgelsesforeningen „Biskuben“ paa 600,000 Rd., men med Forbehold af, naar derom stilles Forlangende inden 1. Januar 1878, at faa det forstørret til 800,000 Rd., og den derom sluttede Overenskomst er af Ministeriet approberet under 7. September 1874.

Byraadet har allerede i sine Møder den 4. og 11. Juni f. A. vedtaget, under Forbehold af Ministeriets Approbation, at ville understøtte det nævnte Jernbaneanlæg ved en Aktietegning paa 100,000 Rd. Motiveringen af dette Beløbs Størrelse vil findes omhandlet i Byraadets første Indstilling i Sagen af 30. Oktober 1873. Senere er Jernbaneselskabet konstitueret efter Tegningen af det behøvende Aktiebeløb dels af Aarhus Amtsråd, Byraadet og de Sogneraad, hvis Terræn berøres af Jernbanen, dels af Private i Byen og paa Landet; og da der ved Loven af 4. Maj d. A. er givet Ministeriet Bemyndigelse til at give Koncession paa Anlægget af en Jernbane fra Aarhus til Nyomgaard, har Byraadet fra Forretningsudvalget for Baneanlægget modtaget Meddelelse om, at Sagen er fremskredet saa vidt, at der kan tænkes paa at indkalde den første Del af de af Aktionærerne tegnede Bidrag, og derhos Opfordring til, da Bidraget er tegnet under Forbehold af Ministeriets Approbation, nu snarest at søge denne indhentet og det fornødne Laan berigtiget.

Byraadet skal som Følge heraf nu tillade sig at andrage paa, at det tegnede Aktiebeløb 200,000 Kr. afholdes af det med Ministeriets Approbation af 7. September s. A. optagne Laan hos Forsørgelsesforeningen „Vituben“, og at det forbeholdes senere Afgjørelse inden 1. Januar 1878, hvorvidt det af den Grund er fornødent at forsøge Laanets oprindelige Størrelse 1,200,000 Kr.“

(Se Mødet den 2. Decbr.)

— Det meddeltes, at ved et den 9. Juni afholdt Valg af Medlemmer til Bestyrelsen af de Fattiges Kasse i Frue Sogn vare blevne valgte Pastor Seidelin, Overlærer Kraiberg og Røjmand M. G. Bech.

^{87/74}, ^{170/75}. Byraadet foretog paa ny Sagen om Afhjælpning af den Slade, de nye Havnearbejder havde lidt, og vedtog enstemmig de i Udskriften af Havneudvalgets Forhandlingsprotokol den 9. ds. indstillede 6 Punkter. Udgiften ved disse 6 Arbejder refunderes Entreprenøren forskudsvis af Havnekasjen med Reservation af Havnens Ret lige over for Entreprenøren efter Kontrakten. Byraadet udtalte derhos, at man ikke burde fortsætte Bygningen af Molestrækningen længere, end der i Øjeblikket er nedlagt Grund til.

Foranlediget ved, at Kammerraad Reimers havde indstillet, at de nederste Skifter af Betonblokkene til Tværrarmen støbes med 2 Fod større Fodbredde end oprindelig vedtaget, besluttede man under Henvisning til Byraadets foranstaaende Afgjørelse at udtale, at videre Støbning af Betonblokke bør standses, indtil Spørgsmaalet om Tværrarmen er endelig afgjort. (Se Mødet den 3. Juli.)

Mødet den 24. Juni.

J Borgmesterens Fraværelse fungerede Kammerraad Esmann som Formand.

^{146/74}. Fra Stiftamtet var modtaget en Skrivelse af 18. Juni faalydende:

„Det af Møllejer Weis rejste Spørgsmaal om, hvorvidt Aarhus Mølleaa tør indsnævres paa Strækningen neden for Frederiksbro, troer jeg at burde indsende til Indenrigsministeriet; men da den af Byraadet under 27. s. M. derom afgivne Erklæring formentlig bør fuldstændigjøres med forskellige Oplysninger, forinden Sagen af Ministeriet kan afgjøres, skal jeg henstille, at Byraadet vil foranledige en Udtalelse fra Havneudvalget om hele Sagen, hvilken ogsaa bør oplyse, hvad Raadighed Havneautoriteterne i Virkeligheden i tidligere Tid have udøvet over Aaen oven for Mindebro, navnlig paa Strækningen mellem

Frederiksbro og Jisserbro, hvorhos det i Byraadets Erklæring nævnte, af Stadsingeniøren udarbejdede Projekt til Aaens Indsnævring bør indsendes hertil, og for saa vidt dette ikke giver et tilstrækkeligt Kort over hele Strækningen fra Frederiksbro til Mindebro med Angivelse af Vanddybderne, bør et saadant tilvejebringes og indsendes. Med saadan Erklæring og Oplysning bedes Sagens vedlagte Dokumenter tilbagesendt hertil, ledsagede af de yderligere Bemærkninger om Sagen, hvortil Byraadet maatte finde Anledning.“

Man besluttede at indhente Havneudvalgets Erklæring i Sagen. (Se Mødet den 12. August.)

^{53/75}. Der meddeltes en Skrivelse fra Krigsministeriet af 18. Juni, hvori det bifalder, at en ledig Politibetjentpost i Aarhus besættes, uden at Hærens Underofficerer tages i Betragtning, jfr. Mødet 27. Maj.

(I Mødet den 5. August blev efter Politimesterens Indstilling Jernbaneportør Jacob Frederik Koch bestiftet til Politibetjent, fra 1. August at regne.)

^{91/75}. Fra det i Mødet den 27. Maj nedsatte Udvalg vedkommende Pistolstræde var modtaget en Skrivelse, hvori det indstilles, at der overensstemmende med Lov 14. April 1865 maa foranlediges afholdt en Aastedsforretning, for at Bestemmelser kunne blive tagne om Strædets Istandsættelse m. v.

Byraadet bifaldt Udvalgets Indstilling og besluttede at lade sig repræsentere ved Forretningen af Liisberg, Müller og Mørk. (Se Mødet den 5. August.)

^{96/75}. Foranlediget ved et Andragende fra Kaptajn Dalgas m. fl. Beboere paa Jægergaardsvejen om denne Vejs Istandsættelse, havde Vejudvalget efter Byraadets Anmodning under 24. Maj afgivet en Erklæring, hvorefter det formener, at der ikke vil kunne foretages noget til Vejens Istandsættelse, saa længe Vejen og Vejgrøsterne ikke bringes i behørig Stand af de vedkommende Grundejere.

Byraadet besluttede at henholde sig hertil og derom at meddele Andragerne fornøden Underretning.

^{97/75}. Efter Andragende af Statsraad M. P. Bruun til Jægergaarden om at give forskellige nye Gader paa hans Løst sønden for Jernbaneindfæringen Navne, vedtog Byraadet:

1. at den ny Bro nærmest Jernbanestationen benævnes „Banegaardsbroen“,
2. Gaden syd derved til Jægergaardsvejen „M. P. Bruuns Gade“,

3. Gaden fra Standerborg Chausée langs med Jernbanen „Halls Vej“.
4. Gaden, der fra Jægergaardsvejen gaar mod Nord forbi Arbejderfriboligerne, „Fstedgade“.

Derhos vedtoges det, at 3 projekterede Tværgader mellem „Fstedgade“ og „M. P. Bruunsgade“ henævnes henholdsvis „Fredericiagade“, „Helgolandsgade“ og „Dybbølsgade“.

^{109/75}. Fra Stiftamtet var modtaget til Erklæring et Andragende fra Amtsforvalteren i Aarhus om, at den i Henhold til Indenrigsministeriets Resolutioner af 17. Avg. og 16. Septbr. 1863 trufne Ordning, hvorefter Amtstuen's Udsalg af Stempelpapir holdes aabent fra Kl. 8 Morgen til Kl. 6 Eftermiddag, maa forandres derhen, at Udsalget kun bliver aabent for Publikum i Amtstuen's sædvanlige Kontortid fra Kl. 9—3.

Byraadet vedtog at udtale, at den nævnte forlængede Udsalgstid, der i 1863 traadte i Stedet for Oprettelsen af et Filialudsalg i Midten af Byen, hvorom Handelsforeningen den Gang havde ansøgt, ikke burde indskrænkes, idet man ansaa det for at være i Publikums Interesse, at Afdelingen til at erholde Stempelpapir m. v., er saa bekvem og let tilgængelig som muligt. (Se Mødet 19. Avgust.)

^{109/75}. Man vedtog at indhente Brolægningsudvalgets Erklæring i Anledning af et indkommet Andragende fra 10 Grundejere paa Koppels Tost om, at Kommunen vil affætte og anlægge den projekterede Gade over Tosten mod Refusion af de dermed forbundne Udgifter. (Se Mødet den 19. Avgust.)

^{110/75}. I Anledning af en Skrivelse fra Bygningsskommisjonen, hvori den, foranlediget ved et af Bager Engel paatænkt Byggeforslagende, forespørger, om Byraadet endnu fastholder, at en paa et indsendt Kort af 1860 med en rød Linie betegnet Byggelinie i Skolegade sælges ved Opførelsen af nye Bygninger i denne Gade, vedtog man at svare, at man fremdeles maatte fastholde denne Linie. (Sfr. dog Sagen Nr. ^{111/75}.)

^{111/75}. Foranlediget ved et indkommet Andragende fra Kjøbmand Jens Petersen og i Henhold til Bygningsskommisjonen's derom afgivne Erklæring tillod man efter Omstændighederne at lade det nye Sted, som Andrageren agter at opføre i Stedet for det nuværende gamle, Gade-Nr. 31 i Skolegade, rykke 9 Tommer længere frem med den sydlige Ende, end Byggelinien paa Kortet af 1860 tilstøder, hvilken Forandring Bygningsskommisjonen anmodes om at notere paa Kortet.

(I Mødet den 1. Juli tilfød Byraadet Kjøbmand Petersen for

Indrykning af hans nævnte Bygning paa Skolegade en Erstatning af 11 Kr. pr. □ Alen. Efter Bygningsinspektørens Attest afgives der i alt 13½ □ Alen, saa at Erstatningen, à 11 Kr. pr. □ Alen, vil udgjøre 144 Kr. 37 Ø., der efter nærmere Begjæring ville være at udbetale af Ræmnerkassen.)

^{113/75.} I Anledning af en Skrivelse fra Vandværksudvalget om at erholde Bemyndigelse til at fratage Vandmestere, der ikke opfyldte deres Forpligtelser efter Instruxen, deres Autorisation, vedtog man at opfordre Udvalget til ved hvert Kvartals Udløb at fremkomme med Indstilling om, hvilke Vandmestere der formenes at burde berøves deres Autorisation.

^{115/75.} Man vedtog at svare Tømmermester Thorbrøgger, at man ikke saa, sig i Stand til at indlade sig paa et af ham indgivet Andragende om Tilladelse til at bebygge en ham tilhørende Parcel i Ryesgade i nærmere Afstand fra Kirkegaarden end 30 Alen.

^{116/75.} Forinden videre foretages i Anledning af en indkommen Skrivelse fra Møllejeer Weis, hvori han forespørger, om Byraadet har noget imod, at han i Genhold til en Overenskomst af 16. Februar 1695 indbrager under sin Have den tidligere Gyde fra Møllestien til Tvættestedet, vedtog man at indhente en Erklæring i Sagen fra Vejuddalget. (Se Mødet den 23. Septbr.)

Mødet den 1. Juli.

I Borgmesterens Fraværelse fungerede Kammerraad Esmann som Formand.

^{146/74.} Fra Amtet var modtaget til Erklæring en Skrivelse fra Møllejeer Weis om Nedsættelse af en Landvæsenskommission til at konstatere Tilstanden af Møløbet fra Møllen til Frederiksbro.

Byraadet vedtog at erklære, at det ikke finder noget imod, at den begjærte Landvæsenskommission nedsættes, dog uden Udgift for Byen. (Sfr. Mødet 12. August.)

^{122/75.} I Overensstemmelse med en Indstilling fra Udvalget for Hovedvandløb bifaldt Byraadet, at der til Anlæggelse af 2 stensatte Grøfter nemlig paa Frederiksbjerg og langs Blegdammen i Møllestien anvendes et Beløb af 593 Kr. 75 Ø. eller indtil 600 Kr.

^{124/75.} Fra Bestyrelsen for „Alderdomsfriboligerne“ og fra flere andre Grundejere paa Frederiksbjerg var indkommet et Andragende, hvori de anholde om at erholde Vand fra Vandværket ledet til deres Ejendomme, idet de alle forpligte sig til at tage Vand.

Ifølge Stadsingeniørens Overflag ville Beføstningerne ved Hovedledningen udgjøre 5,600 Kr. og ved selve Husledningerne 1400 Kr.

I Overensstemmelse med Vandværksudvalgets paategnede Anbefaling vedtog Byraadet ved første Behandling at lade det projekterede Arbejde udføre snarest muligt.

(Ved anden Behandling i Mødet den 3. Juli stadfæstedes denne Beslutning, idet man alene forbeholdt sig nærmere at bestemme, hvorledes Udgiften vilde være at postere i Regnskabet.)

^{125/75}. Fra Hestehandler Hansen var modtaget en Opfigelse af hans Kontrakt med Byen om Udførelsen af den offentlige Renovation, fra 1. Januar 1876 at regne.

Man besluttede at overgive Sagen til Borgmesteren og Markudvalget til videre Foranstaltning. (Se Mødet den 21. Oktbr.)

^{126/76}. Fra Amtet var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 19. Juni, hvori begjæres Erklæring om, hvorvidt der til Beskyttelse mod utilbørligt Vandspild behøves for de Kjøbstæder, der have Vandværker, en lignende Bestemmelse, som for Kjøbenhavn er fastsat i Lov 30. Novbr. 1857 § 8, jfr. § 9 og 15.

Man vedtog at indhente Vandværksudvalgets Erklæring. (Se Mødet den 19. August.)

^{135/75, 187/73}. Fra Overlærer Olsen var gennem Skoleudvalget modtaget en Skrivelse, hvori han besværer sig over „Borrebækken“s skadelige Indflydelse paa Sundhedsforholdene i Friskolen.

Man vedtog at anmode Politimesteren om ved Oprensning ved Renovationsmanden, Udfylning og deslige at forsøge paa at tilvejebringe en øjeblikkelig bedre Tilstand af Bækken, samt at anmode Udvalget for Hovedvandløb, til hvilket Sagen om „Borrebækken“s Regulering m. v. ifølge en Udtalelse af Brolægningssudvalgets Formand af denne er afgivet, om at fremme denne Sag. (Jfr. Mødet 31. Juli 1874.) (Se Møde 12. August.)

— Efter Forslag af Skoleudvalget bifaldt Byraadet, at Bedelforretningerne ved Friskolen i afdøde Bedel Hansens Sted udføres indtil 1. Novbr. 1875 af hans Enke, og at denne saa længe oppebærer Sagen.

— I Stedet for afdøde Rancelliraad Nors valgtes Kammerraad Esmann til at indtræde i Fællesudvalget for Opførelse og Montering af Epidemilokalet.

Modet den 3. Juli.

I Borgmesterens Fraværelse fungerede Kammerraad Esmann som Formand.

^{87/74}. Fra Havneudvalget var modtaget en Indstilling om Fortsættelse af Havnemolebygningen samt Forslag fra Kammerraad Reimers om Udførelse af Foranstaltninger til at styrke Havnemolebygningerne.

Udvalgets Indstilling indeholdes i en Udskrift af Havneprotokollen for Mødet den 28. Juni, der er saalydende:

„Fra Arkitekt Hansen var fremkommet en Skrivelse af 22. Juni, hvori han erklærer sig villig til at udføre de i Mødet den 9. Juni anførte 6 Poster og navnlig levere Jernankere af brugte Jernbaneskinner for 60 Kr. pr. Stk. og en Favn Singel for 28 Kr.

Derhos tilføjer han, at han med Hensyn til den forlangte Standsning af Moleværkernes Bygning reserverer sin Ret til Erstatning for saavel udført Arbejde og Leverancer som for Standsning i den bedste Årstid og derhos forlanger Tids- og Mulkt-Bestemmelserne i Kontrakten hævede.

Fra Kammerraad Reimers forelaa Skrivelse af 25. Juni, hvori han besvarer de til ham i Mødet den 21. d. M. rejste tvende Spørgsmaal om Bygningen af den fjæve Arm og om dertil behøves nogen Forstærkning. Endvidere forelaa fra Hr. Reimers Skrivelse af 25. ds. med Begjæring om, at Lømmekisterne i Dækningsarmen maa gøres med en forstærket Konstruktion efter en vedlagt Tegning.

Havneudvalget besluttede som en Følge af disse tvende Skrivelser at indstille til Byraadet, at Bygningen af den hele Mole fortsættes efter Planen og overensstemmende med Kontrakten samt med de af Hr. Reimers foreslaaede Forstærkninger og at Merudgiften dertil bevilges.“

Den første Skrivelse af 25. Juni fra Kammerraad Reimers er saalydende:

„Det ærede Havneudvalg anmodebde mig i et den 21. ds. afholdt Møde om en Udtalelse om, hvorvidt det maatte være tilraadeligt at standse Moleforlængelsen efter Fuldførelsen af den lige Strækning, og, i Tilfælde af at Fortsættelsen af Molebygningen efter den vedtagne Plan vedtages, om det da bør ske efter en forstærket Konstruktion.

Bed Projekteringen af Moleforlængelsen var Opgaven nærmest at skaffe mere Ro i Havnebasinet og navnlig at dække Dampskibsbroen mod den S, der ved nordøstlig Vind sætter ind fra Kalø-Vig, og dernæst at lægge den ny Mole saaledes, at den kunde indgaa som en integrerende Del i en i det Øjemed

udarbejdet Plan for en henfigtsvarende Udvidelse af Havnen. Havnehovedet blev foreslaaet lagt paa 20 Fod Vanddybde, ja uær Landgrunden, som anfaas fornødent til Dækning af det nuværende Havneindløb. Under Forhandlingerne om Planens Iværksættelse fremkom Forslag om at gjøre den nye Mole noget kortere, men at give den til Gjengæld en nordligere Retning, og Forslag om at bibeholde den projekterede Retning i iffun 400 Fods Længde og der fra bygge en interimistisk Dækningsarm ud. Begge havde det tilfælles, at man, — og det med Rette —, erkjendte Rigtigheden i, at Molen, for i nogen væsentlig Grad at kunne svække Dønningerne i Havnen, maatte, — set fra det nuværende nordre Molehoved —, godt og vel dække den fra Skjæring-Munkgaard udstykende Hage. Men dette opnaar man ikke, naar man bliver staaende ved den allerede ffete retliniede Forlængelse paa 600 løbende Fod; i denne Henseende maatte man hellere have fulgt det ene af de ommeldte Forslag, som i sin Tid vandt Stemning for sig, nemlig at give Molen en mer nordlig Retning.

Der er et andet Gode ved den projekterede Moleforlængelse, som man ikke opnaar, naar man udelader Dækningsarmen. Vel er Molen ikke bred nok til at foretage Losning og Ladning ved, men ankommende og udgaaende Skibe ville dog kunne fortøje ved samme og være nogenlunde beskyttede af Dækningsarmen mod Dønningen fra Rals-Vig; men uden Dækningsarmen kunne Fartøjer ikke ligge der. Sidstnævnte Omstændighed er formentlig ikke uden Betydning, da der i Aarhus Havn aabenbart er Mangel paa gode Pladser til Fartøjers Henlægning før eller efter Losningen.

At en foreløbig Afslutning af Molebygningen med den lige Strækning vil udkræve Anbringelsen af et Molehoved, der, for at kunne bestaa i en længere Tid, maa være af en solid Bygning, er en Selvfølge. Om end et saadant ikke vil frembyde nogen særlig Vanskelighed ved en yderligere Forlængelse, som efter en kortere eller længere Tids Forløb nødvendigvis maa iværksættes, vilde dets Anbringelse og senere delvise Fjernelse medføre et stort Pengeoffer for Byen, og den midlertidige Standning af de paabegyndte Havnearbejder heller ikke af den Grund kunne anbefales.

Hvad det andet til mig rettede, rent tekniske Spørgsmaal angaar, finder jeg ikke Anledning til at tilraade nogen Afvigelse fra den projekterede Bygningsmaade i sine Hovedtræk; som For-

holdene ere, maa jeg derimod anse nogle Tilføjninger og Ændringer i Detaillerne, sigtende til at forstærke Værket, for ønskelige. Som saadanne skal jeg anføre en ved Anvendelse af noget mer Lømmaterial og Jernbeslag tilvejebragt større Højde og fornemmelig større Stivhed af Lømmekisterne, en Lømmervæg nedrammet som Forsætning imellem Risterne og Betonmuren, en Forøgelse af Murens Fodbredde og sandsynligvis en Sammenmuring af den over Vandspejlet liggende Del af Molen i Forbindelse med nogle Jernankere. Idet jeg iøvrigt maa forbeholde mig, efterhaanden som Arbejdet skrider frem, at fremkomme med Forslag om saadanne Ændringer m. m., skal jeg endnu kun tilføje, at der vil blive gjort Forsøg med, ved en Tætning af Lømmekisternes ydre Væg at formindste Vandbevægelsen i Møllens Jndre."

Den anden Skrivelse af 25. Juni fra Kammerraad Reimers er saalydende:

"Da det vil være hensigtsmæssigt at give de Lømmekister, som blive at nedsatte i Dækningsarmen en noget solidere Konstruktion, end det hidtil er sket, og da Entreprenøren med det allersørste maa for at kunne beskæftige sine Stenbaade begynde med Samlingen af Lømmekister, tillader jeg mig allerede i Dag at forelægge Havneudvalget medfølgende Forslag til Lømmekisternes Bygning. Det vil formentlig være rigtigt, at Tegningen eller rettere en Kalké deraf, som Ingeniør Geneske maatte tage, bleo tilstillet Entreprenøren, saasnart det ærede Havneudvalg har taget Beslutning i denne Sag."

Efter at Byraadet havde forhandlet om Sagen, i hvilken Forhandling Kammerraad Reimers efter Indbydelse deltog, vedtoges det med 10 St. imod 5, at Arbejdet skal fortsættes som projekteret, ligesom det enstemmig blev besluttet, at de af Kammerraad Reimers foreslaaede Forstærkningsarbejder ud over det oprindelig projekterede og afkørerede Arbejde bør udføres.

Byraadet betragter Entreprenørens Forlangende om Ophævelse af Tids- og Møltbestemmelserne som bortfaldet ved den tagne Bestemmelse og kan i alle Tilfælde ikke indlade sig derpaa. (Se Mødet 5. August.)

Mødet den 15. Juli.

^{216/74}, ^{81/75}. Der fremlagdes en Kommunikation af en Stri-

velse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 25. Juni, indeholdende Tilladelse til Salget af Matr.-Nr. 12 paa Grønland, saalydende:

„3 Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 15. d. M. hertil indkomne Andragende fra Aarhus Byraad skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgjærelse tjenstlig melde, at Ministeriet samtykker i, at Byraadet afhænder den Aarhus Kommune tilhørende Grund Matr.-Nr. 12 paa Grønland, af Størrelse 415 □ Alen, for 2 Kr. pr. □ Alen og i øvrigt paa de i Andragendet nærmere angivne Betingelser, dog paa Vilkaar, at Salgssummen indbrages under Kommunens Kapitalformue“.

Man vedtog at meddele Ræmneren det Fornødne til Efterretning og Foranstaltning.

^{136/75}. Fra Læge Brøndsted var modtaget en Skrivelse, hvori han foreslaar Byen at indkjøbe Pladsen ved det gl. Ridehus og Sømfabriken til Anvendelse som Byggegrund til et Sygehus for Kirtelsyge.

Man vedtog at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Sygehusudvalget, forstærket med Borgmesteren og Gsmann, til at undersøge og forhandle om Sagen.

^{137/75}. Fra Sundhedskommissionen var modtaget et Andragende fra 5 Grundejere i Ryesgade om Forandring i de i Ministeriets Skrivelse af 8. Novbr. 1872 fastsatte Afstandsbestemmelser for de Bygninger, som opføres nærmest Kirkegaarden. Forinden Kommissionen erklærer sig over dette Andragende, beder den sig meddelt Oplysning om Grunden til, at den i Ministeriets nævnte Skrivelse ommeldte Lervæg mod Kirkegaarden hidtil ikke er bleven anbragt, og naar dette Arbejde antages at ville blive udført.

Man vedtog at anmode Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse samt Bygningskommissionen og Bygningsinspektøren om at erklære sig i Anledning af denne Skrivelse. (Se Mødet 26. August.)

^{141/75}. Fra Udvalget for Fattigvæsenet var modtaget en Skrivelse af 13. Juli, hvori det indstiller, at Enkeboligerne paa Klostergade ombygges efter en medfulgt Tegning af Arkitekt Lange, hvorefter Bygningen vilde kunne afgive Plads til 4 mindre Haandværksfamilier, en tilsynshavende Familie og 36 Enker, at der i Haven til Enkeboligerne paa Graven opføres en Bolig for 44 enkelte Personer, og at Omkostningerne, der for Bygningen paa Klostergade ere anslaaede til 45,077 Kr. og for Bygningen paa Graven til 34,060 Kr., efter Fradrag af hvad de gamle Bygninger maatte indbringe, af Udvalget søges dækkede ved et uopfigeligt Laan i Landmandsbanken, at forrente og afbetale med 5½ pCt.

Byraadet vedtog foreløbig at anmode Udvalget for Kasse- og Regnskabsvæsenet om at udtale sig om den finansielle Side af Sagen. (Se Mødet 16. Decbr.)

¹⁴²/₇₅. I Anledning af et fra Komiteen for den jydsk Industri-udstilling i Aarhus 1876 modtaget Andragende om Tilladelse til at opføre Udstillingsbygningen i Vennelyst m. v. vedtog man at indhente Forstjønneelsesudvalgets Erklæring. (Se Mødet 9. Septbr.)

¹⁴⁰/₇₅, ³⁷/₇₅. I Overensstemmelse med Skoleudvalgets Betænkning over 11 fra Skoledirektionen modtagne Ansøgninger om det ved Lærer Madsens Befordring ledigtblevne Lærerembede ved Byens Skoleøesen, vedtog Byraadet at indstille følgende 3 Ansøgere til Posten, Nr. 1 Fred. A. Nørgaard, 2 Sofus Andr. Nielsen, 3 Gabriel Jensen.

(I Mødet den 12. August er fremlagt en Skrivelse af 6. f. M. fra Skoledirektionen, hvorefter Frederik Adolf Nørgaard er konstitueret i Embedet for 1 Aar.)

Mødet den 5. August.

⁸⁷/₇₄. Foranlediget ved nogle af Havneudvalget meddelte Oplysninger om Størrelsen af de Udgifter, der ville medgaa til Udførelsen af de i Mødet den 3. d. M. vedtagne Forstærkningsarbejder ved Molebygningerne, udtalte Byraadet den Forventning, at Havneudvalget vilde saa snart ske kan fremkomme med Beretning om de Tillægsbevillinger, som ville blive fornødne. (Se Mødet 14. Oktober.)

⁵⁷⁻¹¹²⁻¹²⁸/₇₄. Fra Udvalget for Hovedvandløb var modtaget en Skrivelse af 19. Juli, hvori det foreslaar, at den i Overenskomsterne om Frederiksbjergs Indlemmelse indeholdte Bestemmelse, at Byen i fornødent Fald er forpligtet til at modtage Vandet fra Afløb, forstaas saaledes, at Forpligtelsen først indtræder paa de Steder, hvor Byens Grund eller et tilstedeværende Vandløb naas.

I Overensstemmelse med Udvalgets Erklæring vedtog man i en offentlig Bekjendtgjørelse at udtale sin Opfattelse af Spørgsmaalet. Denne Bekjendtgjørelse udgik under 9. August og er saalydende:

„Bekjendtgjørelse.

I Forbindelse med Byraadets Bekjendtgjørelse af 28. Decbr. f. A. om Tilvejbringelsen af de fornødne Hovedvandløb, hvor saadanne mangle, bekjendtgjøres herved til Efterretning for Grundejerne i det under Byen indlemmede Distrikt af Biby Sogn, at

Byraadet forstaar den i Overenskomsterne Bilag C af 18. April 1872, D af 27. April f. A og E. af 3. Maj f. A. optagne Bestemmelse om „i fornødent Fald at modtage Vandet fra bemeldte Afløb“ (d. e. fra Gader, Beje eller Terræner) saaledes, at denne Forpligtelse først indtræder, hvor Byens Grund naas eller et tilstedeværende offentligt Vandløb findes. Som en Følge heraf vil det paaligge Grundejerne i Genhold til Byvedtægtens § 49 efter Anvisning fra Udvalget for Hovedvandløb selv at tilvejebringe de fornødne Hovedløb, hvor de ikke i Forvejen findes, i saadan Stand, som Bekjendtgjørelsen af 28. Decbr. f. A. foreskriver, og forsaavidt disse Arbejder af Grundejerne ønskes udførte ved Udvalgets Foranstaltning efter forudgaaet Forhandling med dette, ville Udgifterne derved være at refundere af Grundejerne.

Som en Følge heraf vil der ikke blive meddelt yderligere Byggetilladelse i det nævnte Distrikt, forinden Vandafløbsforholdene der ere ordnede.“

(Se Mødet 25. Novbr.)

¹⁰⁰/₇₄. Fra Stiftamtet var modtaget en Skrivelse af 20. Juli, hvori begjæres Byraadets Erklæring med Hensyn til, at Ejeren af Aarhus Mølle har forment, at Aarhus Kjøbstad skal udrede Halvdelen af Udgifterne ved en foretagen nødvendig Istandfættelse af Slusebroen ved Aarhus Mølle.

I denne Anledning var Vejudvalget opfordret til at afgive Erklæring, og var fra denne modtaget følgende Skrivelse af 23. Juli 1875:

„I Anledning af den herved tilbagesølgende Skrivelse med Bilag fra det fgl. Stiftamt til Byraadet, angaaende Pligten til at vedligeholde Broen paa det forbi Møllen førende Veistykke, er undertegnede Udvalg bleven anmodet om at meddele Erklæring, og skal desaarjag tillade sig følgende Ytringer:

Der har ingen Sinde tidligere, næppe en Gang paa Møllerens Side, herffet Tvivl om, hvem der havde Forpligtelse til at vedligeholde Slusebroen, og der er ej heller tidligere fra hans Side anstillet noget Forsøg paa at vælte denne Forpligtelse fra sig over paa andre. En utvivlsom og let bevislig Kjendsgjerning er det i al Fald, at han indtil nu i Sommer uvægerlig har istandsat og vedligeholdt Broen, og altsaa derved anerkjendt sin Forpligtelse desangaaende.

I tidligere Tider har Veistykket og Broen derpaa maasse haft en mere privat Karakter, uagtet dog al offentlig Færdsel er

gaaet derover. Af Amtsråadets Forhandlinger den 16. Februar 1859 ses det, at Møller Weis har andraget om, at Bejen forbi hans Møllegaard maa overgaa til at blive en offentlig Vej; og efter derpaa følgende Forhandlinger blev af Amtsråadet i Mødets d. 28. August 1861, Extract Nr. 7, resolveret, at den omhandlede Vej bør være offentlig, og at den som liggende i Frue Sogn, men under Land-Jurisdictionen, bør vedligeholdes af den eneste Mand, som ejer saadan Ejendom, og over hvis Grund den gaar, nemlig Ejeren af Aarhus Mølle.

Da denne imidlertid først vilde have Dom for Forpligtelsen til at vedligeholde Bejen som offentlig Bivej, blev der anlagt Søgmaal imod ham; men uagtet han ved Underrettens Dom af 10. Juni 1863 blev frifunden for Amtsråadets Tiltale i denne Sag, tilbød han dog allerede under 23. samme Maaned og samme Aar, at han indtil videre paatager sig Vejstykkets Vedligeholdelse paa anordningsmæssig Maade, under anordnet Tilsyn og Ansvar, hvilket Tilbud Amtsråadet i Mødets den 4. November samme Aar approberede.

Efter denne Tid er Vedligeholdelsen af Vejstykket, ligesom forhen, bekostet af Møllens Ejers.

De af Aarhus Byraad med Møllens Ejers førte Forhandlinger om Broens og Vejstykkets Overtagelse til Istandsættelse og Vedligeholdelse af Aarhus Kommune have, som bekendt, hidtil været uden tilfredsstillende Resultat.

I den nu under 2. dennes af Mølleer Weis til Politimesteren afgivne Erklæring fremsættes bl. A. to Paastande, nemlig 1., at Bejen paa den søndre Side af Broen ligger paa Byens Grund, ligesom 2. ogsaa, at den vest for dette Vejstykke beliggende Eng er Rjæbstadjord. Faktum er imidlertid, at det med Hensyn til Vejstykket syh for Broen ved en i Aaret 1858 af Aarhus Kommune foranstaltet Grundsforbedring paa Bejen mellem Frederiksport og Slusebroen viste sig uundgaeligt ogsaa at opfylde og forhøje det $36\frac{1}{6}$ Favne lange, paa Møllens Grund og umiddelbart syh for Slusebroen beliggende Vejstykke, uden at der fra Møllerens Side rejstes Indsigelser imod saadan Grundsforbedring eller den senere Vedligeholdelse af dette korte Vejstykke. Fremdeles er det et uimodsigeligt Faktum, at Aarhus Møllens Ejendomme Matr.-Nr. 7 b og 7 c ere beliggende respektive vest og øst for det her omhandlede Vejstykke i $108\frac{1}{2}$ Alens Længde.

I Genhold til det saaledes Oplyste maa Udvalget være af

den Formening, at Forpligtelsen til at istandsætte og vedligeholde Bejstykke forbi Aarhus Mølle, samt den derpaa værende Bro endnu maa paahvile Møllens Ejer, og altsaa for saa vidt være Aarhus Kommune uvedkommende."

Byraadet henholdt sig til Vejudvalgets Erklæring med Bemærkning, at det er første Gang, der er affordret Byen noget Bidrag til denne Bros Vedligeholdelse.

^{217/74}. Fra Udvalget for Bygninger og Inventariesager var modtaget en Indstilling om, at den offentlige Pumpe paa Hjørnet af Skole- og Kannikegade ud for Barber Mildes Ejendom nedlægges, saa meget mere som Stadslægen i en afgiven Erklæring havde udtalt, at Vandet i denne Brønd for Tiden er meget slet.

Byraadet bisaldt Udvalgets Indstilling.

^{69/75}. Der fremlagdes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 16. Juli angaaende Anlægget af en Ballastplads paa nordre Mole, saalydende:

„Efter at have brevverlet med Vandbygningssdirektøren i Anledning af det med Hr. Amtmandens behagelige Skrivelse af 13. April d. A. modtagne Andragende fra Aarhus Byraad, meddeles herved Ministeriets Samtykke til, at Afviserværket paa den nordre Mole ved Aarhus Havn omdannes til en Ballastplads, dog saaledes at Pladsen ifkun anlægges paa den Del af Molen, der er beliggende inden for det yderste Ræk paa Afviserværket. Ministeriet tillader derhos, at de med Udsjælsen af det omhandlede Arbejde forbundne Udgifter indtil 2200 Kr. maa udredes af Havnens Indtægter i indværende Aar. Hvilket meddeles til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse."

^{91/75}. Fra det nedsatte Udvalg var modtaget en Beretning om et i Henhold til Lov 14. April 1865 afholdt Møde, betræffende Istandsættelsen af Pistolstræde. Den fremlagte Afstift af det Paserede paa Mødet er saalydende:

„Aar 1875 den 19. Juli blev afholdt en Afstedsforretning i Pistolstræde angaaende dette Strædes Istandsættelse efter Bestemmelserne i Lov af 14 April 1865.

Forretningens Afholdelse var bekjendtgjort i Aarhus Stiftstidende af 1., 4. og 6. Juli, ligesom de enkelte Grundejere, hvis Ejendomme paa begge Sider grænse til Pistolstræde, ved en særskilt Indkaldelse paa lovlig Maade vare tilfagte til Møde ved Forretningen. Denne Indkaldelse, forsynet med Forhørdelsespaategning, fremlagdes.

Paa Byraadets Begne var mødt det beskiftede Udvalg, be-

staaende af Konsul Mørk, Raadmand Riisberg og Vejinspektør Müller.

Af Grundejerne vare mødte: Kjøbmand S. M. Holst personlig, Oberst Neergaard ved Kjøbmand S. M. Holst; Kjøbmand Chr. P. Spliid personlig, Jernbaneassistent Chr. Malling ved Værtshusholder H. P. Rasmussen, Gæstgiver J. Pedersen personlig, Smedemester F. Jbsen personlig, Enkefru Winther ved Ræmner Langballe, Møllejer Nielsen ved Fuldmægtig G. St. Møller, Højstoleforstander L. Bjørnbak personlig, Jernstøber S. Frich personlig og Grosserer H. Schandorff ved Ræmner Langballe.

Efter den imellem de Mødende førte Forhandling opnaaedes der Enighed for, at Pistolstræde istandsættes med $1\frac{1}{2}$ Alen brede Rendestene af spaltede og tildannede Brosten, et 2 Alen bredt med Mosaisk brolagt Fortov langs Strædets nordre Side, samt i øvrigt med en hauseret Kjørebane. Omkostningerne ved en saadan Istandsættelse vilde andrage c. 2000 Kroner, og af dette Beløb tilbøde Grundejerne nærmest Østergade, nemlig paa den nordre Side Enkefru Winther, Smed Jbsen, Gæstgiver J. Pedersen og Jernbaneassistent Chr. Malling, samt paa den søndre Side Møllejer Nielsen og Højstoleforstander Bjørnbak, hver især at udrede 4 Kroner pr. løbende Alen af deres til Pistolstræde grænsende Façader; de øvrige Grundejere, hvilke forment, at Istandsættelsen ikke har saa stor Interessé for deres Ejendomme, som den har for de foran nævntes Ejendomme, tilbøde at ville udrede 2 Kroner pr. løbende Alen af deres til Pistolstræde grænsende Façader.

Værdien af disse Tilbud stiller sig saaledes:

Enkefru Winther 35 Al. Façade à 4 Kr.	140 Kr.	„ Ø.
Smedemester F. Jbsen 19 Al. Façade à 4 Kr. ..	76 —	„ —
Gæstgiver J. Pedersen $20\frac{3}{4}$ Al. do. à 4 — ..	83 —	„ —
Jernbaneassistent Chr. Malling $21\frac{1}{2}$ Al. Façade à 4 Kr.	86 —	„ —
Møllejer Nielsen $58\frac{3}{4}$ Al. Façade à 4 Kr.	235 —	„ —
Højstoleforstander L. Bjørnbak $38\frac{1}{2}$ Al. Façade à 4 Kr.	154 —	„ —
Kjøbmand S. M. Holst $37\frac{1}{4}$ Al. Façade à 2 Kr.	74 —	50 —
Oberst Neergaard $38\frac{1}{2}$ Al. Façade à 2 Kr.	77 —	„ —
Kjøbmand Chr. P. Spliid 65 Al Façade à 2 Kr.	130 —	„ —
Jernstøber S. Frich $31\frac{1}{4}$ Al. Façade à 2 Kr. ..	62 —	50 —
Grosserer H. Schandorff 108 Al. Façade à 2 Kr.	216 —	„ —

J alt... 1334 Kr. „ Ø.

Det forudsattes, at Byraadet kunde formaa til at udrede det resterende Beløb, altsaa efter Kalkulen 666 Kroner, ligesom og, at Byraadet snarest muligt vil foranstalte Istandsættelsesarbejderne udførte samt forskudsvis udrede det til Istandsættelsen medgaaende Beløb, og at de tilbudte Tilskud af Grundejerne indbetales i Løbet af 5 Aar, selvfølgelig imod at Grundejerne tillige svare 4 pro Cent Rente af Kommunens Udlæg. Den fremtidige Vedligeholdelse maatte formentlig bekostes efter samme Forhold samt foranstaltes af Byraadet.

I Betragtning af, at det for Byens Indvaanere er af Interesse, at Passagen igjennem Strædet bevares, samt at det i sanitær Henseende er af Bigtighed, at der tilvejebringes ordnede Vandafløbsforhold tillige med en fast Kjørebane igjennem Strædet, vedtog Udvalget at indstille til Byraadets nærmere Approbation:

1. at det formeldte Beløb 666 Kroner maa udredes af Ræmnerkassen,
2. at Istandsættelsen foranstaltes udført og foreløbig bekostet af Byraadet efter de angivne Bestemmelser,
3. at Omkostningerne ved den fremtidige Vedligeholdelse, hvilke ville blive temmelig ubetydelige, ogsaa for Kommunens Vedkommende maa udredes efter det ommeldte Forhold, samt
4. at Vedligeholdelsen foranstaltes udført af Byraadet.

Det anses som en Selvfølge, at Renholdelsen af Rendesstenene igjennem Pistolstræde foranstaltes af Grundejerne, enhver for sit Vedkommende.

Alt saaledes er indgaaet, bekræftes med Underffrister.

S. M. Holst. For Oberst Neergaard ester Fuldmagt

S. M. Holst.

J. Pedersen, F. Jbsen, S. Frich.

Gjæstgiver.

Smedemester.

Paa Møllejer Nielsens Vegne L. Bjørnbak. J. M. Mørk.
G. St. Møller.

H. Liisberg. Chr. P. Spliid. H. J. Müller. A. Langballe."

I Genhold til Udvalgets Anbefaling og af Hensyn til de sanitære Forhold vedtog Byraadet Udvalgets i Udskriften indeholdte 4 Indstillingspunkter, dog med udtrykkelig Tilføje om, at derved intet forandres i Strædets Karakter som privat Vej. Ligeledes vedtog man at anmode Vej- og Bro lægningsudvalgene om at foranlebiges Arbejderne udførte og Ræmneren om at varetage den økonomiske Side af Sagen.

¹⁴⁵/₇₅. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse meddelte,

at Entreprenøren for Opførelsen af den i Mødet den 10. Juli 1874 ommeldte Jernbro over Jernbanen ved Stationsbygningen havde afleveret den 22. Juni, i Stedet for, som i Kontrakten af 14. Juli 1874 bestemt, inden 28. Februar 1875, hvorved han var ifalden Mulkt til Beløb 2210 Rd. eller 4420 Kr., jfr. Kontraktens § 2 og Udbydelsesbetingelsernes § 14 (10 Rd. for hver af de første 7 overskridende Dage og 20 Rd. for hver følgende Dag). Udvalgets Flertal indstiller, at Mulkten, paa Grund af de uheldige Vejrforhold, hvorunder Arbejdet er udført, nedsættes til 1000 Kr., medens et Mindretal foreslaar den eftergivet helt.

Byraadet vedtog med 9 St. imod 6, at Brødrene Bang skulde udrede en Mulkt af 1000 Kr. for for sildig Aflevering af Broen.

(Entreprenøren af Granitarbejdet bliver der ikke at affordre Mulkt.)

(Et senere Andragende fra Brødrene Bang om Eftergivelse af Mulkten blev i Byraadets Møde den 9. Septbr. forkastet med 7 St. mod 6.)

Mødet den 12. August.

^{187/73}, Kfr. ^{135/75}. Fra Udvalget for Hovedvandløb var modtaget et Forslag om, at man med Hensyn til Reguleringen af Borrebækken for nærværende Tid indskrænker sig til at lade Bækken paa en Strækning af 108 Fod fra Paradisgade forbi Fristolen indtil Plankeværket ved Røjmand Carl Christensens Ejendom udmure i Bunden og Siderne med spaltede Sten og overdække med store spaltede Sten, hvis Mellemrum stoppes med Jordfyld. Omkostningerne ved disse Arbejders Udførelse ville efter et Overslag af Stadsingeniøren af 5. August udgjøre 800 Kr.

Byraadet vedtog enstemmig ved første Behandling Udvalgets nævnte Forslag.

(Stadsfæstet ved anden Behandling i Mødet den 19. August.)
(Se Mødet den 21. Oktober.)

^{146/74}. Fra Havnenudvalget var modtaget en Erklæring betræffende Indsnævring af Aaen neden for Frederiksbro og Stensætning mod Fistergade, saalydende:

„Følge den Opfordring, der indeholdes i den Udvalget kommunikerede Skr. fra Aarhus Stiftamtshus af 25. Juni d. A., skulle vi ikke undlade at erklære, at, da Reglementet for Forvaltningen af Aarhus Havn, udstedt af Indenrigsministeriet under 4. Septbr. 1869, i § 2 udtaler, at „den umiddelbare Forvaltning af og Tilsyn med Havnen samt Aløb i det Omfang, som

foreskrives i Reglementet af 18. Decbr. 1799, overdrages til et Udvalg," og da dette sidstnævnte Reglement paa mange Steder omtaler „Kanalén", hvorved vi have forstaaet Strækningen fra den nuværende Frederiksbro til Havnen, saa have vi ikke draget i Tvivl, at ikke blot den senere byggede nuværende Havn, men ogsaa den tidligere Havn med Kanalén, have været og endnu ere underlagte Havneudvalgets Resfort. Dette stemmer ogsaa med Amtets Regulativ for de større Vandløb i Aarhus Amt af 1855, hvori erklæres eller anerkjendes, „at Aaløbet fra Frederiksbro henhører under Aarhus Havn" (ffr. I. B. g.). Vi vide aldeles ikke Bested om, at den tidligere byggede Fiskerbro skulde have gjort nogen Forandring i disse Forhold, men vi ere derimod vel vidende om, at Opudringen paa hele Strækningen til Frederiksbro saavel tidligere som endnu maa foretages af Havneudvalget og for Havnens Regning, uagtet Bestemmelserne i Regl. 1799 om, at ingen Uhumskheder maa flyde i Kanalén, nu ikke længer lade sig overholde. Vi have søgt at oversføre denne Forpligtelse til Oprensning paa Byen, men uden Held. Ogsaa paahviler Havnen Vedligeholdelsen af Mindebro, medens Byen vedligeholder Fiskerbro efter særlig Overenskomst. Men desuden skal det bemærkes, at Havnen har maattet føre Processer angaaende den nævnte Strækning fra Frederiksbro, saasom mod A. Zahnsen, den forrige Ejer af Farvergaarden eller A. B. Holms Fabrikejendom, med Garver Steenberg, med Beboerne af Magaden om Vedligeholdelsen af dens Bolværker, flere Sager om Tvættesteder m. v. Der foreligger derfor Beviser nok for, at Ejendomsretten over Aaen fra Frederiksbro til Havnen hører under Havnen, og dette Faktum kan vist med Utvivlsomhed bekræftes af Byraadet.

Det er i Henhold til denne vor Stilling til Sagen, at vi ikke blot indbyrdes have forhandlet om det Ønskelige i, at Strækningen mellem Frederiksbro og Mindebro fik paa Fiskergadens Side et lige bredt, stensat Løb, parallelt med det stensatte Bolværk paa Magadesiden, med 18 Alens Bredde imellem begge, men vi have ogsaa flere Gange afgivet mundtlig Erklæring i Byraadet om, at en saadan Indskrænkning maatte være i Havnens Interesse.

Byraadet har behandlet Sagen navnlig fra den sanitære Side, men vi have støttet os navnlig til den Overbevisning, at et saadant paa begge Sider stensat og indsnævret Løb vilde frembringe et saa meget raske Løb af Aavandet fra den i Vand-

fluget kun $11\frac{1}{2}$ Alen brede Frederiksbro ned til Havnen, at al Oprensning eller Opudring i Aløbets maatte forventes at ville blive overflødig, og det uagtet det, som sagt, ikke har kunnet forebygges, at en Del offentlige Kloakløb fik Udløb til Aaen.

Vi have derfor ogsaa været enige i, at Maler Dresler og Fabrikant N. B. Holm, som en Begyndelse, fik Tilladelse til at bygge ud i Aaen, og kunne ganske tiltræde Byraadets øvrige Ytringer i Str. af 27. Juni d. A. til Gunst for den trufne Foranstaltning.

Vi undlade ikke at fremsende en Gjenpart af det Kort, som har været brugt ved Sagen, paaført Vanddybderne paa de forskellige Steder, og skulle kun tilføje, at naar Vandet først faar frit Løb mellem 2 Stensætninger, skal det nok ikke blot rense Løbet for Uhumfheder, men ogsaa holde sig selv til den naturlige Dybde.

Aarhus i Havneudvalget, den 9. August 1875."

Byraadet vedtog at indsende til Amtet Havneudvalgets Erklæring tillige med det ny Kort over Aaen med en Bekræftelse af, at Aløbets fra Frederiksbro til Havet, saa vidt vides, bestandig har hørt under Havneudvalgets Ressort.

^{148/74}. Fra Skovudvalget var modtaget en Erklæring af 3. August over et til samme fra det i Mødet den 5. Novbr. 1874 nedsatte Udvalg indkommet Forslag af 16. Juni 1875 til en landstabsgartnerisk Behandling af Omgivelserne ved Pavillonen i Nis Skov, hvortil Udgifterne af Gartner J. Jensen ere anslaaede at ville udgjøre 1000 Kr. Skovudvalget henleder Opmærksomheden paa, at der i dette Bælsb ikke er indbefattet Udgifter til Flytning af Orkesterpladsen, af 4 nye Lyshuse og ældre Bænke, samt til Anskaffelse af 2 nye lange Bænke, ved Anbringelse af Kong Frederik den 7des Buste, samt ved det foreslaaede lave Trærækværk omkring Plænen, hvorhos Skovudvalget indstiller, at Staldbygningen nu opføres efter en tidligere fremlagt Plan, der vilde medføre en Udgift af 2400 Kr. (Assurancesummen for den afbrændte Staldbygning er 1070 Kr.)

Byraadet besluttede at overdrage til Skovudvalget at bringe den fremkomne Plan til Udførelse med de enkelte Modifikationer, der ere foreslaaede af Udvalget og uden bestemt normeret Bekostning. Ligeledes besluttede man at lade Staldbygningen opføre for Assurancesummen med et passende Tillæg.

^{147/75}. Efter Brolægningsudvalgets Forslag bifaldt Byraadet, at Fortsættelsen af Fredensgade til Rhesgade brolægges, hvortil Omkostningerne ere kalkulerede til 20,000 Kr.

^{148/75}. Ligeledes bifaldt man efter Brolægningsudvalgets Ind-

stilling, at M. P. Bruuns Gade brolægges saaledes, at Kjørebanelen, 12 Alen bred, lægges helt med tilhugne Sten, at Fortovene gruses og beplantes med Lindetræer, men lægges med 2 Rækker Fliser. Overflagssummen er i alt 17,600 Kr., hvoraf Statsraad Bruun dog vil tilskyde 1500 Kr.

^{152/75}. Foranlediget ved et Andragende fra Stadsingeniør Obel og Udvalget for Tilvejebringelsen af en Jernbane Brabrand — Røgen — Åns — Lange om, at Stadsingeniøren maa udføre den foreløbige Linieundersøgelse, vedtog Byraadet med 7 Stemmer imod 5 at give den begjærte Tilladelse. Foraauidt Udvalget tillige havde anholdt om Tilskud fra Kommunen til bemeldte Forarbejders Udførelse, kunde Byraadet for Tiden ikke indlade sig derpaa.

Åbnet den 19. August.

^{26/75}. Fra Stiftamtet var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Justitsministeriet til Stiftamtet af 30. Juli, hvori begjæres nærmere Oplysninger med Hensyn til Paphusforvalter Sørensen's Andragende om at maatte bebygge Matr.-Nr. 3 m, navnlig Erklæring fra de stedlige Autoriteter om, hvilke Betænkeligheder der maatte være forbundne med at meddele Tilladelsen paa Vilkaar, at Andrageren, som af ham tilbuddt, dræner Grunden, hvor det findes fornødent, planter et Læbælte mod Kirkegaarden, holder Bygningerne 30 Alen fra denne, samt ikke graver Brønde paa Grunden.

Byraadet vedtog at sende Sagen til Erklæring af Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. (Se Mødet 16. Septbr.)

^{106/75}. Brolægningsudvalget meddelte, at det ved en Undersøgelse af Kloaken i Rygade var kommet til det Resultat, at Kloaken endnu i nogen Tid var brugbar, naar den meget hyppig, maaſte daglig, blev oprenset, hvorfor Udvalget foreslaar, at der bevilges Politiet de fornødne Midler i saa Henseende.

Byraadet vedtog at anmode Fattigudvalget om at stille en Mand fra Fattiggaarden til Politiets Disposition til Oprensning af Kloaken, saa ofte fornødent gjøres.

^{109/75}, jfr. ^{179/75}. Fra Brolægningsudvalget var modtaget en Erklæring over det indkomne Andragende fra Beboere paa Røpels Toft om at saa en Gade udlagt over samme og forsynet med Brolægning. Udvalget foreslaar, at Byen paatager sig Udførelsen af Arbejdet i 1876, i Genhold til et fremjendt Overſlag fra Stadsingeniøren, lydende paa 8,200 Kr., hvorefter Gaden, hvis Stigningsforhold vilde blive som

1 : 18, bliver 10 Alen bred og Fortovene 5 Al. brede med en Række Fliser og Mosaikbrolægning. Efter 374 Alens Facade bliver Udgiften 21 Kr. 92 Ø. pr. Alen Facade.

Følge Forslag af Holm vedtog man at forelægge Bygningskommissionen det Spørgsmaal, om Stigningsforholdene ikke kunne forandres til 1 : 24, i Stedet for, som Tilfældet nu er, 1 : 18. — Ved at underrette Beboerne herom, besluttede man tillige at affordre dem en Erklæring om, hvorledes Gaden vil blive at sætte i Forbindelse med de ved Siden liggende Gader, Teglgaaardsstræde eller Guldbergsgade. Naar Fordringerne i nævnte Henseende tilfredsstillende fyldbestigjøres, er Byraadet villigt til at lade Gaden brolægge paa Beboernes Bekostning.

(I Mødet den 14 Oktbr. kom Stigningsforholdene paa ny under Behandling, og bifaldt Byraadet, at disse, overensstemmende med en modtaget Erklæring fra Stadsingeniøren af 14. Oktbr., fastsættes til 1 : 18.) (Se Mødet 16. Septbr.)

^{108/75}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring et Andragende fra Amtsforvalteren i Aarhus, hvori han anholder om Dpretelsen af et Filialudsalg af Stempelpapir, mod at Udsalget fra Amtstuen indskrænkes til den sædvanlige Kontortid fra Kl. 9 Form. til Kl. 3 Efterm., alt under Forudsætning af, at det ikke maatte kunne tillades ham uden Filials Dpretelse at holde Stempelpapirudsalget fra Amtstuen lukket i 2 Timer om Middagen.

Byraadet vedtog at erklære, at det forment at kunne være tilfredsstillet enten ved, at Amtsforvalteren holder sit Kontor lukket i 2 Middagstimer, eller ved Dpretelsen af en Filial.

^{113/75}. Efter Vandværksudvalgets Indstilling bifaldt man, at 2 Vandmestre, Smed H. P. Jensen og Guldsmed P. Hjort, frages deres Autorisation som Vandmestre, paa Grund af at de ikke have afgivet de befalede Anmeldelser.

^{126/75}. Fra Vandværksudvalget var modtaget en Erklæring om Unstligheden af, at der erhvervedes Lovbestemmelser med Hensyn til Vandspild, til hvilken Erklæring Byraadet besluttede at henholde sig og overensstemmende dermed at svare Ministeriet. Som Følge heraf blev tilskrevet Stiftamtet under 21. August saaledes:

„I Skrivelse af 25. Juni d. A. har Amtet kommuniceret en Meddelelse fra Indenrigsministeriet, hvori for Kjøbstadens Vedkommende forlanges indhentet en Erklæring om, hvorvidt der her maatte være Trang til Beskyttelse ad Lovgivningsvejen mod utilbørligt Vandspild, samt i bekræftende Fald, om der maatte være Anledning til at søge udvirket en lignende Lovbestemmelse

som den, der indeholdes i Loven angaaende Staden Kjøbenhavn og dens Grundes Forsyning med Vand fra de nye Vandværker af 30. November 1857 § 8, kfr. §§ 9 og 15.

Ved i denne Anledning hermed at fremsende et Exemplar af det for Aarhus Vandværk gjældende Regulativ tillader man sig at henlede Opmærksomheden paa, hvorledes man i den ommeldte Retning hidtil har søgt at behjælpe sig. Man har ladet enhver Grundejer, som har pøstet Vand indlagt fra Vandværket, underskrive paa Bagsiden et Exemplar af Regulativet, hvorved han forpligter sig til i enhver Henseende at holde sig Bestemmelserne i Regulativet efterrettelig, kfr. §§ 18 og 3 samt § 15. Man kan altsaa her faa den, der enten med Forsæt eller af Skjødsløshed gjør sig skyldig i Vandspild, straffet, men kun efter privat Paatale ved Politiretten. Da vort Vandværk er meget rigeligt i Forhold til Byens Forbrug, have hidtil ingen Sager af den Slags været anlagte; men man erkjender, dels at Vandspild let kan tage saadan Overhaand, at det vil blive nødvendigt at fridde iud, dels at det i saa Henseende vilde være til stort Gavn at have Politiets Hjælp og navnlig at kunne faa Sagerne behandlede som offentlige Politiretsager. Byraadet er derfor enstemmig af den Mening at ville betragte det som et Gode, naar det ad Lovgivningsvejen kan bevirkes, at Bestemmelser, lig dem, der indeholdes i Loven af 30. November 1857 § 8, kfr. 9 og 15, kunde gøres gjældende ogsaa for vor By.

Man tillader sig imidlertid at henlede Opmærksomheden paa, at det ikke mindre vilde blive anset for et Gode, om samme Lovs § 7 ogsaa kunde gøres gjældende her. Byraadet har nemlig hidtil, uagtet Bestemmelserne i § 1 Post 3 i Loven om Udpantning af 29. Marts 1873, ikke troet at kunne gjøre Udpantningsret gjældende lige over for Aftænder af Vandafgiftspligtige; men da saadanne let kunne foresalde, maatte man meget ønske i forekommende Tilfælde at kunne gaa frem imod dem efter nævnte Paragraf, i Stedet for strax at skulle fridde til at lade Bandet aflukke, kfr. Regulativets § 5 in fine."

^{151/75.} Efter Legatudvalgets Forslag bifaldt man, at der yderligere uddeles en halv Portion af Løsts Legat, og at denne tilstaaes Mads Braem, der i Forvejen har en halv Portion.

Medet den 26. August.

^{137/75.} I Anledning af den i Mødet den 15. Juli ommeldte

Skrivelse fra Sundhedskommissionen og Andrageude fra Grundejere i Ryesgade var der modtaget Erklæringer fra Udvalget for Byens Udvikelse og Bebyggelse, Bygningskommissionen og Bygningsinspektøren. Udvalget udtaler sig for, at der anholdes om Ministeriets Tilladelse til, at Lervæggen mod Kirkegaarden maa bortfalde, og at de 30 Alens Afstand derefter regnes fra den i Kirkegaardens østlige Gang lagte Drænledning, i Stedet for fra Lervæggen.

Bygningskommissionen og Bygningsinspektøren meddele nogle Oplysninger om de hidtil opførte Bygninger i Ryesgade, der alle ere i besat Afstand fra Kirkegaarden, maatte kun med Undtagelse af Gade-Nr. 6, tilhørende H. P. Møller, idet Bygningsinspektøren har troet at kunne henregne under de 30 Alen Enden af et Sidehus, der ved en Skillevæg er stilt fra Huset's Behoefseslejlighed.

I øvrigt gjør Kommissionen opmærksom paa, at det er Huse til Behoefse, der ikke maa opføres inden for 30 Alens Afstand fra Kirkegaarden, men at dette ikke gjælder Huse, der ikke indrettes eller benyttes i nævnte Øjemed, samt at Bygningskommissionen og Bygningsinspektøren kun skal paase Overholdelse af Bygningsloven, ikke af de rent kontraktmæssige, private Bestemmelser mellem Byen og Kjøberne af Grunde i Ryesgade.

Byraadet besluttede at indgaa til Indenrigsministeriet med Andragende om, at Lervæggen maatte bortfalde, og at det paa Kirkegaarden forbliver ved den Dræning m. v., som er foretagen. Som Følge heraf blev tilskrevet Stiftamtet under 30. August saaledes:

„Da Byraadet under 25. Juli 1872 til Indenrigsministeriet indsendte sin Indstilling om Salget af forhenværende Gartner Jensens Have, hvorpaa Ryesgade nu er anlagt, indeholdt denne forskjellige Punkter, der skulde tjene til at betrygge dem, der vilde bygge paa Tøsten, mod skadelig Indflydelse, navnlig af Vandafløb, fra den tilstødende Kirkegaard. Konsul Mørk havde ganske vist stillet Forslag om, at til yderligere Betryggelse skulde der anbringes „en Lervæg fra Jordens Overflade ned til Kirkegaardens Blaalersbund, som over alt naas i c. 2 Alens Dybde;“ men han havde ingen Stemmer saaet for dette Forslag i Byraadet, lige saa lidt som Byens Sundhedskommission havde tiltraadt det. Ikke desto mindre lod han Byraadets Indstilling ledsage af et Minoritetsvotum, hvori han tilraadebde denne Foranstaltning. Byraadet ansaa det for usornødent at imødegaa hans Argumenter i saa Henseende, ikke blot fordi Projektet var enestaaende i sit Slags og vistnok intet andet Sted bragt til Anvendelse, men fordi det ansaas for upraktisk. Det var derfor

en Overraskelse, da Ministeriets Resolution af 8. Novbr. 1872 ikke blot approberede Byraadets Indstilling og dermed de indstillede Sikkerhedsforanstaltninger, men som yderligere Betingelser for Salget tilføjede, „at der i Overensstemmelse med Fysikus's og Byraadsmedlem Konsul Mørks Forslag skal lægges en Lervæg i den af dem angivne Dybde langs Skjellet mod Kirkegaarden, samt at det ved Afhændelsen af det otmeldte Areal skal betinges, at der ikke paa samme maa anbringes Huse til Beboelse i en nærmere Afstand fra den omhandlede Lervæg i Skjellet mod Kirkegaarden end 30 Alen.“

Da Sagen saaledes var afgjort, antog Byraadet at have fejlet i sin Opfattelse af Sagen og vedtog derfor at indgaa paa disse nye Bestemmelser. Det Udvalg, som efter Ministeriets Bemyndigelse fik med Sagens praktiske Udførelse at gjøre, har derfor ogsaa sørget for, at der i alle Kontrakter om Grunde, der paa den ene Side stødte til Ryesgade, paa den anden til Kirkegaardshegnet, er blevet indført følgende Klausul:

at den Lervæg, som paa Lodden vil blive anbragt langs Kirkegaardens Hegn, konserveres og lades uberørt, og at der ikke anbringes Huse til Beboelse i nærmere Afstand fra den nævnte Lervæg i Skjellet mod Kirkegaarden end 30 Al.

Bygningskommissionen blev gjort bekendt med Sagen, og der er med en enkelt ubetydelig Undtagelse heller ikke bygget Huse til Beboelse nærmere end 30 Alen fra Kirkegaardsskjellet paa den omhandlede Strækning, der nu i sin Helhed er solgt.

Men Sagen om Anbringelsen af Lervæggen var ny for Udvalget, der lige saa lidt som Fysikus eller Konsul Mørk forud havde foretaget en lokal Undersøgelse af de paagjældende Terræforhold. Man havde kun Konsul Mørks Ytringer i hans Minoritetsvotum at støtte sig til, hvis Rigtighed man betvivlede; og da man desuden maatte ønske Kirkegaarden nærmere undersøgt med Hensyn til den Dræning, der skulde anbringes, besluttede man sig til at henvende sig til en her paa Egnen bekendt dygtig Drænemester H. J. Christensen paa Bjeragergaard pr. Spørring, for at lade ham undersøge Terræforholdene og give Raad om, hvorledes man bedst havde at forholde sig.

Drænemester Christensens Bedømmelse af Sagen om Kirkegaardens Dræning af 21. April s. A. findes bilagt under Lit. A. Det vil af de øvrige der vedlagte Skrivelser ses, at Udvalget forinden var kommet til Erkjendelse af at maatte, uafhængig af Ministeriets Resolution, lægge en Drænledning langs

Ryesgade fra Sønderalle til Jernbanevejen, omtrent 17 Alen fra Facaden mod Ryesgade, for at fri de Bygninger, der allerede da byggedes, for Vand i deres Kjældere, hvilket Arbejde blev udført af Christensen i Sommeren f. A., og dette Arbejde har intet at gøre med de Betingelser, som skulle opfyldes efter Ministeriets Resolution af 8. November 1872. Men da Christensen under 4. Juli 1874 indgav et Overslag over Dræningen paa Kirkegaarden, udført efter hans Udtalelse under 21. April f. A., indgif man strax derpaa, i den Fortrøstning, at Resten af Kirkegaardens Dræning altid kunde udføres, naar Erfaringen viste, at der var Trang derfor.

Af Christensens Erklæring af 30. Marts d. A. (Bilag Littr. B) vil ses, at han fastholder sin under 21. April f. A. afgivne Erklæring om, at en Dræning af den vestre Side af Kirkegaarden vil være uden Nytte eller Virkning, og at han anser den af ham f. A. foretagne Dræning af den østre Side af Kirkegaarden mod de folgte Terræner „for utvivlsomt at ville være tilstrækkelig til at bortlede Vandet tillige med de i samme efter Egenes Oplysning værende skadelige Bestanddele, og vil den nedlagte Stenfastsine her gøre sin Nytte ved at sætte en Grænse for Vandets videre Fremtrængen i de tilstødende Jorder.“

Uagtet man nok antog, at de sidste Ytringer sigtede til, at Christensen ansaa Anbringelsen af en Lervæg tæt ved Siden af Drænledningen, kun skilt derfra ved en Tjørnehæk, for overflødig, ansaa man det dog for rigtigst at have hans udtrykkelige Erklæring derom, og denne foreligger nu under 23. f. M. (Kfr. Bilag Littr. C) saa tydelig og bestemt som muligt. Han antager Lervæggen ikke blot for overflødig paa det største Stykke, men ikke til at anbringe i den lette og flygtige samt dybe Kviksand paa det andet Stykke, og til samme Resultat er det Udvalg, som nu i flere Aar har haft med Sagens Gjennemførelse at gøre, kommet. Herved bør dog bemærkes, at der i praktisk Retning intet er til Hinder for et Forsøg paa dens Anbringelse, hvis Ministeriet gjentagende skulde forlange det.

Men efter de givne, nu oplyste Forhold har Byraadet besluttet at indgaa med Indstilling om:

1. at den i Ministeriets Resolution af 8. November 1872 paa- budte Lervæg i Skjallet mod Kirkegaarden maa bortfalde;
2. at de 30 Alens Afstand fra Lervæggen som Følge heraf regnes fra Kirkegaardsstjallet, og

3. at yderligere Dræning af Kirkegaarden end den nu fuldsørte frafaldes.

Byraadet tør tilføje, at Ingen nødigere end det vil fraaade Foranstaltninger, som kunne gjøre Nytte til Betryggelse for skadelig Indflydelse fra Kirkegaarden, navnlig Kirkegaardsvandet, for de Beboere, som nu snart paa begge Sider af Ryesgade bo i smukke og anseelige Huse, men det vil paa den anden Side nødig anvende Beføstninger, og det ikke ubetydelige, uden Nytte eller Virkning."

Man vedtog derhos at underrette Sundhedskommissionen om den tagne Beslutning og at anmode Bygningskommissionen om ikke at approbere nogen som helst Bygning, der ønskes opført i nærmere Afstand fra Kirkegaardens Skjel end 50 Alen, forinden Sagen har været forelagt for Byraadet.

^{150/75.} Byraadet vedtog efter Forslag af Borgmesteren at tegne sig for et Bidrag af 100 Kr. en Gang for alle til Foreningen for Syges og Saaredes Pleje.

^{154/75.} ffr. ^{238/72.} Et Andragende fra Kirkeinspektionen om Anlæggelse af en Vej og en Gangsti til den ny Kirkegaard besluttede man til nærmere Undersøgelse og Erklæring at overgive til Vejudvalget, efter at dette har konfereret med Markudvalget. (Se Mødet den 7. Oktober.)

^{156/75.} ffr. ^{164/73.} Efter at 2. Generalkommando-Intendantur i Skrivelse af 28. Maj havde anmodet Byraadet om nu at foranledige Exercerhuset for Fodfolket opført (ffr. Overenskomsten af 5. Avg. 1873), hvilken Bygnings Opførelse hidtil havde været stillet i Vero i Genhold til den i Mødet den 30. April 1874 ommeldte Skrivelse fra 2. Generalkommando-Intendantur af 24. April f. A., havde Kasernebygningsudvalget tilstillet Intendanturen saavel de ældre som nyere Planer med Overslag med Bemærkning, at den nye Overslagssum var 33,475 Kr., medens den ældre kun var 14,366 Rd., og at der i intet af Overslagene var beregnet Udgift til Grundafstaaelsen. Generalkommando-Intendanturen havde derpaa i Skrivelse af 16. Juni ved at tilbagefende de nye Planer og Overslag til et Exercerhus meddelt, at Krigsministeriet har godkendt disse samt approberet, at 32,605 Kr. fastsættes som Maximum for det Beløb, i Forhold til hvilket den aarlige Leje af Bygningen skal beregnes i Medfør af § 6 c af Overenskomsten af 5. Avg. og 23. Septbr. 1873. Nedsættelsen i Overslagssummen fra 33,475 Kr. til 32,605 Kr. er begrundet i, at Prisen paa Mursten ifølge senere iudhentet Erklæring fra Arkitekten bestemmes til 30 Kr. pr. Tusende, i Stedet for, som i Overslaget,

til 36 Kr. pr. Tusende. Udvalget havde derefter foranlediget afholdt Licitation den 23. August over Exercerhusets Opførelse, ved hvilken det mindste Bud var 33,000 Kr.

Byraadet vedtog at indstille dette Bud til Krigsministeriets Approbation, hvorfor under 27. August blev tilskrevet 2. Generalkommando-Intendantur saaledes:

„Allerede i den Overenskomst, som Krigsbestyrelsen under 5. August 1873 sluttede med Byraadet, var det bestemt, at et Exercerhus for Fodfolket snarest skulde bygges og være færdigt inden 1. Maj 1874. Spørgsmaal om Valget af Byggeplads samt Tegning og Overslag bleve indsendte endnu i samme Vinter; men under 24. April 1874 blev det Byraadet meddelt, at Opførelsen af Exercerhuset foreløbig skulde stilles i Bero. Under 28. Maj d. A. stillede 2. Generalkommando-Intendantur paa ny Begjæring om Tilvejebringelsen af Exercerhuset; men da de ældre Tegninger og Overslag ikke længer ansaas brugelige, var allerede under 20. Maj d. A. indsendt ny Tegninger og Overslag til Approbation, og disse bleve under 16. Juni d. A. meddelte at være approberede af Krigsministeriet, hvorhos stilledes Opfordring til, „at Arbejdet i Betragtning af den følelige Trang, der er for et Exercerhus, maatte blive fremskyndet saa meget som muligt.“ Saa snart Arkitekten var færdig med Udarbejdelsen af Licitationskonditionerne og flere Detailberegninger, bleve disse derfor i Begyndelsen af denne Maaned bekendtgjorte at være henlagte til Eftersyn paa Raadhuset, og en Licitation blev fastsat til den 23. ds.

Den af Krigsministeriet under 16. Juni d. A. approberede Maximumspris efter Overslaget er 32,605 Kr., eller efter Fradrag af Arkitektens Honorar 31,630 Kr. Ved Licitationen var det laveste Bud for hele Opførelsen af Exercerhuset eksklusive Arkitektens Honorar 33,000 Kr. eller 1370 Kr. højere end Overslaget paa det Fremlagte. Det næstlaveste Bud var paa 39,900 Kr. Her foreligger altsaa et af de Tilfælde, som omhandles i Overenskomsten af 5. August 1873 i § 6 c, hvor Ministeriet kan holde sig til Overslagssummen i Stedet for Licitationssummen. Det er ganske vist, at man for at undgaa saadanne Tilfælde har givet Arkitekten en almindelig Ordre om at affatte Overslagene saa høje, at de ikke kunne tænkes lavere end Licitationsbudene; men i nærværende Tilfælde paaskyder han en Stigning netop i den sidste Tid af Skifer, pommerisk Tømmer m. v., hvortil kommer, at de laveste Bydende have paaregnet, at der vil

medgaa langt flere Mursten, end han. Men hvad der vistnok er det Bæsentlige, er, at i Licitationskonditionerne er Excerhuset fordret særdivgt senest den 31. Marts 1876, hvilken Forpligtelse de Lavestbydende have anset for en Risiko at paatage sig under de nuværende usikre Arbejdsforhold.

Der synes ganske vist ikke god Mening i, at, fordi Arkitekten gjør et uheldigt Overslag eller fordi Ministeriet forlanger hans Overslag nedsat, Byen da selv skal bære uden Forrentning et Beløb, som under den modsatte Forudsætning ikke vilde falde den til Last paa samme Maade. Byraadet har derfor i sit Møde G. D. besluttet: at lade afholde en ny Licitation med Frist for Opspørelsen af Bygningerne til 1. Oktober 1876, men har dog troet forinden at burde give Ministeriet Underretning herom for det Tilfælde, at Samme vilde foretrække at forsøge den approberede Overslagssum med de 1370 Kr. fremfor at saa Excerhuset opsørt først til et senere Tidspunkt. Man tillader sig imidlertid at gjøre opmærksom paa, at de Lavestbydende ved Licitationen den 23. ds. ifkun ere bundne ved deres Tilbud til den 6. September d. A., og Ministeriets Svar bedes derfor os tilstillet inden den Tid."

(Se Mødet den 9. Septbr.)

Mødet den 2. September.

^{145/71}. I Overensstemmelse med et Forslag fra Sygehus-Udvalget angaaende Aufkaffelsen af Inventarium til Epidemihuset vedtog man at tilskrive det bestaaende, af Amtsrådet og Byraadet nedsatte Fællesudvalg saaledes:

„I den Overenskomst, som i Genhold til Fællesudvalgets Forslag under 19. Oktober 1872 er sluttet mellem Amtsrådet og Byraadet angaaende Opspørelsen af et Epidemihus for fælles Regning, er det i Post 2 bestemt, at Aarhus Kjøbstad skal overtage at opføre den ommeldte Bygning og udstyre den med det fornødne Inventar; men det er ikke fastsat, i hvilket Omfang Inventarium skal anses fornødent og anskaffes for fælles Regning. Epidemihuset er særdivgt og en Del Inventarium aufkaffet; men Udvalget for Byens Sygehus, til hvilket Administrationen af Epidemilokalet for Byens Bedkommende er henlagt, har ikke anset det aufkaffede Inventar for tilstrækkeligt efter Fornødenhed. Det er til Byraadet fremkommet med vedlagte For-

flag under 25. f. M., grundet paa, at der paa Epidemilokalet altid bør findes opredt det Antal Senge, som den til Basis for Opførelsen approberede Tegning af Epidemihuset udviser, nemlig 24, uagtet der i Lokalet findes tilstrækkelig Plads til 32 Senge.

Byraadet har i sit Møde den 2. ds. besluttet at sende dette Forslag med tilhørende Bilag til Fællesudvalget med Udtalelse om, at samme formener, at der, før den endelige Aflevering af Lokalet finder Sted til Byen, bør findes 24 opredte Senge med Tilbehør, men at man kan være enig i, at Anskaffelsen af det yderligere fornødne Inventar ud over hvad der for Tiden findes opfattes til Foretagelse efterhaanden, saafremt Amtsrådet erklærer sig enig i, at det saaledes yderligere Anskaffede anskaffes for fælles Regning.

Idet man anmoder om, at Fællesudvalget vil bringe denne Sag til Afgjørelse gennem Amtsrådet, anmoder man om, da Epidemilokalet allerede har maattet tages i Brug for en Kopperpatient, at Sagens Afgjørelse fremskyndes saa vidt muligt.

De fremsendte Bilag bedes remitterede."

(Se Mødet den 7. Oktbr.)

^{155/75}. Fra Udvalget for Anlægget af en Jernbane gennem Ring og Hads Herred m. v. var modtaget en Indbydelse til Aftie-tegning.

Byraadet udsatte Sagens Afgjørelse til et senere Møde. (Se Mødet den 11. Novbr.)

^{159/75}. Efter Forslag af Markudvalget bifaldt man, at Markbetjent J. Rasmussen entlediges paa Grund af Sygdom, fra 1. Januar 1876 at regne. Med Hensyn til Lønnens Størrelse og Postens Bekjendtgjørelse som vakant forbeholdt man sig senere at tage Bestemmelse.

(I Mødet den 16. Septbr. bifaldt man, at Posten oplaas vakant med en Løn af 300 Kr. aarlig.) (Se Mødet den 9. Decbr.)

^{160/75}. Markudvalget indberetter, at Møller Gammelgaard's Enke har borttaget Skjellet mellem hendes Ejendom „Margrethemøllen“ og Byens Grund ved Knudrisbakke, samt anholder om Tilslæbelse til ved Søgemaal mod Gammelgaard's Enke at søge Forholdet restitueret.

Byraadet gav det begjærte Samtykke.

^{162/75}. En fra Bertel Johansens Enke modtagen Opfølgelse af hendes Kontrakt om Udførelsen af Renovationen fra Skolerne m. fl. Steder, fra 1. Oktober 1875 at regne, vedtog man at over-

give til det i Mødet den 1. Juli nedsatte Udvalg. (Jfr Nr. ¹²⁵/₇₅.) (Se Mødet 21. Oktbr.)

¹⁶⁵/₇₅. Fra Kjøbmand Wisby var modtaget et Andragende om at erholde Vand fra Vandværket ledet til et Dampvaskeri; han agter at anlægge oven for Beunelyst. Vandværksudvalget, hvis Erklæring var indhentet, foreslaar, at Andrageren imødekommess ved, at den 3 Toms Ledning, der er lagt i Guldbergs-Gade op til Pastor Linds Sted, forlænges, hvortil Udgifterne ere anslaaede til 1530 Kr. + 70 Kr. for Optagelsen af den $1\frac{1}{2}$ Toms Ledning, som fører fra Lind op til Bennelyst og Sølyst.

Byraadet indgif paa Andragendet, dog saaledes at Wisby i Stedet for, som af ham tilbudt, at holde Kommunen fri for Rentetab strax deltager med $\frac{1}{5}$ Del i Aulægsudgiften.

¹⁶⁷/₇₅. Et fra Kasernebygningssudvalget modtaget Forslag fra Arkitekt Lange til Bygning af Rytteriets Rekrut-Kaserne m. v. vedtog Byraadet at indsende til Ministeriets Approbation. Som Følge heraf blev under 3. Septbr. tilskrevet 2. Generalkommando-Intendantur saaledes:

„Fra Byens Arkitekt er nu modtaget Tegninger med tilhørende Overslag over Omkostningerne ved Opførelsen af Rytteriets Rekrut-Kaserne tillige med Overslag over Beføstningen ved en Latrinbygning, en Bygning til Brændsel, to Strøelsefure og Hegn om Gaardene ved Kasernen. Ved at fremsende disse Tegninger og Overslag, hvorefter Udgifterne ere beregnede til resp. 131,674 Kr. og 8013 Kr., i alt 139,687 Kr., henleder man Opmærksomheden paa, at derunder endnu ikke er indbefattet nogen Udgift til Grunden eller Pladsen, hvorpaa Kasernen med Tilbehør skal opføres, ligesaa lidt som til Gas- og Vandindlæg, Brolægning, Grusning m. v.

Byraadet har i sit Møde G. D. besluttet at forelægge disse Tegninger og Overslag til Krigsministeriets Approbation, hvilket af Generalkommando-Intendanturen bedes foranstaltet.”

(Se Mødet den 2. Decbr.)

Mødet den 9. September.

²²²/₇₄. Der omdeltes Exemplarer af de trykte Udbydelsesbetingelser m. v., vedkommende det i Mødet den 20. Maj omhandlede Projekt til en Højbro fra Søndergade til St. Klemens Torv.

¹⁴⁷/₇₄. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra

Justitsministeriet til Stiftamtet af 26. August, hvori begjæres indsendt et Kort over den indstillede, i Mødet den 13. Maj ommeldte Sundhedslinie.

Byraadet vedtog gennem Stadsingeniøren at foranledige Kortet udfærdiget.

(I Mødet den 18. November er bemeldte Kort fremlagt og derefter tilstillet Ministeriet.)

^{142/75}. Fra Forskjønnelsesudvalget var modtaget en Erklæring over det i Mødet den 15. Juli ommeldte Andragende fra Komiteen for den almindelige jydsk Industriudstilling i Aarhus i 1876 om Byggetilladelse i Vennelyst, saalydende:

„Efter at Hr. S. Drum har paavist os, hvilken Del af Bytunden Vennelyst Komiteen for den jydsk Industriudstilling formener at faa Brug for, og den Del af Plænerne og af Dalsen, den venter at komme til at bebygge, maa vi paa det bedste anbefale, at Vennelyst i dette Omfang stilles til Komiteens Raadighed. Efter vort Skjøn behøve kun saa Træer at omhugges og, naar Udstillingen er endt, Plænerne at omlægges; men forinden Komiteen fremkommer med en bestemt Plan for Bygningens Størrelse og Beliggenhed, er det en Selvfølge, at denne Sag ikke kan finde sin endelige Afgjørelse.“

Byraadet besluttede at henholde sig til Udvalgets Erklæring og henstillede til dette, hvorvidt det vil anse yderligere Approbation af Byraadet for nødvendig.

^{156/75}. Der meddeltes en Skrivelse fra 2. Generalkommandointendantur af 6. September vedkommende Opsørelsen af Græcerhuset, saalydende:

„Følge modtaget Telegram har Krigsministeriet under Forsætning af, at Græcerhuset i Aarhus bliver fuldsført til 31. Marts 1876, forhøjet det ved Skrivelse her fra Nr. 1396 af 16. Juni d. A. fastsatte Maximumsbælt for bemeldte Græcerhus fra 32,605 til 33,975 Kr., altsaa med 1370 Kr.

Hvilket Generalkommandointendanturen ikke undlader at meddele det ærede Byraad i Gjenfvar paa sammes Skrivelse af 27. f. M. denne Sag betræffende.“

^{170/75} (jfr. ^{87/74}). Fra Havneudvalget var modtaget et Forslag om, at Rummet mellem den ældre og den ny Del af søndre Mole udfyldes i Genhold til en af Kammerraad Reimers forfattet Plan, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 4100 Kr.

Byraadet billigede det fremkomne Forslag og at Beløbet afholdes af Budgettet for i Ar.

^{171/75}. Havneudvalget meddelte, at Entreprenøren for Havne-
molebygningerne, P. Hansen af Randers, er afgaaet ved Døden,
og at hans Enke, der henhidder i udfistet Bo med sine umyndige
Børn, har befuldmægtiget Murmester P. N. Sørensen til at repræ-
sentere hende og tage Beslutning paa hendes Vegne i ethvert Anlig-
gende, som vedkommer de af hendes afdøde Mand i Forening med
bemeldte Sørensen overtagne Arbejder ved Aarhus Havn.

^{172/75}. Fra Fyringenisøren var modtaget et Forslag om at
forhøje Lønningen for Opsynsmanden paa Sletterhage Fyr med 200 Kr.

I Genhold til en fra Havneudvalget indhentet Erklæring ved-
tog Byraadet at svare, at det maatte anse Udredelsen af en saadan
Lønningsforhøjelse som en Havnekassen uvedkommende Sag, eftersom
de 300 Rd., der af denne aarlig udredes, ikke gives til Lønning af
bemeldte Tilsynsfolk, men efter Marineministeriets Skrivelse af 2.
Februar 1872 udredes som et aarligt Tilskud til Driften af Fyret,
der i øvrigt imod den nævnte Refusion er overtaget af Ministeriet.

^{176/75}. Byraadet bemyndigede Udvalget for Byens Udvidelse
og Bebyggelse til i Forening med Brolægningssubudvalget at komme
overens med Jernbanebestyrelsen om nogle af denne paatænkte For-
andringer ved den nye Vej forbi Jernbanens Varehus samt i de tid-
ligere fastsatte Gadelinier.

Moedet den 16. September.

^{26/75}. Fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse var
modtaget et Forslag til et Svar til Justitsministeriet i Anledning af
det fra Samme til Erklæring modtagne Andragende fra Paghushfor-
valter Sørensen om Tilladelse til at bebygge Matr.-Nr. 3 m.

Byraadet vedtog og underskrev Skrivelsen, der er stilet til
til Stiftamtet og er saalydende:

„I Anledning af Byraadets under 31. Maj d. A. indsendte
Erklæring over forhenværende Paghushforvalter S. Sørensens Be-
sværing til Justitsministeriet over, at der af Bygningskommis-
sionen er nægtet ham Tilladelse til at bebygge Matr.-Nr. 3 m
af Aarhus Rjøbstads Markfjorder i Ring Herred, har Stiftamtet
under 1. August d. A. meddelt os Justitsministeriets Skrivelse
af 30. Juli d. A., hvori forlanges „nærmere Oplysning om, i
Genhold til hvilken Bestemmelse den omhandlede Byggetilladelse
er bleven nægtet, indtil de omhandlede Foranstaltninger ere
blevne trufne.“

Vi skulle i den Anledning tillade os at oplyse, at det er overensstemmende med den af Justitsministeriet under 29. Maj 1861 stadfæstede Sundhedsvedtægt for Aarhus Kjøbstad Kap. 11 § 1, at „naar et hidtil ubebygget Terræn begynder at bebygges, bør de paagjældende Grundes Bestaaffenhed og Planen til deres Bebyggelse og Benyttelse underkastes Sundhedskommissionens Bedømmelse med Hensyn til den offentlige Sundheds Fordringer,“ og i § 2, at „naar saadanne Grunde ere af fugtig Bestaaffenhed, skal deres Bebyggelse betinges af, at deres for Sundheden skadelige Indvirkninger ophæves ved hensigtsvarende Forholdsregler, der i ethvert enkelt Tilfælde skulle nøjagtig og skriftlig angives af vedkommende Bygningskommission med Tilrædelse af Sundhedskommissionen.“ Det er i Henshold til disse Bestemmelser, at Bygningskommissionen har henvendt sig til Sundhedskommissionen under 17. Novbr. 1873 og 31. Juli 1874 om, hvorvidt Bebyggelse kan tilstedes paa det omhandlede Matr.-Nr. 3 m, der lige saa vel som Matr.-Nr. 3 c, hvoraf den er en Del, hidtil har været ubebygget, og som tilmed mod Syd grænser tæt op til Kirkegaarden. Bygningskommissionen har henholdt sig til de Erklæringer i Sagen, som ere blevne afgivne af Sundhedskommissionen under 27. November 1873 og 8. August 1874, hvoraf Gjenparten ere indsendte med Byraadets tidligere Strivelse af 31. Maj d. A., fordi den var enig i disse Erklæringer, og det er i Henshold hertil, at der af Bygningskommissionen er nægtet S. Sprensen Byggetilladelse, forinden de samme Betingelser, som af Indenrigsministeriet under 8. November 1872 vare opstillede med Hensyn til Bebyggelsen af de ligeledes tæt op mod Kirkegaarden mod Øst stødende, Kommunen selv tilhørende Matr.-Nr. 3 b og 13, vare opfyldte.

Da Bygningskommissionen og Sundhedskommissionen paa given Anledning have udtalt, at de fremdeles fastholde deres en Gang udtalte Anskuelser, have vi anset det for usornødent at indhente deres fornyede skriftlige Erklæringer.

Ministeriet har endvidere forlangt Erklæring om, „hvilke Betænkkeligheder der maatte være forbundne med at meddele den ansøgte Tilladelse paa Vilkaar, at Andrageren træffer de af ham tilbudte Foranstaltninger, nemlig „at han dræner Grunden, hvor det findes fornødent, at han planter et Løbte mod Kirkegaarden, at Bygningerne holdes 30 Alen fra denne, samt at der ikke graves Brønd paa Grunden.“

I den Anledning skulle vi henlede Opmærksomheden paa,

at de 2 sidstnævnte Betingelser ere overensstemmende med Indenrigsministeriets Resolution af 8. November 1872, men at ifølge deene Læbæltet skal anbringes paa selve Kirkegaarden og plantes 20 à 25 Alen bredt paa et Terræn af denne, hvori ikke maa anbringes nye Grave, og at Dræningen skal ske over hele Kirkegaarden, og desuden en Lervæg anbringes fra Jordens Overflade ned til dens Blaalersbund i Stjeldet mod Kirkegaarden. Disse Betingelser ere ganske anderledes omfattende og strænge end S. Sørensens Tilbud, men ogjaa i Virkeligheden formentlig umulige at opfylde af ham, medens den Grund, han ønsker at bebygge, og hvoraf en stor Del ikke er 30 Alen fra Kirkegaarden, efter Jordbundens Bestaffenhed er uheldigere end det øst for Kirkegaarden liggende Terræn, hvorfor Indenrigsministeriets Betingelser under 8. November 1872 gjælde, og Sørensen har selv forværret Forholdene, idet han har afgravet hele det af ham kjøbt Terræn, der tidligere var en Banke, saaledes at Grundens Overflade nu tildels ligger under Niveau af Gravene inde paa Kirkegaarden.

Byraadet er imidlertid for nylig til Indenrigsministeriet indgaaet med Indstilling om at fritages for at dræne hele Kirkegaarden eller rettere at lade det bero ved den Dræning, der allerede er udført af den østlige Kirkegaardsgang med Sugeledninger til den næste vest derfor liggende Gang, samt at fritages for Anbringelsen af den befalede Lervæg i Stjeldet mod Kirkegaarden. Indgaar Indenrigsministeriet herpaa, bør vistnok den samme Indrømmelse komme S. Sørensen til gode, og man skal da henstille, om der kan gives ham Byggetilladelse paa det omhandlede Terræn, naar han, foruden at holde enhver Bygning fjernet 30 Alen fra Kirkegaarden og ikke at grave Brønde paa Terrænet, dræner enten Kirkegaarden yderligere, saa langt hans Terræn strækker sig langs Kirkegaarden, eller paa egen Grund foretager en saadan Dræning, som Sundhedskommissionen og Bygningskommissionen anse for tilstrækkelig, og holder sit Terræn beplantet nærmest Kirkegaarden paa 10 à 20 Alen.

De fremiendte Bilag følge hoslagte tilbage."

^{179/75}, jfr. ^{109/75}. Fra Bygningskommissionen var modtaget til Erklæring en Plan til en Bygning, som Bankdirektør Rjer agter at opføre paa „Koppels Loft“ for Enden af den paatænkte Gade fra Nørregade over Loften, hvilken Gade saaledes vil blive luffet.

Byraadet besluttede at underrette Bankdirektør Rjer om, at det ikke kan forhindre hans Byggeforetagende; men da dette vil komme

i Kollision med tidligere Planer og flere Beboeres Interesser, ønsker man forinden Sagens Afgjørelse en Meddelelse om, hvorvidt han er villig til at deltage i Forhandlinger om Forandringer i Planen.

(Efter at Hr. Kjer havde erklæret sig villig til at deltage i bemeldte Forhandlinger, blev disses videre Fremme i Mødet den 23. Septbr. overdraget til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.) (Se Mødet 11. Novbr.)

^{183/75}. Der meddeltes en Skrivelse fra Skoledirektionen, hvorefter Kultusministeriet under 10. Septbr. har efter Ansøgning entlediget Lærer Chronholm med Pension fra hans Embede, fra 1. Oktober at regne. (Se Mødet 23. Septbr.)

Mødet den 23. September.

— Til Skuemestre for Svendeprøver i Murerprofessionen valgtes i Stedet for Bache, der paa Grund af Sygdom ønsker at træde, Arkitekt Sofus Petersen. Til Skuemestre i Stenhuggerprofessionen valgtes Stenhuggerne Hjort og Herfind.

^{20/73}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 14. September, hvori Salget af Matr.-Nr. 20 af Markjorden approberedes, saalydende:

„J Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 31. f. M. hertil indkomne Andragende fra Aarhus Byraad skulde man til behagelig Efterretning og videre fornøden Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at Ministeriet samtykker i, at Byraadet for en Kjøbsfum af 1 Kr. pr. □ Alen og i øvrigt paa de i Andragendet nærmere angivne Betingelser afhænder den Kommunen tilhørende Jordlob Matr.-Nr. 20 af Kjøbstadens Markjorder paa Vilkaar, at Kjøbsfummen frugtbargjøres som en Del af Kommunens Kapitalformue. Et Kort følger hoslagt tilbage.“

^{113/75}. Efter at Byraadet tidligere havde meddelt Lærere Thorbrøgger, at det ikke kunde indgaa paa et Andragende fra ham om Tilladelse til at opføre en paabegyndt Bygning til Beboelse paa Ryesgade, naaget den ikke er 30 Alen fra Kirkegaardsstjeldet, var fra ham modtaget et fornøjet Andragende, stilet til Ministeriet, i samme Anledning, hvori han bl. a. tilbyder at udstede en Deklaration om, at den Del af Bygningen, som vil komme til at ligge Kirkegaarden nærmere end 30 Alen, ikke skal blive benyttet til Beboelse.

Byraadet vedtog at indhente Sundhedskommissionens og Bygningskommissionens Erklæringer i Sagen. (Se Mødet d. 30. Septbr.)

^{116/75}. Fra Vejudvalget var modtaget en Erklæring over det i Mødet den 24. Juni ommeldte Andragende fra Møllejejer Weis om Tilladelse til at inddrage under hans Have Gyden fra Møllestien ved Enden af Garvergyden til Aaen. Efter Udvalgets Formening udviser den af Hr. Weis producerede ældre Overenskomst netop, at Gyden ikke tilhører ham, men at den i sin Tid af Møllens Ejer er afstaaet og overdragen til Byen og altsaa endnu udelukkende maa tilhøre Aarhus Kommune. Men da Udvalget ikke anseer Bevarelsen af Gyden, der er aflukket ved Aaen og let kan tjene til Opjamling af Uhumstheder, for at være i Byens Interesse, anbefaler det, at den sælges, dog saaledes at der forbeholdes Lømrer Andersen og Murer Mikkelsen en Udgang fra deres Ejendomme.

I Genhold til Udvalgets Erklæring vedtog Byraadet at svare, at det er villigt til at afhænde bemeldte Gyde, indeholdende 420 $\square$ Alen, til Møllejejer Weis for en Pris af 1 Kr. pr. $\square$ Alen, naar han godtgjør først at have affundet sig med alle Vedkommende, som maatte have private Rettigheder til Udgang til eller Brug af Gyden.

^{181/75}. Foranlediget ved en Hensætning fra Politimesteren, om der kan anvises Bybudene en anden Plads til deres Trækvogne end Hjørnet af Immervad og Lilletorv, vedtog Byraadet efter Forslag af Mørk „at udtale, at det anser det for at være i det Almenes Interesse, at Bybudene kunne have enkelte Vogne til Raadighed paa selve deres Stade paa Torvet, og for øvrigt at henvise til Maren Smeds Gyde og Trekanten ved Tangen som mulige Steder, hvor det kunde tilstødes at hensejtte Vognene, dog kun om Dagen.“

^{183/75}. Foranlediget ved en Indstilling fra Skoleudvalget, vedtog Byraadet at andrage hos Kultusministeriet om, at Lønnen for den Lærer, der i den fra 1. Oktober afstedigede Lærer Chronholms Sted ansættes ved Byens Skolevæsen, foreløbig ved Konstitution, fastsættes til det samme Beløb, som bestemtes ved Ministeriets Resolution af 13. Marts 1874, saaledes at de i Lønnen afgaaende 200 Kr. enten fordeles blandt ældre Lærere eller komme den under 3. August 1874 konstituerede Lærer B. D. la Cour til gode efter nærmere derom tagen Bestemmelse.

^{184/75}. I Anledning af et Andragende fra Kaptajn Dalgas med flere Behøvere paa Montanavej om at faa Vand fra Vandværket ført hen til deres Ejendomme ved nævnte Vej vedtog Byraadet ikke at indgaa paa Andragendet, i alt Fald ikke, forinden det oplystes, at der er saa mange Grundejere, der ville forpligte sig til at lade Vand indlægge til deres Ejendomme, at et Vandindlæg nogenlunde kan betale sig. (Se Mødet den 4. Oktober.)

¹⁸⁷/₇₅. Foranlediget ved et Andragende fra Lømrer J. Jensen, Paradisgade 11, om at erholde Ejendomsret til den Del af Borrebækken, som ligger mellem hans Ejendom og Haaudværkerforeningens Grund, vedtog man, i Genhold til en af Udvalget for Hovedvandløb afgiven Erklæring, at meddele Andrageren, at man ikke kunde give ham Ejendomsret over nogen Del af Bækken.

Moedet den 30. September.

⁴⁵/₇₄. Foranlediget ved en Grindringssskrivelse fra Indenrigsministeriet om Revisionen af Skattevedtægten efter Lov 11. Februar 1863, var fra Justitsraad, Landinspektør Honum indhentet en Erklæring, hvorefter Matrikuleringsarbejderne, der skulle gaa forud for Vedtægten's Revision, kunne ventes færdige i Begyndelsen af 1876.

Man vedtog at gjøre Indberetning herom til Ministeriet.

²⁴³/₇₄. Fra Forskjønnelsesudvalget var modtaget nogle af Beboerne ved Stien over Knudrisbakke udstedte Deklarationer; jfr. Mødet 15. April.

Byraadet vedtog at sende Deklarationerne, 8 i alt, til Ræmneren til Opbevaring. (Se Tillægget.)

¹¹⁵/₇₅. Fra Sundhedskommissionen og Bygningskommissionen var modtaget Erklæringer, hvori de anbefale det i Mødet den 23. September ommeldte Andragende fra Lømrer Thorbrøgger om Tilladelse til at opføre en Bygning til Beboelse nærmere end 30 Alen fra Kirkegaarden.

Byraadet vedtog at paategne Andragendet saaledes:

„Ved at fremsende de to i Genhold til Skrivelsen indhentede Erklæringer fra Sundhedskommissionen og Bygningskommissionen skal ogsaa Byraadet tillade sig at anbefale, at den ansøgte Dispensation fra Bestemmelserne i Indenrigsministeriets Skrivelse af 8. Novbr. 1872 gives paa Vilkaar, at Thorbrøgger udsteder den af ham tilbudte Deklaration, og at Sidebygningens Kjælder forsynes med Betongulv.“ (Se Mødet den 23. Decbr.)

¹⁵⁸/₇₅. Fra Agent, Konsul Herskind var modtaget et Forslag angaaende en Skjelregulering mod Bejen forbi hans Ejendom (Venneystvejen). I en af Markudvalget afgiven Erklæring i Sagen havde dette anbefalet, at en Strimmel Jord mod Bejen sælges til Konsul Herskind for 1 Kr. pr. □ Alen, ligesom Justitsraad, Landinspektør Honum havde oplyst, at Skjellet i Marken er 1 Alen fra Bejstanten, ikke i Midten af det langs Bejen værende Dige.

Byraadet vedtog ikke at sælge til Konsul Herffind 40 Aen fra en af ham selv lagt Overtjørsel lige over for Vennelysts nordvestlige Hjørne, i alt Fald ikke før 1880, til hvilken Tid Rebslager Dyhrs Lejemaal ophører. Derhos vedtoges det at foranledige den nævnte Overtjørsel fjernet.

^{173/75}. I Anledning af en fra Møllejejer Weis modtagen Plan til Bebyggelse af Vejrmølletoften vedtog Byraadet at udtale, at det ikke sandt noget mod Planen at erindre, men skulde alene henlede Opmærksomheden paa, at videre Byggetilladelse mod Vesterbrogade ikke vil blive givet, før det fra det nedsatte Udvalgs Side er anerkjendt, at Hovedvandløbene paa Tøsten ere bragte i Orden.

^{186/75}. Efter Andragende fra Beboerne af en Gyde ud mod Kalkværket paa Frederiksbjerg vedtog man at kalde nævnte Gyde „Kalkværksstræde.“

^{191/75}. Fra Stiftamtet var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 20. Septbr., saalydende:

„I Henhold til Ministeriets Cirkulære-Skrivelse af 11. Marts 1871 er den Godtgjørelse i Penge, der af de Kommuner, hvilke der er tilbød ordinær Indkvartering, kan tilstaaes de sammesteds garnisonerende Underofficerer i Stedet for Kvarter in natura, for Tiden bestemt saaledes, at der kan beregnes for en Stabssergent eller Ligestillet 96 Kroner, for en Oversergent eller Ligestillet 72 Kroner og for andre Underofficerer 60 Kroner aarlig med Tillæg af 48 Kr. aarlig for de Underofficerer og med dem Ligestillede, som ere berettigede til Kvartergodtgjørelse som Gifte.

Krigsministeriet har imidlertid gjentagende henledet Indenrigsministeriets Opmærksomhed paa, at den saaledes fastsatte Kvartergodtgjørelse staar i Misforhold til den Stigning af Huslejen, der i de senere Aar har fundet Sted, og derfor indstændig anbefalet, at der søges raadet Bod paa den utvivlsomt tilstedevarende Trang til en Forhøjelse af den omspurgte Kvartergodtgjørelse.

Det er i saa Henseende af Krigsministeriet nærmere oplyst, at i Slutningen af Aaret 1873 en gift Stabssergent maatte betale gennemsnitlig 172 Kr., en gift Oversergent 156 Kr., og en gift Sergent 134 Kr. aarlig i Husleje, medens Lejendgiften for en ugift Underofficer maatte sættes til omtrent 94 Kr. aarlig, og da Huslejen siden den Tid er

yderligere stegen, formener det, at et Tillæg af 3 Kr. maanedlig til den nu fastsatte Kvartergodtgjørelse ikke kan anses for overdrevent. Kvartergodtgjørelsen vilde da blive for en Stabssergent 132 Kr., en Oversergent 108 Kr. og en Sergent eller andre Underofficerer 96 Kr. aarlig, og med det hidtil normerede Tillæg for gifte Underofficerer vilde altsaa en gift Stabssergent opnaa 180 Kr., en gift Oversergent 156 Kr. og en gift Sergent 144 Kr. aarlig i Kvartergodtgjørelse.

Indenrigsministeriet maa for sit Vedkommende erkjende, at den af Krigsministeriet gjorde Henstilling om en forhøjet Kvartergodtgjørelse til Underofficerer har fuld Begrundelse i de tilstedeværende Forhold, og da man heller ikke kan have noget at erindre imod, at Forhøjelsen fastsættes til det foreslaaede Beløb af 3 Kr. maanedlig for hver Underofficer, er man under Forudsætning af, at Garnisonsbysterne samtykke i, at Kvartergodtgjørelsen fremtidig beregnes med de anførte højere Beløb, betænkt paa ved Finansloven for 1876—77 i Forbindelse med en paatænkt Forhøjelse af den Godtgjørelse, der hidtil af Garnisonsbysterne har kunnet beregnes som virkelig Udgift ved Tilvejebringelsen af Menigskvarter med Enmandsfenge, at søge udvirket fornøden Bemyndigelse til at lade Statskassen afholde den samme paahvilende Andel af Merudgiften ved en Forhøjelse som anført af Kvartergodtgjørelsen til Underofficerer og de med dem Ligestillede.

Under Henvisning til Foranstaaende skulde man derfor tjenstligst anmode Amtet om behageligen at ville indhente og tilstille Ministeriet Aarhus og Horsens Byraads Erklæringer over Sagen, idet tilføjes, at man efter Omstændighederne maa ønske at modtage disse Erklæringer snarest muligt."

Det vedtoges at tilstille Indkvarteringskommissionen Skrivelsen til Erklæring. (Se Mødet den 7. Oktober.)

^{192/75.} Fra Beboerne i Nygade var modtaget et Andragende om at erholde Vand fra Vandværket. Vandværksudvalget, hvis Erklæring var bleven indhentet, havde foreslaaet, at Ledningen af Vandet sker i 1½ Toms Rør, lagte i Husenes Gaarde rundt paa begge Sider og samlede i en 2 Toms Ledning ud til Grønnegade, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 900 Kr., dog paa Betingelse af, at alle Beboerne tage Vand, og at Husejerne afgive en Deklaration,

hvorefter Vandværket faar fri Afgang til den i Gaarden liggende Ledning i Tilfælde af fremtidig Bedligeholdelse.

Byraadet bifaldt Udvalgets Forslag og vedtog at opføre Beløbet paa Budgettet for 1876.

¹⁹⁴/₇₅. Efter Andragende fra Beboerne af Vejen forbi Overlærer Olsens tidligere Sted ved Galgebakksvejen om at erholde Vejen uivelleret vedtog man at anmode Vejudvalget om at foranledige det i saa Henseende videre Fornødne.

Samme Dag vedtog Byraadets valgte Medlemmer Decisioner til Ræmnerregnskabet for 1874.

• Mødet den 7. Oktober.

⁴⁷/₇₅. Et fra Navigationslærer Møller modtaget Andragende til Marineministeriet om, at der her i Byen maa blive afholdt Navigationseramen, vedtog man at indsende til Ministeriet med følgende Skrivelse:

„For 3 til 4 Aar siden bestræbte Byraadet sig for her i Byen at saa etableret en Navigations-skole, opfordret dertil af den herværende Sø- og Handelsstand, der lige saa vel som Byraadet erkjendte, at en i Handel og Søfart saa fremskridende By som Aarhus ikke burde undvære et saadant Middel til Fremvægt.

Skolen blev etableret under en dygtig Lærer og har i den forløbne Tid faaet Understøttelse saavel af Handelsstanden og Ræmnerkassen som af Amtsraadet, men savner endnu den naturlige Betingelse for ret at kunne trives, nemlig at de Elever, som oplæres, ogsaa kunne aflægge de befalede Prøver ved samme. Kommunen er villig til ogsaa i Fremtiden efter Fornødenhed at støtte Skolen, men tillader sig ret indtrængende at anbefale det vedlagte Andragende fra Navigationslæreren om, at der maa blive givet den herværende Skole samme Afgang til Afholdelse af Examinen, som er tilstaaet Landets øvrige Navigations-skoler, idet vi erkjende, at først da vil Skolen kunne faa den Stilling og Fremgang, som vi ønske den.“

(Se Mødet den 4. Novbr.)

¹⁴⁵/₇₅. Fra Fællesudvalget for Epidemibygningen var modtaget en Erklæring, hvorefter det udtaler sig for, at Bygningen strax

forsynes med fuldstændigt Inventarium, saa at derefter en endelig Opgjørelse af Omkostningerne ved Epidemihuset mellem Amtsraadet og Byen kan finde Sted. I Genhold hertil vedtog Byraadet at anmode Sygehusudvalget om snarest at fremkomme med et Overslag over Befolkningen ved Anskaffelse af Inventarium til 32 Senge, for at dette derefter kan blive tilstillet Fællesudvalget.

Paa Grund af Sygelighedsforholdene for Tiden vedtog Byraadet at bemyndige Sygehusudvalget til strax ved Indkjøb underhaanden at supplere den tilstedevarende Beholdning til 16 Senge.

^{154/75}, ffr. ^{238/72}. Fra Vejudvalget var modtaget en Erklæring over Kirkeinspektionernes Andragende om at erholde anlagt en Vej til den nye Kirkegaard.

I Genhold til Udvalgets Erklæring vedtog man at drage Omforg for, at Hovedtilkørselen til Kirkegaarden sker ad sammes sydvestlige Hjørne, men at afvente nærmere Meddelelse fra Kirkeinspektionerne om, naar Kirkegaarden skal tages i Brug, forinden man anlægger den nye Vej. Man fandt derhos intet at erindre mod, at det nordøstlige Hjørne af Lodden Nr. 39 overlades Kirkerne til Brug for derover at føre en Gangsti fra Knudrisbakke til Kirkegaarden, men maatte overlade det til Inspektionerne selv at skaffe sig Benyttelsen deraf indtil den nuværende Lejetids Udløb.

^{191/75}. Efter Forslag af Indkvarteringskommissionen vedtog man, i Anledning af den i Mødet den 30. September ommeldte Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 20. September, betræffende eventuel Forhøjelse i Underofficerernes Kvartergodtgjørelse, at tilskrive Stiftamtet saaledes:

„I Skrivelse af 24. f. M. har Stiftamtshuset meddelt os Indenrigsministeriets Skrivelse til Samme af 20. f. M., indeholdende Forlangende om Erklæring over et Forslag, som Ministeriet ønsker at forelægge Rigsdagen om, at samtlige herværende Underofficerers Kvartergodtgjørelse forges med et maanedligt Tillæg af 3 Kr. Vi skulle i den Anledning tillade os at bemærke Følgende:

Der er ingen Tvivl om, at den Kvartergodtgjørelse, der nu tilstaaes Underofficerer, er saa ringe, at de ikke derfor kunne skaffe sig passende Kvarterer, i det mindste ikke i Byer som Aarhus, hvor Lejen er forholdsvis dyr. For saa vidt kunne vi ganske tiltræde Ministeriets Forslag. Men af Kvartergodtgjørelsen skal Byen bære Halvdelen af, hvad den i Virkeligheden overstiger de ved Forordning 15. November 1816 fastsatte lave Taxter, og efter en Beregning i Genhold til Overslaget over Kvartergodtgjørelsen for

1876 ville de omhandlede 3 Kr. maanedlig fremtidig forpøge Byens Udgift til Underofficerer fra c. 6,500 Kr. til 9,500 Kr. aarlig, altsaa medføre en forøget Udgift af c. 3000 Kr. aarlig. Naar vi i Erkendelse af Underofficerernes Trang i saa Henseende indgaa paa en saa betydelig forøget Udgift, tillade vi os dog at tilføje, at det ifkun sker i den visse Forsikring om, at det Tab, Byen nu i længere Tid har lidt derved, at Udgiften til Kvartierer for Menige med Enmandsfenge ikke er bleven refunderet efter Bestemmelserne i Lov af 9. Decbr. 1861, vil bortfalde samtidig med Forhøjelsen af Underofficerernes Kvartergodtgørelse."

^{198/75.} Fra Havneudvalget var modtaget et Forslag fra Overbaneingeniøren om Forøgelse af Sporene ud for Børsen, navnlig for at lette Vognrangeringen ved Dampskibsbroen. Efter Havneudvalgets Erklæring fandt Byraadet intet mod Forslaget at erindre.

^{199/75.} Fra 4 Dampskibsførere og 2 Skibsredere, h^{er}r. Langballe & Søn og H. Tanggaard, var modtaget en Skrivelse, hvori de udtale sig for Udeladelse af Tværrarmen paa den søndre Mole, da denne Arm vil vanskeliggjøre Indsejlingen i meget høj Grad og medføre Fare for lange Dampskibe, der søge Havnen mod Stormvejr af østlig Vind. Over dette Andragende havde Overlodsen, Kommandør Røkke afgivet en Erklæring, tiltraadt af Lodserne Berg, Offenberg, Jochumsen, Nikolaisen og Rasmussen, hvori han imødegaaer de af Andragerne angivne Grunde for Opgivelsen af Dækningsarmen, til hvilken Erklæring Havneudvalget havde sluttet sig.

Byraadet vedtog at henlægge Sagen i Skabet i 14 Dage.

(Se Mødet den 4. Novbr.)

^{203/75.} Efter Indstilling fra Kasernebygningssudvalget og Vandværksudvalget bisaldt Byraadet, at Vand fra Vandværket ledes til Fodfolkets Kaserneplads paa Galgebakken ved Forlængelse af den 3 Toms Ledning, som fører forbi Pastor Linds Sted og Bisbys Byggeplads, hvortil Omkostningerne ville udgjøre c. 2000 Kr.

^{205/75.} Et Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1876 blev fremlagt. (Se Mødet den 14. Oktbr.)

^{206/75.} Kasernebygningssudvalget fremlagde Forslag og Overslag med Hensyn til Omgivelserne af Depotbygningen m. v. samt en Taxation over Pladsen, hvorpaa Fodfolkets Kaserneetablissementer skal anlægges.

Byraadet fandt intet mod det Fremlagte at erindre, hvorfor der under 8. Oktober blev tilfrevet 2. Generalkommando-Intendantur saaledes:

„I Overensstemmelse med Indholdet af Generalkommando-

Intendanturens Skrivelse af 11. f. M. har Byraadet ladet omarbejde Planen og Overslagene til Anbringelse af Hegn, 2 Latrinbygninger, Lynafleder samt over Brolægning-, Chausserings- og Grusningsarbejderne ved den færdige Del af Fodfolkets Kaserneetablisement i Henhold til de af Ingeniørberst Glahn gjorte Bemærkninger, og tillader sig at fremsende disse tillige med de ældre Overslag med Anmodning om, at de maa blive indsendte til Krigsministeriets Approbation. Tillige tillader man sig at fremsende til Krigsministeriets Godkendelse en over Pladsen til Fodfolkets Kaserneetablisement, der tilhører Byen, afholdt Taxation af retslig udmeldte Taxationsmænd, hvorefter bemeldte Plads er ansat til en Værdi af 5000 Kr. pr. Td. Land. Imod denne Taxation har Byraadet ikke fundet noget at erindre. Samtlige Momenter til Bestemmelsen af den Betaling, der respektive af Krigsministeriet og Indenrigsministeriet skal efter Overenskomsten af 5. August 1873 erlægges for Benyttelsen af Depothuset, Vognsturene og Bøsssemagerboligen med Musikstue m. v., ere nu formentlig tilstede, men man vil være Generalkommando-Intendanturen meget forbunden, om Samme vilde gjøre Forslag til Udgifternes Fordeling paa de forskjellige Bygninger."

^{207/75.} Byraadet fandt intet at erindre mod en af Skoleudvalget fremlagt Plan til Opsørelse af et nyt Gymnastikhus i Fri-
skolens Gaard.

(I Mødet den 4. Novbr. meddeltes det, at Bygningens Opsørelse er overdraget til Tømmermester Thorbrøgger for 9000 Kr.)

Modet den 14. Oktober.

^{87/74.} I Henhold til Forslag fra Havneudvalget vedtog og underskrev man følgende Skrivelse til Stiftamtet om Ministeriets Approbation paa Tillægsbevillinger til ekstraordinære Arbejder ved de nye Havneværfer:

„Allerede ved Indsendelsen under 25. November f. A. af det af Byraadet vedtagne Overslag over Havnens Indtægter og Udgifter for i Aar gjordes Indenrigsministeriet bekendt med, at en Forskydning af Betonblokkene foran de nye Havneværfer vilde nødvendiggjøre ekstraordinære Arbejder og Udgifter, at derom var indledet Forhandlinger med Vandbygningsdirektøren, og at det var ifølge Samstemning med hans Assistent, Ingeniør Otter-

strøm, at Byraadet efter Havneudvalgets Indstilling havde optaget et Beløb af 2500 Rdl. = 5000 Kr. „til Forstærkning af Murens Overbygning“ paa de først omkontraherede 400 Fod nærmest det ældre Molehoved.

Man modtog derefter under 7. April d. A. en Udtalelse fra Vandbygningsdirectøren dels om Marjagerne til den ved Stormen den 9. og 10. September Aaret i Forvejen lidte Skade, dels om Midlerne til at redressere denne, saa vidt gjørligt, og Forslag til Forebyggelse af lignende Skader. Hr. Etatsraad Carlsen var derefter saa god personlig at forhandle om Sagen med Byraadet, og disse Forhandlinger ledede nærmest til, at man søgte at faa en yderligere Erklæring om, hvad der burde gøres, fra Kammerraad, Vandbygningsingeniør Reimers i Esbjerg, og dernæst til, at han blev engageret som fremtidig raadgivende Ingeniør med Hensyn til de nye Havnearbejder med en kontrollerende Assistent, der paa hans Vegne stadig kunde være her tilstede.

Kammerraad Reimers's Erklæring i Sagen foreligger under 5. Juni d. A., og da denne var i Samstemning med Etatsraad Carlsens forudgaaende Erklæring, indstillede Havneudvalget under 9. s. M. til Byraadets Approbation, at foruden Sammenbygningen i Cement af de første 100 løbende Fod fra det ældre Molehoved, hvortil i Budgettet var optaget de fornævnte 5000 Kr.,

1. ogsaa Resten af de 400 Fod overbygges saaledes, at der dannes en fast sammenhængende Masse imellem Stenkisterne og Betonmuren (d. e. mellem For- og Bagmur),
2. at Abningen mellem Kisterne og Betonblokkene overdækkes med passende Sten, som faa et solidt og godt Leje saavel paa Betonblokkene som paa Stenkisterne,
3. at der anbringes et efter Kammerraad Reimers's Skjøn tilstrækkeligt Antal solide Jernankere, som fastmures i Overbygningen,
4. at der nedlægges Fastiner mellem Kisterne og Muren,
5. at der paa Molens ydre Stensfraaning paaføres efterhaanden indtil 100 Kubikfavnne harpet Grus (Singel), og
6. at der paa forskjellige Steder i Muren anbringes Abninger til Udgang for den sammenpressede Luft.

Disse Indstillingspunkter bleve af Byraadet approberede i Mødet den 17. Juni d. A. og tillige taget en Beslutning om at refundere Entreprenøren forskudsvis af Havnekassen de derved

foranledigede Udgifter, med Reservation af Havnefæssens Ret lige over for Entreprenøren efter Kontrakten af 6. Maj 1873.

Ifølge den med Entreprenøren under Kammerraad Reimers's Medvirksomhed sluttede Afkod ville disse Arbejder medføre følgende Udgifter:

1. til Sammenmuringen i Cement af 400 løbende	
Fod Mur à 50 Kr. pr. Fod.....	20,000 Kr.
2. til Jernankere à 60 Kr. pr. Stk.	1,620 —
3. — Jastiner à 75 Ore pr. Bundt	1,500 —
4. — Singel à 28 Kr. pr. Kubikfavn	2,800 —
	i alt... 25,920Kr.,
hvoraf dog allerede i Budgettet for i Aar er opført	5,000 —.
	Paa Resten = 20,920 Kr.

tillader man sig at andrage om Tillægsbevilling for i Aar, idet det omhandlede første, 400 Fod lange Stykke af Molen med ovennævnte Tillægsarbejder forventes at blive færdigt inden dette Aars Udgang.

Men foruden disse Forstærkningsarbejder paa de under 6. Maj 1873 først omkontraherede 400 Fod har Kammerraad Reimers troet til Forstærkning af de under 10. August 1874 omkontraherede yderligere 366 løbende Fod Havnemole og det i Forbindelse dermed staaende runde Molehoved af c. 40 Fod i Diameter at burde foreslaa forskjellige Arbejder, saaledes:

1. at de Tømmerkister, som blive at nedsænke i Dækningsarmen, gives en solidere Konstruktion,
2. at der paa den rigelig 200 Fod lange Del af den ud over de første 400 Fod fortsatte lige Molestrækning, hvor der endnu ikke er nedlagt Betonblokke, anbringes mellem de allerede nedsænkede og fyldte Tømmerkister og den eventuelle Mur en Tømmervæg, bestaaende af Bæle af gennemfaaret 9/9 Tømmers Tømmer, nedrammede som Forsætning 4 à 5 Fod i Grunden og befæstede til Risterne, og
3. at give Betonblokkene i Dækningsarmen, mellem Rækket og det nye Molehoved, en 2 Fod større Bredde i Foden end angivet paa den oprindelige Plan og at lade Forøgelsen i Bredden forløbe paa de 2 nederste Blokkelister.

Over Udgiften ved disse Arbejder, som Byraadet ikke har turdet vægre sig ved at approbere, har Entreprenøren indgivet det i Gjenpart medfølgende Overflag, og da Kammerraad Reimers er indgaaet paa Priserne, ene med Nedsættelse af den

førstnævnte Sum 8,500 Kr. til 7,900 Kr. — hvilken Redføttelse er tiltraadt af Entreprenøren — ere disse Priser i Henhold til Betingelsernes § 10 blevene approberede.

Kontrakten af 10. Avgust 1874 vil medføre en Udgift af i alt 220,000 Kr. Denne Sum vil være at forhøje ved Udgiften til de nævnte Forstærkningsarbejder saaledes:

1. til Forstærkning af Tømmerkisterne:		
a. i Aar	7,070 Kr.	
b. for næste Aar	2,900 —	9,970 Kr.
2. til Anbringelse af Tømmervæggen:		
a. i Aar	2,800 Kr.	
b. næste Aar	7,450 —	10,250 —
3. Forøgelse af Betonblokkernes Fodbredde:		
i Aar	3,900 —	
		i alt... 24,120 Kr.

Det er rimeligt, at der for næste Aar vil blive foreslaaet yderligere Forstærkninger for den resterende Del af disse Molearbejder, saasom at ogsaa Resten sammenmures, forankres og paaføres Singel. Men da der for i Aar til disse Arbejder efter Kontrakten af 10. Avgust 1874 i Budgettet er opført et rundt Beløb af 100,000 Kr., og Havneudvalget har forment, at ogsaa den for i Aar faldende Del af fornævnte Udgifter = 13,770 Kr., vil kunne udredes af de nævnte 100,000 Kr., skal man for Tiden ikke andrage om nogen Tillægsbevilling paa disse 13,770 Kr.

Endvidere har man efter et af Kammerraad Reimers i saa Henseende udarbejdet Projekt sluttet Kontrakt med Entreprenøren om de Arbejder, der ere fornødne til en betryggende Sammenflutning af det nye Beton- og Granit-Moleværk med den ældre Tømmer- og Stenmole, til en Pris af 4268 Kr. Ved Fremfødselsen af Budgettet for i Aar blev det allerede bemærket, at dette Arbejde vilde forestaa; men de budgetterede Midler ville ikke tilstrække til Afholdelsen af fornævnte Udgift, og man skal derfor andrage om at faa Tillægsbevilling derpaa.

Til Administration og Kontrol med de nye Arbejder er i Budgettet for i Aar beregnet 2000 Kr. Da Kammerraad Reimers fra Begyndelsen af Juni Maaned d. A. er engageret med et maanedligt Honorar af 150 Kr. foruden fri Rejse frem og tilbage mellem Esbjerg og Aarhus og et særligt Honorar for hans først afgivne Betænkning i Sagen, og da hans Assistent er tilsagt et maanedligt Honorar af 120 Kr., ville bemeldte

2000 Kr. heller ikke være tilstrækkelige for i Aar, men man maa andrage paa, at Summen tør overføres med indtil 2000 Kr."

^{52/75}. Efter Forslag af Borgmesteren vedtog og underskrev man en Skrivelse til Stiftamtet om, at Amtsraadet vil afstaa til Aarhus—Nyomgaard Jernbaneselskab „det lille Værk" uden for Mejlgaðesport, saaledes at Jernbanebestyrelsen overtager den fremtidige Beskyttelse mod Havet af Kysten langs Grenaa—Ebeltoft Landevej mod at maatte disponere over de i Værket værende Materialier. Tillige bedes Amtsraadet tage under Overvejelse, om Billighed ikke maatte tilføje, at der tilstaa Jernbanen en Erstatning for de Arbejder, den overtagne Beskyttelse vil befri Værkskassen for. (Se Mødet den 9. Decbr.)

^{204/75}. Fra Godssejer Jngerslev var modtaget et Andragende om at erholde Band fra Vandværket ledet til nogle af ham solgte Parceller ved Marfelisborg Alle, mod at han erstatter Kommunen det mulige Rentetab ved Anlægget med 5 pCt.

Man vedtog at udbede sig Vandværksudvalgets Erklæring. (Se Mødet den 11. Novbr.)

^{205/75}. Man foretog og tilendebragte første Behandling af Kommunens Budget for 1876. (Se Mødet den 21. Oktbr.)

^{184/75}. Foranlediget ved et fornyet Andragende fra Kaptajn Dalgas m. fl. om at erholde Band fra Vandværket ledet op ad Montanavej og i Genhold til en Indstilling fra Vandværksudvalget, hvorefter alle Husejerne have forpligtet sig til at tage Band, bisaldt Byraadet, at der lægges en 3 Toms Ledning, 400 Fod lang, op ad Montanavej, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 1325 Kr.

^{212/75}. Ifølge Andragende fra Beboerne i Barbergbyde og i Genhold til en af Belysningsudvalget afgiven Erklæring vedtog man at lade anbringe en Bygte i bemeldte Byde.

^{214/75}. Foranlediget ved en Skrivelse fra Sundhedskommissionen, hvori bl. a. klages over den daarlige Tilstand, hvori den øverste ubrolagte Del af Teglgårdsstræde befinder sig, vedtog man, da Byraadet allerede i Mødet den 11. Maj 1874 har bisaldet, at Brolægningen udføres, at henlede Brolægningsudvalgets Opmærksomhed paa Klagen.

^{215/75}. Fra Skoledirektionen var modtaget til Erklæring en Indstilling fra Skolekommissionen, hvori samme foreslaar oprettet to nye Forberedelsesklasser ved Friskolen, at overtage af en ueramineret Timelærerinde.

Byraadet bisaldt Kommissionens Indstilling. (Se Mødet den 16. Decbr.)

²⁰⁰/₇₅. Efter at Lods Mikkelsen under 31. August var afgaaet ved Døden, havde Havneudvalget foranlediget den ledigblevne Lodspost bekendtgjort vakant og i en Skrivelse til Byraadet indstillet, at Styrmand Rasmus Bang beskikkes i Posten.

I Genhold til Udvalgets Indstilling vedtog Byraadet at beskikke N. Bang til Havnelods, fra 1. November 1875 at regne.

²⁰²/₇₅. Foranlediget ved et Andragende fra Overlærer Olsen om Godtgjørelse for, at han i Sommer efter Lægens Opfordring har maattet forlade sin Lejlighed i Friskolen, paa Grund af dennes usunde Beliggenhed, vedtog Byraadet efter Skoleudvalgets Forslag at bevilge Olsen extraordinært i Huslejegodtgjørelse for i Sommer 190 Kr.

— Foranlediget ved Apotheker Nagaards Bortrejse fra Aarhus vedtog og understrev Byraadet følgende Skrivelse til ham:

„Velbaarne Hr. Apotheker N. S. Nagaard!

Vi have ikke kunnet erfare, at De, højtærede Hr. Apotheker, har forladt vor By for bestandig, uden at føle Trang til at udtale i vort eget og vore Medborgeres Navn de Følelser af Højagtelse og Hengivenhed, som næres for dem i det Samfund, i hvilket De ved Deres Bortgang har efterladt et føleligt Savn. Vi paaskjønne den Dygtighed og Samvittighedsfuldhed, hvormed De i den lange Arrække, i hvilken De har særdeles iblandt os, har opfyldt ikke blot de Pligter, som fulgte af Deres særegne Kald, men lige saa fuldt dem, som Medborgeres Tillid og egen Drift paalagde Dem i det hele Samfunds Tjeneste. Vi paaskjønne den rige Goddædighed, hvormed De i Stilhed har afhjulpet eller lindret saa megen Nød, og det er os ikke ubekendt, at De og Deres Hustru før Deres Bortrejse ved rige Gaver til Trængende af forskjellig Art have sørget for, at Deres Minde skal bevares med Taknemmelighed ogsaa af de kommende Slægter.

Med denne levende Erkjendelse af Deres Værd som Borger og Menneſte bede vi Dem endnu modtage vore varme Ønsker om Held og Lykke i Fremtiden for Dem selv og for dem, som ere Deres Hjerte nærmest.

Aarhus i Byraadet, den 14. Oktober 1875.”

(Fra Apotheker Nagaard modtoges en Skrivelse af 27. Oktober, hvori han takker for den ham af Raadet viste Ære.)

Åbødet den 21. Oktober.

¹²²/₇₃. Udvalget for Høvedvandaſløb meddelte, at Arbejdet

Arbejdet ved Borrebækkens Istandsættelse, som var kalkuleret til 800 Kr., vilde komme til at koste 1260 Kr.

Byraadet bevilgede efter Udvalgets Indstilling, at denne Sum udrededes.

^{125/75, 162/75.} Det meddeltes, at ved en den 15. Oktober afholdt Licitation vare P. H. Fitting og J. P. Nielsen blevene Mindstbydende med 6000 Kr. for Overtagelsen af Renovationen i Aarhus, fra 1. Januar 1876 at regne, saaledes at herunder er indbefattet Dag- og Natrenovationen fra Enkeboligerne paa Graven og Rosensgade, fra de militære Sygehuse i Frederiksgade og paa Rørrebrogade, fra Byens offentlige Borgerstoler, fra Raad- og Arresthuset og fra Byens Sygehospital.

Byraadet vedtog med 8 St. mod 7 at approbere det nævnte Bud i Genhold til Konditionerne.

(Konditioner og Fortegnelse i Tillægget.)

^{205/75.} Man paabegyndte anden Behandling af Kommunens Budget for 1876. (Se Mødet den 28. Oktbr.)

— Byraadet approberede, at Sygehusudvalget, ifølge en af samme gjort Meddelelse, havde som en Undtagelse og i særdeles Nødtilfælde indlagt paa Epidemihuset nogle Tyfuspatienter, som der ikke var Plads til paa det ordinære Sygehus.

Man besluttede at give en Indberetning til Amtet derom.

Mødet den 28. Oktober.

^{46/74.} Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Kultusministeriet til Stiftsøvrigheden af 21. Oktober, betræffende Laan til Domkirken ydre Restauration, saalydende:

„Med behagelig Skrivelse af 9. Juli d. A. have Hr. Stiftsamtmanden og Deres Højærværdighed tilstillet Ministeriet nærmere Oplysninger i Anledning af et Forslag fra Inspektionen for Aarhus Domkirke til Tilvejebringelsen af Midlerne til en Restauration af Kirkebygningen udvendig efter Tegninger og Overslag af Professor Walther. Dette Forslag gaar navnlig ud paa, at Midlerne til Arbejdet skulle tilvejebringes paa den Maade, at det fornødne Laan, for hvilket Kommunen garanterer, og til hvis Forrentning og Afbetaling Kirken aarlig bidrager 2000 Kr., Menigheden 5000 Kr. og Kommunen 1000 Kr., i alt 8000 Kr. aarlig, skal søges optaget af Domkirken paa Vilkaar, at det udbetales efterhaanden, som Pengene behøves, og forrentes

og afbetales med tilsammen $4\frac{1}{2}\%$ om Aaret af det oprindelige Beløb, men at Laanets Amortisation først tager sin Begyndelse, naar Arbejdet, der vil medtage 6 Aar, er endt, og der indtil da alene svares Renter, medens de ovennævnte 8000 Kroners Udbetaling med det fulde Beløb allerede begynder med det andet Byggeaar, hvorved søges opnaaet, at der kan udføres Arbejde for indtil 200,000 Kr. uden at laane mere end 177,000 Kr.

Da imidlertid det omhandlede Laan ikke har kunnet forstrækkes af de under Stiftsøvrigheden hørende Midler, har Kirkeinspektionen i et direkte hertil indkommet Andragende af 24. Juli anholdt om, at det maa blive furneret af de under Ministeriets Bestyrelse staaende Midler eller i alt Fald af Finanserne.

Efter at Ministeriet har begjært Indenrigsministeriets Ytringer i Anledning af denne Sag, blandt andet med Bemærkning, at naar der var ansøgt om Bemyndigelse til at optage et Laan paa indtil 200,000 Kr., fordi der under Udførelsen af den Slags Arbejder let indtræder forøgede Udgifter, finder Ministeriet ikke at kunne give sit Samtykke hertil, saa længe det ikke vides, hvorledes det Fornødne til Forrentning og Afbetaling af det Beløb, hvormed Laanet til Restaurationen mulig maatte komme til at overstige de ovennævnte 177,000 Kr., der ville udfordres til at bygge for en Sum af 200,000 Kr., skulde tilvejebringes, og at Bemyndigelse til Laan derfor indtil videre maa indskrænkes til 177,000 Kr., og efter at Indenrigsministeriet derpaa har meddelt, at det samtykker i, at Kommunen overtager Garantien for det omhandlede Laan paa 177,000 Kr. og aarlig bidrager 1000 Kr. til dets Forrentning og Afbetaling, skulde Ministeriet tjenstligt melde til behagelig Efterretning og videre Beskjendtgjørelse, at Laanet ikke kan bevilges af de under dette Ministerium forterende Midler paa de ansøgte Betingelser, men at man derimod ikke har noget imod at lade det udrede af Kommunitetets Midler med 177,000 Kr., saaledes at hele Summen udbetales paa en Gang, at Laanet forrentes og afdrages med 6% aarlig, og at Forrentningen og Afbetalingen i øvrigt sikres paa den ovenangførte Maade ved Kommunens Garanti m. v.

I Henshold hertil bedes det behagelig tilkjendegivet Kirkeinspektionen, at man, idet man i øvrigt forbeholder sig de Bemærkninger, man kunde have med Hensyn til den foreliggende Sag, forinden videre foretages, forventer Forslag meddelt og indsendt gennem Stiftsøvrigheden til Maaden, hvorpaa Midlerne til Byggearbejdet skulde tilvejebringes af Kirken ved Hjælp af det

saaledes tilbudte Laan og til Tilvejebringelsen at det Fornødne til Renter og Afdrag af Laanet, hvorefter der herfra eventuelt vil blive brevverlet yderligere med Indenrigsministeriet."

Hvilket tjenstligst meddeles Inspektionen til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse for Aarhus Byraad, og forventes det ovennævnte af Ministeriet, forinden videre foretages, begjærte Forslag os behagelig tilstillet."

(Se Mødet den 11. Novbr.)

¹⁴⁵/₇₅. Ligeledes meddeltes en Skrivelse fra Inspektionerne for Domkirken og Fruekirke om, at den nye Kirkegaard ventes at ville blive tagen i Brug til Nytaar.

²⁰⁵/₇₅. Byraadet fortsatte anden Behandling af Kommunens Budget for 1876. Bl. a. vedtog man i 1876 at lade brolægge eller ombrolægge følgende Gader: Sønderalle fra Fredensgade til Spanien, Immervads Fortove, Skolegade fra Mindebrogade til Kannikegade, Fiskergade, Havnegades Fortov, Teglgaaardsstræde og Revet. (Se Mødet den 1. Novbr.)

Mødet den 1. November.

²⁰⁵/₇₅. Man fortsatte og tilendebagte anden Behandling af Kommunens Budget for 1876.

Mødet den 4. November.

⁴⁷/₇₅. Der meddeltes en Skrivelse fra Marineministeriet til Byraadet af 30. Oktober, saalydende:

„Efter det af Byraadet under 7. ds. indsendte og anbefalede Andragende og i Genhold til Indstilling fra Navigationsdirektøren har Ministeriet ved Skrivelse af D. D. til Navigationslærer A. C. Møller tilladt, at der afholdes Styrmandsexamen ved den af ham bestyrede og af Aarhus Kommune understøttede Navigationssskole dersteds.

Dette skal man ikke undlade tjenstligst at meddele."

¹⁹⁹/₇₅. Efter at have forhandlet det i Mødet den 7. Oktober ommeldte Andragende, betræffende Udelabelsen af Tværrarmen ved søndre Mølle, vedtog Byraadet efter Forslag af Mørk som sælger: „Paa Grund af den fra flere Skibsførere og Skibsredere indkomne Erklæring be-

fluttede Byraadet at anmode Havneudvalget om at tilvejebringe Oplysninger om, paa hvilke Betingelser en Standsning af Tværarmens Viderebygning i Søen kan ske." (Se Mødet den 18. Novbr.)

Mødet den 11. November.

⁴⁶/₇₄. I Anledning af den i Mødet den 28. Oktober meddelte Skrivelse fra Kultusministeriet af 21. Oktober om Laan til Domkirken ydre Restauration besluttede man at anmode det tidligere nedsatte Udvalg om at forhandle Sagen paa ny i Forbindelse med Kirkeinspektionen og derefter fremkomme med nyt Forslag til Byraadet.

¹⁶/₇₅. Fra det i Mødet den 11. Februar nedsatte Udvalg til at undersøge Rodemejerinstitutionen og dens Afbenyttelse i Byens Tjeneste var modtaget en Erklæring, i Overensstemmelse med hvilken man vedtog, uden at ophæve Rodemejerinstitutionen, at fritage Rodemestrene for Ombæring af Lister m. v., og at lade den Gjærning, Rodemestrene i saa Henseende have udsørt for Byen, besørge ved lejede Følf.

¹⁵⁵/₇₅. Foranlediget ved den i Mødet den 2. Septbr. fremlagte Indbydelse til Aktietegning i en Jerubane gennem Ring, Hads m. fl. Herreder, besluttede Byraadet at svare, at man for Tiden ikke turde binde Kommunen ved nogen Aktietegning, men maatte anse det for rettest at afvente Sagens videre Udvikling.

¹⁷⁹/₇₅, ffr. ¹⁰⁹/₇₅. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse meddelte, at de Forhandlinger, som ere blevne førte med Grundejerne paa begge Sider af den projekterede Gade over Roppel's Toft, ikke havde ført til nogen Overenskomst om bemeldte Gades Anlæg og Fortsættelse over Vanddirektør Kjers Ejendom.

Byraadet vedtog paa Grund heraf at erklære, at den omhandlede Bej., der vedbliver at være privat, vil blive behandlet overensstemmende med Byvedtægtes § 44, og at ingen Byggetilladelse vil blive given, foriuden Blandbøjsforholdene ere ordnede, hvormed Udvalget for Hovedafløb anmodes om at gøre fornødent Tilsyn.

²⁰⁴/₇₅. Fra Vandværksudvalget var modtaget en Erklæring over det i Mødet den 14. Oktober ommeldte Andragende fra Gods-ejer Jørgerslev om at erholde Vand fra Vandværket nedlagt i Marselisborg Alle til Benyttelse for de Grundejere, til hvem der er solgt Byggegrunde langs denne Alle.

Udvalget oplyser, at Udgifterne ved en 4 Toms Ledning fra Spanien til Jægergaardsvej ved Bruuns Gade og ved en 300 Alen lang 3 Toms Ledning op ad Marselisborg Alle og ved 5 Husled-

ninger ville udgjøre 6.100 Kr., medens Udgiften ved en 4 Toms Ledning, kun ført til Marselisborg Alle fra Spanien, med 300 Alens Ledning op ad Alleen og de fornødne Husledninger vil andrage 3,450 Kr., hvoraf Godsejer Jørgerslev nu har tilbudt at ville udrede en Gang for alle 700 Kr.

I Overensstemmelse med Udvalgets Indstilling bifaldt Byraadet, at den hidt nævnte 4 Toms Ledning fra Spanien lægges op ad Jærgergaardsvej til ud for Marselisborg Alle og en 3 Toms Ledning, 300 Al. lang, lægges op ad Alleen med de fornødne Husledninger paa Bilkaar, at Godsejer Jørgerslev, saaledes som han med Udvalget er bleven enig om, udbetaler til Kommunen 700 Kr. en Gang for alle, saa snart Anlægget er færdigt.

²¹⁹/₇₅. Foranlediget ved et Andragende fra Bryggeriejer Meulengracht m. fl. Beboere om at erholde Vesterbrogade bedre belyst, vedtog man i Henhold til en af Belysningsudvalget afgiven Erklæring at lade anbringe endnu to Lygter paa bemeldte Gade.

²²³/₇₅. Foranlediget ved, at det under en Storm af Vst, som fra 13. Oktober havde hersket i 3—4 Dage, havde vist sig, at den forlængede Del af søndre Mole var bleven overstykket af Havet, saaledes at det var umuligt at bevæge sig paa den, havde Havneudvalget og Kammerraad Reimers anset det for nødvendigt, at Stenfastningen mod Habet forøgedes, foreløbig med 400 Kubikfavnne store Sten, hvortil Udgiften antages at ville udgjøre omtrent 12,000 Kr. Paa dette Arbejdes Udførelse havde Udvalget anholdt om Byraadets Approbation.

Byraadet bifaldt for sit Vedkommende Udvalgets Indstilling.

Modet den 18. November.

¹⁹⁹/₇₅. Fra Havneudvalget var fremsendt følgende Erklæring fra Entreprenøren for Havnearbejderne, betræffende en eventuel Standsning af Arbejdet:

„Kjøbenhavn, d. 11. Novbr. 1875.

I Besvarelse af Hr. Generalkrigskommissærens paa Aarhus Havneudvalgs Begne til mig stillede Strivelse af 5. ds. tjener, at, da det ikke findes udtalt, i hvilket Omfang den omhandlede Standsning ønskes, er det meget vanskeligt for mig at forelægge det ærede Udvalg bestemte Betingelser. For en blot foreløbig Standsning af Arbejderne ved den omstrevne Dækningsarms Bygning, indtil der kan tages Bestemmelse om, hvorvidt den overhovedet skal opføres eller ikke, ville mine Fordringer i ingen

Henseende være af væsentlig Betydning; thi det vil være mit Formaal i alle Retninger saa meget som muligt at indløse Byraadets Ønsker, og jeg har af den Grund allerede nu givet Ordre til at standse med Arbejderne, indtil den endelige Bestemmelse om dens Opførelse kan tages, hvilket jeg dog forudsætter vil ske i Løbet af Vintermaanederne eller dog i alt Fald ikke ud over Marts 1876. Skulde det ærede Byraad efter endte Forhandlinger beslutte at lade optage det af Dækningsarmen allerede byggede, da vil Arbejdet derved medføre ikke ubetydelige Omkostninger, ligesom ogsaa de Betonblokke, der ere støbte til Brug for Dækningsarmen, uden at kunne finde nogen hensigtsmæssig Anvendelse til noget andet Arbejde, for mig have tabt den langt overvejende Del af deres Værdi. For at kunne saa et nogenlunde klart Overblik over, hvilken Risiko jeg eventuelt maatte komme til at løbe, maatte jeg først sættes i nøje Kundskab om, hvor den ønskes, og da jeg staar i den Formening, at mundtlige Forhandlinger om Sagen med det ærede Havneudvalg ville være nødvendige, skal jeg tilføje, at jeg staar til Udvalgets Tjeneste, naar dette maatte ønske min Nærværelse i Aarhus; dog kunde jeg, hvis det maatte være konvenabelt for Udvalget, ønske en eventuel Sammenkomst udsat til de sidste Dage i indeværende Maaned eller vel endog til først i Decbr.; jeg vil da have tilendebragt en nødvendig Forretningsrejse til Sverrig. Indseende det ærede Havneudvalgs Meddelelse tegner ærbødigst P. R. Sørensen."

Byraadet modtog Entreprenørens Tilbud om indtil videre, dog foreløbig ikke ud over Marts Maanedes Udgang, at standse midlertidig med Bygningen af den saakaldte „Dækningsarm“. Mellemtiden ønskes anvendt til at tilvejebringe saa meget af en Plan for en tilkommende Havn, som kan vise, navnlig med Hensyn til Havnens Besejling og Holigheden i den nye Havn, at Dækningsarmen kan udgjøre en hensigtsmæssig Del af denne. I denne Anledning ønskes Hr. Havneudvalgsmedlemmer, som ikke ere Medlemmer af Byraadet, og Kammerraad Reimers indbudte til at træde sammen med Raadet til fælles Konference. (Se Mødet den 2. Decbr.)

^{221/75}. Efter Forslag af Udvalget for Sygehuset vedtog man at nedsætte et Udvalg for at tage Sagen om en Udvidelse af Sygehuset under nærmere Overvejelse. (I Mødet den 25. November vedtoges det, at Udvalget skulde bestaa af 5 Medlemmer, nemlig foruden Sygehusudvalgets 3 Medlemmer, Kraiberg, Lund og Seierfen, af Borgmesteren og Lange.)

^{222/75}. Man vedtog et af Sygehusudvalget indsendt Forslag til Vedtægt for Epidemibygningen og besluttede at sende det til Amdtsraadet med Forespørgsel, om der fra sammes Side maatte være noget at erindre.

^{225/75}. Fra Havneudvalget var modtaget Udkast til Havnens Budget for 1876.

Byraadet fandt ved 1ste Behandling ikke noget at erindre ved Budgettet. (Heller ikke ved 2den Behandling, der fandt Sted i Nædet den 25. November.)

^{238/75}. Efter Forslag af Brolægningsudvalget vedtog man at opfordre Amdtsraadet til at deltage i Udgiften til en Kloak fra Borgporten gennem Immervad til Aaen af Hensyn til, at Strækningen, gennem hvilken Kloaken vil komme til at gaa, er Landevejsgade, der efter Kloakens Anlæg vilde blive lettere at vedligeholde, ligesom Stenkisterne i Immervad og ved Borgporten ville kunne spares.

Medet den 25. November.

^{226/75}. Ifølge Andragende fra Justitsraad Honum bifaldt Byraadet, at der udbetales ham 100 Kr. af Kæmnerkassen for at have holdt Gadenummereringen paa Frederiksbjerg i Orden i Tiden til 1. Oktober 1875.

^{224/75}. Da Robbersmed Svantemaun ikke har indgivet de befalede Judderetninger som Vandmester, bifaldt man efter Vandværksudvalgets Indstilling, at hans Autorisation som Vandmester bortfalder.

^{227/75}. Ifølge Indstilling fra Udvalget for Sygehuset bifaldt man, at Lønpen for Inspektøren og Regnskabsføreren ved Sygehuset forhøjes med et midlertidigt personligt Tillæg af 100 Kr. aarlig, fra 1. Januar 1876 at regne.

^{226/75}. Fra Grundejere paa Montanavej var modtaget et Andragende om, at Byraadet vil foranledige, at Vejen istandsættes, navnlig for 3 Grundejeres Vedkommende, som ikke have villet foretage noget ved Vejen.

Byraadet vedtog at anmode Vejudvalget om i Genhold til Byvedtægtens § 44 at foranledige Arbejdet udført, for saa vidt Vedkommende ikke efter Udløbet af en dem af Udvalget givne Frist selv maatte besørge Vejens Istandsættelse.

^{229/75}. Efter Indstilling af Fysikus Weis tilstod Byraadet Jordenpdrerne Wdm. Jakobsen og Wdm. Lorengen 10 Kr. hver for udvist Flid og Samvittighedsfuldhed i deres Kaldsvirkksomhed.

^{230/75}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring en Skrivelse fra Bygningskommissionen, hvori den meddeler, at det ved Byggefretagender i Aarhus ofte forekommer, at det ved Byggeloven af 30 Decbr. 1858 § 21 befalede Forhold mellem bebygget og ubebygget Areal søges tilvejebragt ved Tilfjeb af Nabogrunde og derefter følgende Sammenlægning til et samlet Hele af de sammenfjebte Grunde, der da udgjøre forskjellige Matr.-Nr., hvorfor Kommissionen henstiller, om det ikke — for at forebygge, at det paa nævnte Maade tilvejebragte lovmæssige Forhold mellem bebygget og ubebygget Grund i Fremtiden ved frivillige eller tvungne Dispositioner skulde forandres — kunde som en Betingelse for en Byggetilladelse paalægges Byggherren at drage Omsorg for, at samtlige sammenfjebte Arealer blive forenede under et Matrifelnnummer, saaledes at intet Salg af nogen enkelt Del kunde finde Sted uden en forud erhvervet Udslyknings-tilladelse.

Byraadet vedtog at slutte sig til Bygningskommissionens Indstilling.

^{239/75}, kfr. ^{259/73}. Foranlediget ved en Skrivelse fra Kæmneren om til Brug ved Ligningen af Kirkebidrag at erholde Oplysning om Sogneinddelingen her i Byen, vedtog Byraadet at offentliggjøre Kultusministeriets Resolution af 15. April angaaende Grænsen sønden for Aaen mellem Domsfoguet og Fruesogn. Som Følge heraf blev under 26. November udstedt følgende

„Bekjendtgjørelse.

Ved Skrivelse til Aarhus Stifts Biskop af 15. April d. A., der under 24. f. M. er meddelt Byraadet, har Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bifaldet, at Grænsen mellem Domsfoguet og Fruesogn for det syd for Mølleaaen beliggende Terræns Vedkommende drages saaledes, at den kommer til at følge en Linie, der fra Marselisborg Hovedgaards Jorder føres gennem Ekkjället mellem Matr.-Nr. 3 a, Dalgas's Toft, og Matr.-Nr. 2 a, Willes Toft, til Jægergaardsvej, som følges mod Vst til den projekterede Gade vest for Palmensbølliefabrikken (M. P. Bruns Gade), derefter gaar igjennem denne Gade og over den ny Bro over Jernbanen til Vanegaardsvej, der følges mod Vst til Ryesgade, og derpaa drages gennem denne, Søndergade og Fissergade til Frederiksbro — saaledes at fra 1. Januar 1876 alt, hvad der ligger vest for den nævnte Linie, skal høre til Fruesogn, alt, hvad der ligger øst derfor, til Domsfoguet. Ved, med Hensyn til Ligningen paa Menighedsmedlemmerne, nu at bekjendtgjøre dette tilføjes, at det endnu henstaar uafgjort, om

nogen Forandring skal foregaa med Sognegrænserne i det nord for Mølleaaen beliggende Distrikt."

^{242/75}, fftr. ^{57,112,128/74}. Fra Statsraad Bruun var modtaget en Skrivelse af 10. November, hvori han besværer sig over den af Byraadet i Mødet den 5. August vedtagne Fortolkning af Overenskomsten med ham og Frederiksbjergs Beboere med Hensyn til Bestemmelsen om, at Byen skal modtage Vandet fra Afløbene, idet han bemærker, at Byraadets Bekjendtgjørelse herom af 9. August, paa Grund af hans Gravarelse fra Byen, først for nylig er kommen til hans Kundskab. Statsraaden henleder særlig Opmærksomheden paa en Udtalelse i Byraadets Indstilling til Indrengsministeriet om Indlemmelsen af Frederiksbjerg (Pag. 54 i de trykte Forhandlinger for 1872), saalydende: „Men i øvrigt er det betinget, at der ikke maa paalægges Jærgaardens Ejer eller dem, til hvem han maatte sælge, nogen Udgift til Gadeanlæg, Brolægning, Vandaflledning fra Gaden eller deslige“, og forventer, at Byraadet herefter vil forandre sin Bekjendtgjørelse af 9. August.

Byraadet vedtog at fastholde sin i Mødet den 5. August lagte Beslutning, men erkjender, at Statsraad Bruun for M. P. Bruuns Gades Bedkommende er fritagen for Udgifter til Vandafløb. For om muligt at komme til en yderligere Overenskomst besluttede man at nedsætte et Udvalg paa 3 Medlemmer til at forhandle nærmere med Statsraad Bruun. Til Medlemmer af Udvalget valgtes Borgmesteren, Esmann og Liisberg. (Se Mødet den 2. Decbr.)

Mødet den 2. December.

^{40/74}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indrengsministeriet til Amtet af 25. Novbr., indeholdende Approbation paa Kommunens Aktietegning i Aarhus—Nyom Jernbane, saalydende:

„3 Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 29. Juni d. A. hertil indkomne Andragende, hvori Aarhus Byraad har anholdt om Ministeriets Samtykke til at udrede et Beløb af 200,000 Kr., hvorfor Raadet under Forbehold af Ministeriets Approbation har tegnet Aktier i den saakaldte Aarhus—Nyom Jernbane, af det med Ministeriets Tilladelse i Skrivelse af 7. Septbr. f. A. af Kommunen optagne Laan, stort 1,200,000 Kr., saaledes at det forbeholdes senere Afgjørelse inden 1. Januar 1878, hvorvidt det paa Grund heraf vil være fornødent at forøge Laanet, skulde man til Efterretning og videre fornøden

Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at det begjærte Samtykke herved meddeles."

^{167/75}. Ligeledes meddeltes en Skrivelse fra 2. Generalkommando-Intendantur af 27. November 1875, indeholdende en Kommunikation af en Skrivelse til samme fra Krigsministeriet af 22. November, hvori approberes Opsørelse af Rytteriets Exercerfskolekaserne m. v., saalydende:

"Idet Generalkommando-Intendanturen tilbagesender de med det ærede Byraads Skrivelse af 3. September d. A. modtagne Tegninger og Overslag, vedrørende Rytteriets Exercerfskolekaserne m. v. i Aarhus, meddeles, at Krigsministeriet under 22. d. M. har tilskrevet Forplejningskorpset saaledes:

"3 Anledning af Forplejningskorpsets Indstillinger i Skrivelse med Vilag af 9. ds. Nr. 2301 undlader Ministeriet ikke herved at meddele:

1. at man for sit Vedkommende godkjender de fremsendte af Byraadet i Aarhus ved Skrivelse af 3. September d. A. til 2. Generalkommando-Intendantur indsendte Tegninger og Overslag til Exercerfskolekaserne for Rytterregimentet sammeledes med tilliggende Bygninger og Hegnsmur, dog at det tillades Forplejningskorpset at indrømme de Endringer, som af Oberst Glahn i den blandt Vilagene værende Skrivelse af 30. f. M. A N 24 ere anbefalede, og endvidere at indrømme andre mindre Endringer, der maatte vise sig ønskelige, naar derved ikke bevirktes nogen Overskridelse af Overslagssummen;
2. at Ministeriet ligeledes for sit Vedkommende godkjender, at en Sum af 140,541 Kr., nemlig for Kasernebygningen 132,528 Kr. og for de paagjældende mindre Bygninger m. v. 8013 Kr., fastsættes som Maximum af det Beløb, i Henhold til hvilket den Leje bliver at beregne, som Krigsbestyrelsen skal svare i Medfør af § 6 c af den med Aarhus Kommune under 5. August og 23. Septbr. 1873 afsluttede Overenskomst for de Lokaler i Etablisementet, der ikke efter Indkvarteringslovgivningen tilvejebringes af Kommunen. Det vil derhos være at tilfjendegive Byraadet, at Ministeriet forventer, at den virkelige Udgift vil blive ikke lidet lavere end foranstørte Overslagssum, saa at den kommer til at nærme sig det over 10 % lavere Beløb, til hvilket Bekostningen for et ganske lignende Anlæg i Odense er anslaaet;

3. at Ministeriet tiltræder, at de nye Bygningsarbejder bringes i Forbindelse med det Staten tilhørende Ridehus ved Kommunens Foranstaltning efter Bestemmelser, som billiges af Ingeniørkorpset."

Ved at meddele det ærede Byraad Foranstaaende til Jagtagelse og videre Foranstaltning undlader Generalkommandointendanturen ikke at tilføje, at den Forplejningskorpset givne Bemyndigelse med Hensyn til mindre Endringer er overdraget til Oberst Glahn, som ogsaa med Hensyn til den i Punkt 3 omhandlede Forbindelse mellem det nye Anlæg og det Staten tilhørende Ridehus forudsættes nmiddelbart fra Ingeniørkorpset at indhente de fornødne Bestemmelser, for saa vidt Obersten ikke selv er besøjet til at tage dem.

Sluttelig henledes Byraadets Opmærksomhed paa de i det indsendte Overslag for Kasernen berigtigede Fejlregninger, hvorefter den endelige Sum kommer til at udgjøre 132,528 Kr. i Stedet for, som opført paa Overslaget, 131,674 Kr."

^{199/75.} Gjennem Havneudvalget var modtaget en Skrivelse af 26. November fra Kammerraad Reimers, hvori han med Hensyn til det i Byraadets Møde den 18. November fremsatte Ønske om at forhandle mundtlig med ham erklærer, at, da det næppe kan undgaa, at der bliver tillagt enkelte henkastede Øtringer af den tilstedevarende Ingeniør anden Betydning, end det var Hensigten, og at der kræves Besvarelse af Spørgsmaal, som udfordre en langt mere grundig og alsidig Overvejelse, end der kan staaes dem ved en mundtlig Forhandling, foretrækker han skriftlig at udtale sig for Byraadet.

Havneudvalget meddelte derhos, at af Udvalgets Medlemmer, som ikke ere Medlemmer af Byraadet, havde Kommandør Røbbe erklæret sig uvillig, men Kjøbmand O. Bøch villig til at deltage i en mundtlig Konferencé med Raadet.

Man besluttede skriftlig til Kammerraad Reimers at stille den i Mødet den 18. f. M. Protokollen tilførte Opgave: „at tilvejebringe saa meget af en Plan for en tilkommende Havn, som kan vise, navnlig med Hensyn til Havnens Besejling og No i den nye Havn, at Dækningsarmen kan udgjøre en hensigtsmæssig Del af denne."

^{242/75.} Det i Mødet den 25. November nedsatte Udvalg meddelte, at dets Forhandlinger med Etatsraad M. P. Brun angaaende Badafløbsforholdene paa Frederiksbjerg ikke havde ført til noget Resultat.

I Skrivelse af 9. November havde Udvalget for Hovedvandløb meddelt, at det var kommet overens med Jernbanebestyrelsen om

Anlægget af en Kloak fra Banegaardsbroen til Havet, hvortil Omkostningerne ere anslaaede til 8000 Kr., hvori dog fragaar Værdien af den Grund, der indvindes ved Tilkaftning af en Grest, c. 2100 $\square$ Alen à 25 Ore pr. $\square$ Alen = 525 Kr., hvilket Beløb udredes af Jernbanebestyrelsen. Forpligtelsen til at holde de paa et medfulgt Kort anførte Brønde oprensede paahviler Jernbanen, medens Vedligeholdelsen af Ledningen saavel som af en muret Ledning mellem Brøndene i til g paahviler Byen.

Udvalget meddeler derhos, at Statsraad Bruun paa dets Henvendelse til ham, om han selv vilde foranledige Kloaken anlagt eller ønskede Arbejdet udført ved Udvalgets Foranstaltning mod at refundere Udgifterne derved, havde svaret, at han ikke kunde erkjende, at der paahvilede ham nogen Forpligtelse til at deltage i Befostringen ved denne Kloaks Anlæg over Jernbanens Grænd.

Byraadet besluttede at opfordre Udvalget for Hovedvandsløb til inarest at lade foretage det ommeldte Kloakanlæg med Forbehold af Repartition af Udgiften paa de Vedkommende efter Byraadets tidligere Beslutninger.

Tillige opfordrede man det i Mødet den 25. November nedsatte Udvalg til at fortsætte Forhandlingerne med Statsraad Bruun om en Overenskomst. (Se Mødet den 16. Decbr.)

²⁴³/₇₅, ffr. ²¹/₇₅. Foranlediget ved et Andragende fra Beboerne paa Knudrøgade om at erholde Gaden forlænget over Gartner Nielsens Loft, vedtog Byraadet at udtale, at det anerkjender Ønskeligheden af Gadens Fortsættelse og derfor maa anbefale Andragerne at søge opnaaet Overenskomst med Ejeren af Loftet, Gartner Nielsen, med hvem Byraadet tidligere har ført Forhandlinger om samme Sag, uden at disse hidtil have ledet til noget Resultat. (Jfr. Mødet den 18. Febr.) (Se Mødet den 16. Decbr.)

²⁴⁴/₇₅. I Overensstemmelse med en Indstilling fra Skoleudvalget vedtog Byraadet at anholde om Ministeriets Tilladelse til, at den Afkortning i Lønningen for de yngste Lærere ved deres Ansættelse, som Ministeriet gjentagende har tilladt, nemlig at der i Begyndelseslønnen afkortes 200 Kr., maa fastslaaes indtil videre som Regel, imed at der for Anvendelsen af de saaledes besparede Beløb hver Gang sker Indstilling til højere Approbation, da Erfaringen har vist, at der kan findes dygtige Lærere uagtet den omhandlede Afkortning i Lønnen, da de ældre Lærere synes at trænge forholdsvis mest til Forbedring i deres Lønningsvilkår, og da Undervisningen lider ved de hyppige og lange Vakancer, i hvilke den maa besørge ved Tilmlærere.

²⁴⁶/₇₅. I Anledning af et Andragende fra Grosserer Kée om Dispensation fra Byggelovens § 21 med Hensyn til, at han ønsker at overbygge Gaardspladsen til hans Ejendom Gade-Nr. 17 paa Grønland paa Vilkaar, at hele Ejendommen kun benyttes til Pakhus uden Ildsted, vedtog Byraadet at paategne Andragendet saaledes:

„Da Byraadet ikke er paa det Rene med, hvorvidt Andrageren ifølge Byggelovens § 21 uden Dispensation er berettiget til at foretage den paatænkte Bebyggelse, saa skal man, forinden man afgjør, hvorvidt man til Ministeriet vil gjøre nogen Indstilling om den begjærte Dispensation, udbede sig Ministeriets Erklæring, om en saadan Dispensation er nødvendig.“

(Se Mødet den 23. Decbr.)

Mødet den 9. December.

⁵²/₇₅. Der meddeltes en Skrivelse fra Stiftamtet af 3. Decbr., hvorefter Amtsrådet har overdraget det til sit Vejudvalg at varetage Amtets Interesse med Hensyn til Overdragelsen til Aarhus—Nyom Jernbaneselskab det saakaldte „lille Bælt“ uden for Mejlgadesport, hvilken Sag Udvalget er bemyndiget til at afgjøre.

¹⁵⁹/₇₅. Efter Indstilling af Markudvalget valgte Byraadet fhv. Kjøbmand A. Malling til Markbetjent, fra 1. Januar 1876 at regne, paa de i Byvedtægten fastsatte Vilkaar.

²⁴⁷/₇₅. Efter Forslag af Udvalget for Byens og Omegnens Forskjønnelse bifaldt man, at den lille Lod ved Banegaardsvej og Broen beplantes.

²⁵⁴/₇₅. Fra Stiftamtet var modtaget en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 29. November, saalydende:

„Fra Tid til anden er der fra forskjellige Kjøbstæder for Ministeriet fremsat Ønske om en Forandring i Lovgivningens Regler om Udredelsesmaaden af de i Ministeriets Cirkulære Nr. 310 af 18. September 1871 i Ministerialtidende nævnte Udgifter, for saa vidt disse nu afholdes ved Fordeling paa Amtets Kjøbstæder i Forhold til disses Folketal. Som det vil erindres, blev der af Regjeringen i Rigsdagssamlingen 1872—73 forelagt et Lovforslag, der i det Væsentlige gik ud paa, at de omhandlede, Kjøbstæderne paahvilende Udgifter i Forbindelse med de tilsvarende Udgifter for Landets Vedkommende skulde udredes forskudsvis, for Kjøbstædernes Vedkommende af den paagældende Kjøbstads Kommunekasse og for Landets Vedkommende af Amts-

repartitionsfonden i den paagjældende Amtsraadsfreds og derefter fordeles ved aarlig Opgjørelse mellem Amtsraadsfredsen og Amtets samtlige Kjøbstæder i Forhold til Folketallet i Amtsraadsfredsen og i hver af de paagjældende Kjøbstæder.

Dette Lovforslag vandt ikke Stemningen for sig, og efter de om denne Sag paa Rigsdagen førte Forhandlinger er det ikke at antage, at et Lovforslag, som gaar ud paa at etablere et Fællesskab mellem den enkelte Amtsraadsfreds og de med samme forenede Kjøbstæder, kan ventes gennemført.

Medens det nu heller ikke tør antages, at der, for saa vidt de omspurgte Udgifter falde Landet til Laft, er nogen særdeles Trang til en forandret Udredelsesmaade, er derimod den for Kjøbstædernes Vedkommende bestaaende Ordning, hvorefter de omspurgte Udgifter, som bemærket, fordeles paa de til samme Amt hørende Kjøbstæder, fra alle Sider erkjendt for ikke at være tilstrækkelig begrundet og i alt Fald ikke længere tidsvarende, og Ønsket om at komme bort fra denne Ordning gjorde sig paa ny gjældende i Rigsdagssamlingen 1874—75, idet et i Landstthinget indbragt privat Lovforslag, som imidlertid ikke levede til noget Resultat, gik ud paa at indføre den under de forhaandenværende Omstændigheder endnu tilbagestaaende Udredelsesmaade, hvortil Landstthinget allerede i Rigsdagssamlingen 1870—71 havde henpeget, nemlig at henvise de omspurgte Udgifter for Kjøbstædernes Vedkommende til en delig Afholdelse af hver Kjøbstadkomune for sig, medens Udredelsesmaaden af de tilsvarende Udgifter for Landets Vedkommende skulde forblive uforandret.

Forinden der imidlertid træffes nogen Bestemmelse om, hvorvidt en Ordning som den nys antydede bør tilstræbes, maatte Ministeriet ønske herom at erfare Byraadenes Formening, og man skulde derfor herved tjenstligst anmode Hr. Amtmanden om behageligen at ville indhente Erklæringer i saa Henseende fra Byraadene i det Dem underlagte Amt, hvilke Erklæringer, der ønskes afgivne snarest muligt, derefter forventes hertil indsendte, ledsagede af de Ytringer over Sagen, hvortil De for Deres eget Vedkommende maatte finde Anledning.

Man vedtog at indhente Kassendvalgets Erklæring i Sagen. (Se Mødet den 16. Decbr.)

^{255/75}. Ifølge Forslag af Kraiberg vedtog Byrådet, at der for Fremtiden af Kæmnerkassen ydes Arbejdernes Sygeforening et aarligt Tilskud af 4 Kr. for hvert Medlem, som Foreningen tæller hvert Aars 1. Januar, dog at dette Tilskud ikkun gives indtil videre og

med Forpligtelse til, at Foreningen hvert Aar efter Afslutningen af dens Regnskab forelægger dette for Byraadet tillige med en Medlemsliste.

Medet den 16. December.

^{4/75}. Fra Havneudvalget var modtaget en Indstilling om, at der tilstaaes Havneingeniøren et Honorar af Havnekassen for Extraarbejder ved Havnen, navnlig ved Nybygninger, i Tiden til den 1. Januar 1875, for hvilket Tidsrum der var tilfagt ham særligt Honorar, medens saadant ikke tilkommer ham, efter at hans Løn er bleven forhøjet fra 1. Januar 1875.

Byraadet vedtog at bemyndige Havneudvalget til at udrede et Honorar til Ingeniør D bel af 1000 Kr. for ovennævnte Extraarbejder.

^{21/75}. Fra Wartner Nielsen var modtaget en Skrivelse af 12. December, ledsaget af Kort med Nivellement over hans Have uden for Mejlgadesport, som han agter at udlægge til Gader, hvori han meddeler, at han vil udlægge Arealet til de projekterede Gader uden Betaling, naar Byen vil udsføre Jordreguleringen og Kloak-anlægget, ligesom han er villig til at refundere Omkostningerne ved Brolægningen ved de eventuelle Kjøbere, efterhaanden som Byggegrunde afhændes.

Byraadet besluttede paa ny at overgive Sagen til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, for at det kan forhandle nærmere med Nielsen.

^{141/75}. Fra Rasseudvalget var modtaget en Erklæring af 10. December, betræffende det i Mødet den 15. Juli ommeldte Forslag fra Udvalget for Fattigvæsenet om Opsørelse af Fattighoder. Udvalget bemærker, at et eventuelt Byggelaan kun kan optages af Byraadet, ikke af Fattigudvalget, og at de Kapitaler, der ere i Fattigvæsenets Eje og kunne benyttes til det foreslaaede Byggearbejde, ere saa ubetydelige, at det ikke vilde være rigtigt at ty til en saadan Hjælpesilbe. Da Byraadet formentlig nødig vil optage nye Laan, udtaler Udvalget sig for, at man indskrænker sig til et enkelt Byggeforetagende, til hvis Realisation et ikke ubetydeligt Bidrag kunde erholdes ved Salget af Fattighoderne i Klostergade med dertil hørende Grund af 1600 □ Al., foruden den Sum, der vil kunne spares af de c. 8000 Kr., som hidtil aarlig have været uddelte i Huslejehjælp.

Byraadet besluttede at jende Sagen med Rasseudvalgets Erklæring tilbage til Fattigudvalget med Anmodning om efter det Frem-

komne paa ny at forebringe Sagen for Byraadet med bestemte Forslag til Ombygning.

²¹⁵/₇₅. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Kultusministeriet til Skoledirektionen af 8. Decbr., hvori approberes Oprettelsen af 2 nye Forberedelsesklasser i Griftolen, at overtage af en uexamineret Lærelæreriinde.

²⁴²/₇₅. Det nedsatte Udvalg meddelte, at det havde fortsat sine Forhandlinger med Etatsraad Bruun angaaende hans formentlige Forpligtelse til efter Overenskomsten om Frederiksbjergs Indlemmelse paa egen Bekostning at foranledige Vandafløbene fra hans Grunde syd for Jernbanen ordnede, indtil de naa Byens Grund, hvilken Forpligtelse, som i Mødet den 25. November ommeldt, dog ikke paahviler ham for M. B. Bruuns Gades Bedkommende. Udvalget oplyste, at Etatsraad Bruun var villig til at lade det hele Spørgsmaal om Fortolkning af Ordene i Overenskomsten afgjøre ved Voldgift.

Byraadet besluttede ikke at ruste Sagen afgjort ved Voldgift, men at lade den henstaa, indtil nogen af de Bedkommende forbrer den afgjort ved Rettergang, idet Byraadet fastholdt sit tidligere Standpunkt i Sagen.

²⁵⁴/₇₅. Fra Kasseudvalget var modtaget en Erklæring over den i Mødet den 9. December meddelte Skrivelse fra Indenrigsministeriet, saalydende:

„Byraadet har i sit Møde overdraget det til undertegnede Udvalg at udtale sig over det vedlagte i Stiftamtshusets Skrivelse af 3. ds. indeholdte Forslag til en Ordning, hvorefter de Udgifter, som hidtil have været reparterede paa et Amts Kjøbstæder, herefter skulle henvises til endelig Afholdelse af hver Kjøbstadkommune for sig.

Vi have i den Anledning erholdt udlaant de Repartitioner, der ere foretagne for Aarhus Amts Kjøbstæder siden 1871, i hvilket Aar det først blev bestemt, at Aarhus Kjøbstad skulde deltage i saadanne Repartitioner med Skanderborg og Horsens. Resultatet af dette Fællesskab har hidtil kun været gunstigt for Aarhus, idet Kæmnerkassen har faaet refunderet:

for Aaret 1871	45 Rd. 10 Sk.,
— — 1872	273 — 51 —,
— — 1873	597 — 34 —,

i alt ... 915 Rd. 95 Sk.,

eller i Gjennemsnit aarlig 305 Rd. 32 Sk. For Aaret 1874 er endnu ingen Repartition færdig.

Det er navnlig Byens Udgifter for veneriske Syge og

Delinkventudgifter, der have foranlediget disse Refusioner, og det er stadig Horsens, som har maattet udrede Godtgjærelsessummer saavel til Aarhus som til Skanderborg. Vi skulle ikke udtale os nærmere, om dette Forhold er „tilstrækkelig begrundet“ eller „tidsjvarende“; men i de foreliggende Forhold se vi ikke nogen økonomisk Grund til at udtale os imod det nu bestaaende Forhold.“

Aarhus i Udvalget for Kasse- og Regnskabsvæsenet, d. 13. Decbr. 1875.

Schmidt.

Harald Skovby.“

Byraadet besluttede i sit Svar til Ministeriet at henholde sig til Kasseudvalgets Erklæring.

^{258/75}. Fra Lømmermester Thorbrøgger var modtaget et Andragende om Tilladelse til op til hans Sidehus=Gavl i Ryesgade at opføre et Udhus til Vasserum, Brænderum og Retirade, uagtet det ligger inden for den befalede Afstand fra Kirkegaarden.

Byraadet vedtog at give den ansøgte Tilladelse, dog med Bemærkning om, at derved intet er afgjort med Hensyn til Sidebygningens Afstand fra Kirkegaarden. (Jfr. Nr. ^{115/75}, Mødet den 23. Decbr.)

^{262/75}. Ifølge Andragende fra Bestyrerne af Aften-skolen for Arbejdere tilstod man ved første Behandling Skolen et Bidrag af Ræmnerkassen af 92 Kr.

(Stadsfæstet ved anden Behandling i Mødet d. 23. Decbr.)

Mødet den 23. December.

^{115/75}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 9. December, saalydende:

„I det med Amtets Erklæring af 2. Oktober d. A. hertil indkomne Andragende har Lømmermester H. Thorbrøgger af Aarhus anholdt om Tilladelse til at fuldføre en Bygning, som han har begyndt at opføre paa en til ham af Aarhus Byraad i Henhold til Ministeriets Tilladelse i Skrivelse af 8. November 1872 afhændet Parcel af den Kommune tilhørende Loft Matr.-Nr. 3 b og 13 af Aarhus Bys søndre Loftjorder i Ring Herred, uanset at denne Bygning ligger inden for den i Ministeriets nævnte Skrivelse foreskrevne Afstand af 30 Alen fra det deri ommeldte Kirkegaardsstjæl.

Foranlediget heraf, skulde man, efter stedsfundens Brevvevling med det fgl. Sundhedskollegium, til behagelig Efterretning og

videre fornøden Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at da Bevilgelsen af det Ansøgte antages at ville medføre Fare for den offentlige Sundhedspleje, har den begjærte Tilladelse ikke kunnet meddeles."

^{246/75.} Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Institutsministeriet til Stiftamtet af 18. Decbr., betræffende det i Nr. det den 2. Decbr. ommeldte Andragende fra Grosserer Rée, saalydende:

"J Anledning af den med Hr. Stiftamtmandens behagelige Skrivelse af 7. d. M. hertil indsendte Ansøgning, hvori Grosserer S. Rée af Aarhus anholder om Dispensation fra Bestemmelsen i § 21 i Bygningsloven for Kjøbstæderne af 30. Decbr. 1858 med Hensyn til, at han ønsker at overbygge Gaardspladsen til den ham tilhørende Ejendom Matr.-Nr. 19, Gade-Nr. 17 i bemeldte Kjøbstads Grønlandsgade, paa Vilkaar, at hele Ejendommen ikkun benyttes til Pakhus, hvori der ikke vil findes noget Ildsted, skal man ved hoslagte Vilags Tilbagesendelse til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse tjenstlig melde, at Ministeriet med Dem er enigt i, at Dispensation fra den ovennævnte Lovbestemmelse i det foreliggende Tilfælde ikke kan anses for nødvendig."
